

REGISTER

A

- Aaron**, 410.
- aartsmoeders**, Bilna, Zilpa, Dinah, Lea, Rachel, Sara en Debora, 406-07.
- aartsmoeders**, graven van Bilna, Zilpa, Dinah, Lea, Sara en Debora, 406.
- aartsmoeders**, blijven kinderloos voor een deel van de jaarcyclus, 407.
- aartsvaderlijk tijdperk** 1900 – 1300 v. Chr., 378.
- aartsvaders**, 386.
- Abalessa**, graf van stammoeder Tin Hinan, 67.
- Abdi-Heba** (soms ook **Abdu-Heba**), letterlijke betekenis van naam is dienaar, knecht of slaaf van Eva, 366.
- koning Abdi-Heba van Jeruzalem en partner van godin Eva, 366, 368.
- Abraham**, 366.
- Abraham's zonen**, komen vanuit Egypte rond 1200 v. Chr. in Zuid-Kanaän, 378.
- Abraham's zonen zijn Semieten en herdersvolkeren, 378.
- absolute waarde**, 368.
- abstract (e)**, 20, 68, 222, 391, 463, 492, 493.
- abstracte symbolen**, 83, 103, 104, 107, 108, 110, 115, 128, 130.
- academische**, 18, 19, 495.
- academische kring, 18.
- academische wereld, 19.
- Achab**, koning van Israël, 420.
- Achnaton**, Egyptische farao (1352-1336 v. Chr.), 189, 215.
- achtal van Hermopolis**, 187, 356.
- Ackerman, Susan**, 431.
- acrobate**, voert in Egypte rouwdans uit, 220.
- acrobaten en acrobaten**, beoefenen op Kreta het stierspringen, 317.
- Adam**, 359, 360, 362, 363, 364, 386.
- Adonis**, 225, 252, 272.
- Adonis, door inwoners van Byblos vergeleken met Osiris, 274.
- Adonis, als Osiris of Dionysos vereerd in Byblos, 274.
- Adonis wordt in Byblos als dode vereerd en daarna de lucht in gestuurd, 274.
- Adonis, partner van Afrodite te vergelijken met Dumuzi en Tammoez, 337, 413, 414, 476.
- Adonis-tuinen**, in Jeruzalem, 413.
- Adonis-tuintjes** in Israël, 413.
- aegis**, door Zeus van Athene geroofd, 340.
- aegis is Athene's meest dodelijke wapen boven helm, speer en schild, 340.
- aegis stamt uit Libië, 340.
- aegis van Athene is een magische tas van geitenhuid, 340.
- aegis is kledingstuk van jonge meisjes in Libië, 340.
- de aegis dragende of geitenhuid dragende Athene, 340.
- afdalen en opstijgen** bij Inanna in hymne: 'hij gaf mij de afdaling in de onderwereld...', 229, 244.
- afdalen en opstijgen bij Demeter en Kore, 332, 333.
- afdalen en opstijgen in Byblos, Adonis van Byblos gaat doodt en stijgt daarna de lucht in, 274.
- afdalen naar meer bij Lucianus, 275.
- afdalen van Anat van Kanaän 277, 280, 294.
- afdalen en opstijgen bij Sophia, 350, 353, 357.
- afdaling in de onderwereld van eigen onderbewustzijn van Griekse dichter Parmenides, 320.
- afdaling in de onderwereld door Orpheus op zoek naar Euridice, 320.
- afdaling van Sjoelamiet naar onderwereld in

- Hooglied, haar partner is in onderaardse tuin, 373.
- afdeling van Christus in de onderwereld, de hellevaart Christi, 468.
- afdeling van de maagd Maria in de hel, 468.
- afgod**, 14.
- afgodin**, Asjera is niet die marginale afgodin, 397.
- afgodsbeeld**, 380, 427.
- Afrika, Noordwest**, 28, 64, 65.
- Afrika**, 5, 28, 37, 50, 63, 64, 65, 67, 72, 73, 74, 76, 77, 93, 95, 109, 132, 179, 210, 211, 225, 235, 303, 312, 340, 404, 488.
- Afrodite draagt zoals Venus uit de oude steentijd en vele anderen een magische gordel**, 90.
- Afrodite bij Herodotus als Ishtar van Babylon, 253.
- Afrodite bij Lucianus, 271.
- Afrodite van Byblos bij Lucianus, 274.
- Afrodite als Al-Lat bij Herodotus, 275.
- Afrodite en haar symbolen: tuin, seksuele liefde, naakt zijn, schelp, oerwater.
- Afrodite heeft als lievelingsdier de duif, 309, 337.
- Afrodite heeft partner Adonis, 337.
- Afrodite heeft verbinding met liefdesgodin Astarte, met de tuin en de liefde, 337.
- Afrodite Oerania danst naakt op de golven en vaart op haar mosselschelp over zee, 336, 337 (relatie met de zee en het oerwater).
- Afrodite Oerania heeft in de patriarchale versie van de mythe Oeranos als partner, 337.
- Afrodite Oerania of Afrodite de 'hemelse' of de 'koningin van de hemel', 337.
- Afrodite ontstaat uit genitaliën van Oeranos, 337.
- Afrodite vangt minnaar in visnet, 338.
- Afrodite, de oeroude scheppergodin duikt uit het niets op uit de schuimende zee, 336.
- Afrodite, drie aspecten, 337-38.
- Afrodite, tempel van Afrodite te Korinthe, 338.
- Afrodite, in Griekenland, 336-338.
- agressieve houding van smijgende god in de kunst**, 30, 285, 319, 323, 383, 402.
- Ain Gazal**, 15.
- Akkad**, streek ten noorden van Soemerië, 232, 246.
- akker**, Inanna als vruchtbaar veld, 249.
- akker, Asjera en Anat als vruchtbare akker, 294-95.
- akker die men volgens de koran willekeurig mag beploegen, 295.
- akker, het lichaam van een vrouw als vruchtbare akker, 300.
- Aktaion, jager en eerste man die Artemis naakt ziet baden**, 336.
- Al-Oezza** als Koningin van de hemel, 296.
- Al-Oezza heeft heiligdom bij Mekka dat bestaat uit drie bomen en een steen, 296.
- Al-Oezza is de jonge maangodin in haar lentegewaad, 296.
- Al-Oezza, vrouwen bakken koeken voor haar, 296.
- Albertz, Rainer** theoloog, 491.
- Aleppo**, nationaal museum, 159, 269, 430.
- Alexander de Grote**, 170, 181, 220.
- Alfabet**, 13, 35, 55, 56, 57, 60, 62, 63, 67, 81, 94, 103, 110, 115, 116, 133, 139, 256, 264, 275, 300, 323, 337, 354, 366, 367, 377, 401, 417, 427, 451, 473.
- Algerije**, 65, 66, 67.
- Allah** wordt belangrijker dan Allat, 297.
- Allah en zijn moeder en vrouw, 297.
- Allah die net als El en Jahwe erbarmen baart, 391.
- Allah de al-barende of de baarmoeder, 391.
- Allah als vruchtbaarheidsgod en jaargod, 297, 301.
- Allah en zijn drie dochters, 296, 297-98 (bij Mohammed), 300.
- Allat** wordt vereerd in een vierhoekig rotsblok, 296.
- Allat krijgt 'bijrol' van mevrouw Allah, 297.
- Allat geldt als 'moeder der goden', 296, 297, 298.
- Allat en Allah zijn partners (Lat en lah betekenen 'heerseres' en 'heer'), 297.
- Allat als Arabische hoofdgodin bij Herodotus, 297.
- Allat is de volwassen maangodin en de vruchtbare echtgenote, 296.
- Allat woont in heilig woud bij Taif, 296.
- Allat's symbool is de witte steen, 299.
- alpha en omega**, uitspraak van Jezus, 458, 471, 474.
- Amarna-brieven** tussen farao Amenhotep III en de Jebusitische koning Abdi-Heba van de stadstaat Jeruzalem, 366.
- Amaterasu**, 11, 12.
- amazone**, jaagster van Laussel als amazone, 99.
- afbeelding van maenade met amazone, 320.
- Myrina als amazone-koningin, 346.
- Amazones**, 135, 136, 140, 141, 144, 193, 264, 346, 347.
- Amazones die in Libië wonen, 192.
- Amazones die in Libië wonen kennen Neith als godin van de Libische Amazones, 192.
- Amazones vechten tegen Grieken, vaaschildering 141, 346, 347.
- Amazones of maanvrouwen, 140.
- Amazones bij Herodotus, 140.
- Amazones die wonen ten zuiden van de Zwarte Zee, 140, 141.
- Amazones, begrafenis-methoden uit het moederland, 140.
- Amazone-mythen**, 135.
- Amerika**, 17, 28, 471.
- Amerika, Noord-**
- Amerika, Noord-, menstruatie-kalenders, 107.
- Amerika, Noord-, lange huizen bij Irokezen, 150.
- Amerika, Latijns-Amerika**

verering van zwarte Madonna, 471.

Amerikanen, en de theorie over het oermatriarchaat, 18.

Amon, 188.

Amon-Re, 188.

amuletten, 43, 55, 113, 116, 180, 235.

An, oergod uit Mesopotamië, in godenstamboom, 228.

An, in gedicht Enhedoeanna, 241-43.

analfabetisme voor beeldtaal ontstaat wanneer men gaat schrijven, 32.

analytisch, natuurlvolken denken niet analytisch of abstract, 20.

analytisch denken naast synthetisch denken, 294.

Anat als deel van naam Atargatis, 272.

Anat, oorspronkelijke betekenis van de naam Anat is 'baarmoeder', 391.

Anat van Kanaän, 272, 277-301.

Anat in toneelstuk, 281-283, 294.

Anat in Baälcyclus, 286-291.

Anat in legende van Akat, 291-293.

Anat in mythe van Asjera als verleidster, 293-294, 300.

Anat van Kanaän als vogel, als adelaar, 292.

Anat vliegt als vogel over Baäl, 294 (vrouwen die de efa (=Asjera/Anat) vervoeren vliegen en hebben vleugels, 436).

Anat van Kanaän haalt Baäl uit onderwereld en herschept hem, 294.

Anat in het Hooglied 370.

Anat in Oud-Israël, 370, 378, 380, 383, 385, 388, 390, 402, 427.

Anat van Israël, Koningin van de Hemel, 429-439.

Anat en de vrouwen die koeken bakken, 430.

Anat van Jahwe, Anat is in Israël en Egypte getrouwd met Jahwe, 433-434.

Anat van Bethel, 433.

Anat en de duif, 337.

Anat staat op de leeuw, 391.

Anat als dochter van Asjera en zuster van Astarte, 280, 285, 402, 427.

Anat en haar plaats in de stamboom van de godenfamilie, 279.

Anat kent gewapende priesteressen, 293, 340.

Anat als groene cypres bij Hosea, 390.

Anat in vertalingen wegvertaald, 390.

Anat als actieve tegenwoordigheid van Beayl of El, 388.

Anat als naam voor zonen van joodse militairen in Boven-Egypte, 431, 437.

Anat/Asjera als joodse Pandora, 436.

Anat/Asjera krijgt enkele reis Babylon, 436.

Anat als meisje en maagd, 407.

Anat/Asjera vormt in oud-Israël koppel met partner de weergod, 383.

Anat verwordt na de joodse ballingschap tot een duivel, 437.

Anat wordt na de joodse ballingschap als eigenschap van Jahwe in Jahwe opgenomen, in hem geïntegreerd, 437.

androgynen figuren in Oude Europa, 152.

androgynen figuren in Egypte, androgynen scheppergoden als Atoem uit Egypte vermannelijken, 185, 225.

Atoem, Egyptische scheppergod uit scheppingsmythe van Heliopolis verwekt zichzelf, 153.

androgynen godin in Oude Europa, 152.

androgynen godin en god uit Oude Europa in biseksuele fase zijn niet geslachtsloos, 152.

androgynen mens of hermafrodiet uit Sesklo, 153.

androgynie

androgynie, in psychologie bij neojungianen als Colegrave, 25.

androgynie in Oude Europa, 152.

Androgynie-gynandrie, 152.

animus-anima-leer van Jung, 24.

anima, 24, bij Timmer, 465.

Anna, moeder van Maria, 469.

antropologie, 13, 16, 17, 63, 72, 104.

antropologie, de symbolische 13, 104.

Apis-stier, volgens Lucianus scheren de Egyptenaren hun hoofd wanneer de stier in de herfst sterft, 274.

Apocalypse, Bijbelboek der Openbaring, 470.

Vrouw bekleed met de zon, de maan onder haar voeten en een kroon van twaalf sterren uit Boek der Openbaring, 470.

Apollo, 327, 328, 335, 336, 354.

Apollo als jonger broertje van Artemis, 335, 336.

Apollo bij Lucianus is de bebaarde en bejaarde god El, vader van Baäl, 272.

Apollo doodt de vrouwelijke draak met boog, 327.

Apollo verslaat vrouwelijke monsterlijke draak Pytho, 328.

Apollo wordt in Delphi 'Apollo Pythios' genoemd omdat hij hier de oudere en hier eerder aanwezige python verslaat, 328.

Apollo, de zoon van Zeus en de latere heerser over Delphi is niet meer dan een indringer, 328.

Apollo, de orakelende priesteres of 'pythia' als bruid van Apollo te Delphi, 354.

Apollo, het draait in Delphi om Apollo's priesteres genaamd de 'pythia' en niet om de priesters, 328.

appel, Philo over de appel in Genesis: Eva neemt de appel aan, 454.

appel, mondiale negatieve uitwerking van de

vermeende relatie tussen Eva en de appel, 359.

appel, in Genesis is 'vrucht' ten onrechte vertaald met 'appel', 362.

appel, Eva is meer tot (seksuele) zonde geneigd dan Adam, 363.

appel, zie ook onder granaatappel als symbool van vruchtbaarheid, 483.

appel, godin Eva schenkt Abdi-Heba in haar hof de appel, 366.

appel, gouden appel is symbool van eeuwige en paradijselijke leven, 366, 368, 341, 483.

appel, symbool van wedergeboorte (Kreta), 313, 314.

appel als prijs voor godinnen bij oordeel van Paris, 342.

appel betekent 'slecht' in het Latijn, 362.

appelboom, appelboom met gouden appels is geschenk van Gaia aan Hera bij haar huwelijk met Zeus, 341.

appelboom in Hooglied, onder de appelboom heeft godin/hogepriesteres haar geliefde (zoon) en minnaar verwekt, 374, 375.

appelboom niet aanwezig in tuin in bijbelboek Genesis, 362.

appelparadijs of tuin der Hesperiden (Gaia), 341.

appels, liefdesappels van Ruben aan Lea, 407.

Arabië, priesterschap gaat in vaderland over van vader op zoon, 33.

Arabië, uitdaging na ijstijd, 72.

Arabië, in Mekka vereert men zwarte steen, 143.

Arabische godinnen, 296.

Arabië van vóór de islam is vanouds een land van moeders (matrifocale en matrilineaire samenlevingsvormen), 299.

Arabië, symbolen uit moederland leven door in vaderland, 300.

Arabië, verering van stenen, 404.

Arabië, verering Koningin van de Hemel, 430.

Arabië, harem, 480.

Arabië, symbolen van de verborgen Moeder bij de Arabieren: de Kaäba, de steen, de wassende maan, het paradijs met de boom e.a., 299, 301.

Arabieren, 65, 68, 296.

Arabieren doden meisjesbabies 298, 301.

Arabische en voor-islamitische godinnen

Arabische godinnen zijn populair vóór en ná de komst van de islam, 296, 298, 299.

Arabische godinnen zijn zwanen en kraanvogels, 298.

archaisch bewustzijn, 19, 32, 71, 72, 77, 107, 110, 222, 403, 493.

archaisch, 403, 444.

archaische tijden, 20,72.

archè, de moeder staat aan het begin (archè), 15.

archeologie, 15, 16, 26, 30, 42, 46, 47, 63, 74, 102, 104; tempelkamer met huwelijksbed 258, 385, 490.

archeologie, traditionele, 16, 46, 47, 490.

archeomythologie, 23.

Ariadne als lentegodin die uitweg uit de doolhof toont, 314.

Ariadne eenzaam op Cyprus achtergelaten, 313, 316.

Ariadne laat voor Theseus haar moederland achter en begeeft zich naar vaderland, 313, 316.

Ariadne redt Theseus uit labyrint van stiermonster met kluwen wol, 313.

Ariadne, dochter van koningin Pasiphaë en koning Minos, 312, 313.

Ariadne, koningsdochter en hogepriesteres die jaarlijks met stierkoning het heilig huwelijk aangaat, 313.

Ariadne, verliefd of koningszoon Theseus uit Athene, 313.

Ariadne, de omkering van de mythe, 314, 315.

Ariadne huwt in de mythe, na Theseus, Dionysus de zoon van Zeus, die vervolgens als god carrière maakt, 321.

Ariërs, 78, 166, 490.

Aristophanes dicht in 391 v. Chr. *Vrouwenpolitiek*, 343.

Aristoteles, vrouwonvriendelijke opvatting over voortplanting, 351-353.

Aristoteles als empirische en rationalistische wetenschapper, 352.

Arsaï, godin uit Kanaän, dochter van de ruime aarde en een van de drie dochters van Baäl, 296.

Artemis (de Griekse) is vroedvrouw voor haar tweelingsbroertje Apollo, 335.

Artemis (de Griekse) is Vrouwe van de ongerepte natuur, 336.

Artemis (de Griekse) wenst maagd te blijven en heeft desondanks verbinding met vruchtbaarheid, 335.

Artemis (de Griekse) is een dochter van haar vader, 335.

Artemis (de Olympische of Griekse) heeft gouden pijlen en een gouden boog, 336.

Artemis en partner Aktaion, 336.

Artemis heeft drie aspecten, 336.

Artemis' eerste aspect is het Olympische, n.m. dat van het jonge en maagdelijke meisje, de jaagster, 336.

Artemis' tweede aspect is het vóór-Olympische en vóór-Griekse aspect van de moedergodin van geboorte en vruchtbaarheid (Artemis van Efese), 336.

Artemis' derde aspect is dat van de doodsgodin (de zwarte Artemis), 336.

Ashima of Eshem heeft als partner Bethel, 388.

Ashima geldt als de naam van Bethel of El, 388.

asjera, een of de, een voorwerp, een ding, een houten

- paal of een beeld, 389, 390, 391, 392, 393, 400, 402; tempelvaatwerk, 424.
- Asjera** van Kanaän, 277-301.
- Asjera van Kanaän als bronzen beeld uit Oegarit: zij zit op een troon met strakke lange jurk, blote borsten en rond de hals een slang, 364.
- Asjera van Israël, 378-428.
- Asjera (Astarte) en Baäl, 383, 393, 396, 397.
- Asjera als eigenschap van echtgenoten en vadergoden, 387-388, 391-392, zie ook Anat op 388, 433.
- Asjera als genade van El, als steun van El, als welzijn, als uitstraling van El, 387; van meerdere goden als Baäl en Jahwe, 388.
- Asjera als groene boom, heilig bos en groene heuvel, 389, 390, 393, 409, 426.
- Asjera als houten paal, een cultusboom of symbool van geschematiseerde heilige boom 390, 392, 400, 401, 402, 426.
- Asjera als staatsgodin, 419-428 met name 420, 422, 424, 425, 427.
- Asjera in de staatstempel toegelaten en 'gedoogd', 419, 427.
- Asjera heeft veertig keer in de bijbel 'overleefd', 392.
- Asjera ingelijfd door echtgenoten, 387, 388, 391.
- Asjera naast Jahwe, 397-402 met name 399.
- Jahwe naast Asjera, 398-402 met name 398, 400.
- Asjera vanuit het Hebreeuws in Griekse vertalingen vertaald met 'heilige plaats', 393.
- Asjera vier en twintig keer in bijbelboek Deuteronomium in negatieve termen vermeld, 392.
- Asjera alias Qodesj, 397, 398.
- Asjera 's vaatwerk in de tempel van Jeruzalem, 424.
- asjera' s als meervoudsterm vermannelijkt en na de ballingschap wegvertaald, 392.
- Asjera' s gewaden weven, 425.
- Asjera' s symbolen en begeleidende dieren: naaktheid, kapsel in omega-symbool, schaamdriehoek, boom, zogende koe en kalf, schorpioen, slang en duif, 384.
- Asjera heeft als begeleider de duif of wordt als duif weergegeven, 384.
- Aspasia van Milete**, grote liefde van Atheense staatsman Pericles, kan schrijven en filosofeert met Socrates, 350.
- Astarte** vermeld op Malta, 50, 51, 53.
- Astarte in Mesopotamië, 228.
- Astarte in Emar 265-268; 272, 275, 276.
- Astarte in Kanaän 277-301, stamboom Kanaän 279, 280, 281, 282, 286, 294, 296, 300.
- Astarte in Griekenland, 337.
- Astarte in Israël, 337, 380, 383, 384, 385, 388, 391, 396, 402, 416, 430, 431.
- Astarte in Oude Testament als 'de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw grond...de worp van uw runderen', 322.
- Atalja**, koningin van Zuidrijk Juda, 350.
- Atalja als 'gebira' of gebiedster, 350.
- Atar-gatis**
- Atargatis van Syrië, 269-76.
- Atargatis, de herkomst van de naam en de klankveranderingen in diverse cultuurgebieden.
- Atargatis' tempel terrein, er zijn vijvers waar het wemelt van de vissen, 275, 337.
- Athanasius**, 8.
- Atheense vrouwen** verliezen burgerrecht omdat zij niet god Poseidon maar godin Athene tot stadgod kiezen, 343.
- Athene**, 338-341.
- Athene 's houten beeld wordt een keer per jaar naar zee gedragen en hier gereinigd (vgl reinigingsrite van beeld van Sara bij de zigeuners), 340.
- Athene 's vóór-Griekse karakter door Hesiodus naar Olympische smaak omgebogen, 338.
- Athene 's kleed of 'peplos': vrouwen weven om de vier jaar een nieuw kleed of 'peplos' voor haar, 340.
- Athene een dochter van Poseidon en niet van Zeus, 338.
- Athene en haar aspecten, 339.
- Athene en haar symbolen: schild, vogel, aegis en slang (op haar schild prijkt het hoofd van Gorgo Medusa met de woeste slangenharen), 339.
- Athene en het eerste aspect: maagdelijk en jong, 339.
- Athene en het tweede aspect: beschermster van landbouw, 339.
- Athene en het derde aspect: doodsgodin, slangengodin, 339.
- Athene is achter-kleindochter van Gaia van Kreta: er is een historische verbinding, 327, 338.
- Athene is van origine een godin van de Libiërs, 338.
- Athene is vanuit Libië via Kreta naar Griekenland gekomen, 338.
- Athene is een vóór-Griekse godin die bij het Tritonmeer in Libië geboren is (haar priesteressen vertellen dit aan Herodotus), 338.
- In Athene's kleed zijn mythologische motieven geweven, 340.
- Athene's geboorte, Athene verschijnt volwassen en volledig gewapend en gehelmd uit het hoofd van Zeus, 339.
- Augilae**, stam uit Noord-Afrika die voorouders als goden eert, 71.
- Ave** wordt Eva, 469.
- avunculaat** op Kreta, 321.
- axiale tijd**, 491 (zie filosofische scholen).

B

Baal

Baal en Melkart, 51, 52.

Baal, zoon van de stier, 30, 413, 416.

Baal Hadad, dondergod afgebeeld zittend op een stier met helm, hoorns en strijdbijl, 272, 276, 395, 413, 414, 427, 467, 468, 495.

Baal Hammon, 51, 416.

Baal en zijn drie dochters die ook zijn echtgenoten kunnen zijn, 295-98, 300.

Baal, koning Eth-Baal uit Sidon, vader van Izebel, 420.

- Baal in Emar, 267-68.

- Baal in Kanaän, van jaargod tot concurrent van oppergod El, 277-301.

Baal in Kanaän als partner van Anat, 277-301, 388.

Baal in Kanaän als wolkenruiter, 287, 288, 292.

Baal als smijgende god, 285, 319.

Baal in Kanaän verslaat zeegod Yamm, 287, 385.

Baal in Kanaän hoort aanvankelijk niet bij zonen van Asjera, 288, 293-94.

Baal in Kanaän als koning, 287, 290, 291.

Baal in Kanaän strijdt tegen Mot en wordt gedood, 291.

Baal in Kanaän daalt af in de onderwereld, 294.

Baal in Kanaän wordt wedergeboren, 291, 294.

- Baal in oud-Israël en Asjera, 388, 396, 398.

Baal, profeten van Baal en Asjera 397, 420.

Baal, profeten van Baal, 397, 420.

Baal in oud-Israël en Astarte, 396.

Baal en El in oud-Israël, 394.

Baal en Jahwe in oud-Israël, 395, 397.

Baal als stormgod lijkt in oud-Israël op Jahwe, 395.

Baal en Boaz, 401.

Baal betekent 'Heer', 52, 297.

Baal van weer- en jaargod naar stormgod, 189, 286, 395.

Baalcultus bij Atalja, 421.

Baalcultus, Josia verwijderd voorwerpen voor Baal, 424.

Baalcultus, Jeremia waarschuwt, 426.

baard

puntbaard, 47, 49, 119, 154, 180, 272, 288.

baard, vrouwen in Athene plakken baarden op hun gezicht, 343.

baard, afscheren van baardharen bij Baruch, 415.

baarmoeder

- baarmoeder in Malta, 39, 40, 45.

baarmoeder en de ankh, 53.

baarmoeder, Hypogeumkamers zijn baarmoedervormig en soms rood, 56, 57.

- baarmoeder in Afrika, 68.

- baarmoeder in tijd der megalieten, 39, in Rolde, 80.
baarmoeder in oude steentijd, geldt de vulva als baarmoeder, 103.

baarmoeder, Neanderthalers begraven in feutus-houding als gaat de dode de baarmoeder in van nieuw leven, 108.

baarmoeder, in de oude steentijd wordt de grot als 'baarmoeder' ervaren, 109.

baarmoeder, de term 'hysteria' of 'hysterie' heeft te maken met 'hustera' of baarmoeder, III.

- baarmoeder, in Anatolië
dubbele vrouwenfiguren in Catal Hüyük die hun kinderen in de baarmoeder dragen, 120.

- baarmoeder in Oude Europa, 153.

- baarmoeder in Egypte

Noen in Egypte als baarmoeder, 184.

Atoem baart vanuit mond als baarmoeder, 186.

oerwater als baarmoeder, 190.

Hathor-kapsel als baarmoeder, 195, 209.

Isis en Osiris hebben gemeenschap in de baarmoeder, 201.

- baarmoeder in Mesopotamië, 237.

kapsel in de vorm van omega, 237, 256.

borsten en baarmoeder 237, 256 (verg. baarmoeder in Israël, zegen van de borsten en schoot, 388 en vrucht van uw schoot, 388).

Endeoeanna noemt Inanna 'kind van de heilige baarmoeder', 242.

Inanna baart planten uit haar baarmoeder, 250.

- baarmoeder in Kanaän

omega-symbool duidt op baarmoeder, 285.

Rachmay andere naam voor Anat en betekent baarmoeder 294, 300, (391 stam rhm).

- baarmoeder in Griekenland

Delphi en Delphos en het verband met de baarmoeder, 328.

de zee als baarmoeder van Afrodite, 337.

de moeder zuiver als 'verschafster' van de baarmoeder bij Aristoteles, 351.

- baarmoeder in Oude Testament

Tehom is diepte of baarmoeder, 356.

Sheol als baarmoeder, 359.

Vrouw van de Rib vormt in Mesopotamië kinderen uit een rib van de moeder in de baarmoeder, 361, 367, 368.

Sjoelamiet en Sheol, 370.

Asjera van Israël en omega-kapsel als baarmoeder, 384, 401.

Anat betekent baarmoeder, 294, 300, 391.

God zit vol baarmoeders, 391.

baarmoeder in het Hebreeuws wordt vaak in vertalingen vertaald met 'binnenste', 391.

God vormde Sophia in de baarmoeder, 442.

- baarmoeder in Christendom, Jezus als zoon komt uit baarmoeder van Sophia, 485.
 Maria en de grot als baarmoeder, 463.
 baarmoeder en de kathedraal van Chartres, 472.
 - baarmoeder in nawoord
 in het moederland betreed je via de drempel de tempel of baarmoeder van de godin, 478.
 vis en schelp als onderdelen van oerbaarmoeder, 479.
 schepping vloeit voort uit de baarmoeder van de kosmische moeder, 483.
baarmoeders, 47.
 baarmoeders in Mesopotamië, 237.
Babylon, 31, 227, 241, 252, 253, 257, 258, 262, 264, 267, 286, 357, 358, 367, 370, 424, 427, 431, 435, 436.
Babylonië, 30, 31, 189, 227, 228, 233, 237, 241, 242, 247, 254, 255, 257, 259, 261, 262, 272, 356, 358, 362, 370, 379, 381, Sara en Sarratu/Ishtar 406, 412, 413, 425, 434, 490.
 Babylonië, Gilgamesj-epos, 241, 263.
 Babylonië, heilig huwelijk in top van tempeltoren te Babel, 258.
 Babylonië, koning geeft opdracht aan de priesters de mythen vanuit een politieke agenda te herschrijven, 259, 261, 262.
 Babylonië, koning verdrijft godin en haar priesteres, 259.
 Babylonië, nieuwjaarsfestival, 257.
 Babylonië, oermoeder Nammoe delft onderspit en verwordt tot gedemoniseerde Tiamat, 259.
 Babylonië, priester komt onder gezag koning te staan, 259, 262.
 Babylonië, scheppingsverhaal of 'enuma elisj', 257.
 Babylonië, tempel van Mardoek, 257.
 Babylonië, tijdens nieuwjaarsfestival loopt de koning hand in hand met de god Mardoek vooraan de godenstoet, de andere goden volgen, 263.
 Babylonië, vernedering van de koning door de hogepriesteres, 251; later wordt hij vernederd door de hogepriester van Mardoek, 257.
Babylonische Rijk (1792-1550 v. Chr.), 257.
Babylonische ballingschap, in 520 mogen 40.000 ballingen terug naar huis, 435.
Bachofen, Johann Jacob, 17, 18.
bakken van aardewerk
 door vrouwen in Afrika, 68.
 vrouwen ontwikkelen het pottenbakken, 84.
 pottenbakken in het Oude Europa, 151, 186.
bakken van vazen (zie **vaasschilderen**) is in Griekenland een mannenberoep, 345.
bakken van brood in tempels in het Oude Europa, 151, 159, 186.
bakken van koeken en cakes als internationaal

verspreide vrouwen-rite
 bakken van koeken voor Al-Oezza, 296.
 bakken van koeken en cakes voor de Koningin van de Hemel in Jeruzalem en in Egypte, 430, 438.
 bakken van cakes voor Maria, 430.
baksteen
 baksteen in Berlijn, 227.
 baksteen in Soemerië als symbool van vrouwelijke kracht, 246.
 baksteen (Soemerië), met gloeiende baksteen mond van een van overspel beschuldigde vrouw inslaan, 239.
 baksteen in Griekenland, met een (bak)steen tanden uit mond slaan (zie onder **Sermonides**), 348.
bakvormen, 430.
Balearen, volgens Diodorus Sic. heeft een vrouw hier drie of vier mannen, 64 n.10.
baren, het Hebreeuwse 'rhm' hangt samen met 'erbarmen', 391 (zie **baarmoeder**).
Baring, Anne en Cashford, Jules, 490.
Baruch, secretaris van Jeremia, 414-15.
Basken, 74 n. 63 en 65, 148.
Bastet, Egyptische godin, 173, 198.
Baubo, 197, 332, 333.
 Baubo degradeert van vroedvrouw tot dienstmaagd, 332.
 Baubo, naam van kikvorsgodin synoniem voor Hecate, de vroedvrouw, 332.
 Baubo, vrolijkt de bedroefde Demeter op met grappen en grollen (vruchtbaarheidsriten), 197.
Beatyl of Bethel of Bet-El, huis van El, 388, 433.
bed, bij Inanna, 249, 25.
 bed, ivoren paneel van bed uit Oegarit, 281, 285.
beelddromen (zie **dromen**), 381.
beeldverbod in Israël, 435.
beena-huwelijk, 381 n. 23, 382.
Begg, Ean, inventariseerde wereldwijd de zwarte Madonna's, 471.
Ben-Hinnom, dal waar vuuroven voor de Moloch staat, 416.
Berbers (zie Imazighen of vrije mensen), 37, 64-77, 81, 82, 115, 148, 403.
Berlijn, 227, 228.
beroep, oudste van het vaderland, 28, 338.
besnijdenis van vrouwen, 479, 486, 489.
 van mannen in Egypte, 188, elders 479.
Beth-El is Jahwe, 388, 433.
bevruchten van velden, 71, bij Demeter en Iason op drie keer omploegd korenveld, 318.
bewustzijn, 9, 13, 14, 18, 81; van een gouden tijd 83, 225, 253, 324, 467.
 bewustzijn van de moeder (culturen), 15, 24, 25, 32, 71, 101, 103, 114; in Oude Europa 152.

bewustzijn, archaïsch, 19, 20, 21, 32, 71, 72, 77, 85, 101, 104, 107, 110.
 volksbewustzijn in Anatolië, 133.
 vrouwen blijven steken in archaïsch bewustzijn, 222, 225, 359, 393.
 bewustzijn, analytisch, rationele denken, 24, 25, 225.
 bewustzijn, gevleugeld, 21, 137.
 bewustzijn in Egypte, 196.
 bewustzijn in Griekenland bij Parmenides, 320, bij Baubo, 332.
 bewustzijn, hoger, 137, in Egypte, 196; extatisch bewustzijn, 264; in Griekenland bij Parmenides, 320, 451, 449, 448.
 bewustzijn, symbolisch, 104.
 bewustzijn, synthetisch, 414.
 bewustzijn, eenheidsbewustzijn, 24, 25.
 bewustzijn, christusbewustzijn, 471.
Biaggi, Christina, 49.
bijbel
 bijbel als instrument voor nationale crisisverwerking, 386.
 bijbel en de diverse redacties, 386.
 bijbel en de jahwist, 386.
 bijbel en de priesterredactie, 387, 393.
 bijbel vertoont samenhang met kosmogonieën en theogonieën uit het Midden-Oosten, 356, 359.
 bijbel, verhaalmotieven moeten niet te absoluut genomen worden, 367.
bijbelredacteur(en), 380, 390, 392, 397, 432;
bijbelschrijvers, 396, 398.
 bijbelschrijvers schilderen Baäl ten onrechte als buitenlandse god af, 396.
 bijbelredacteurs schilderen Asjera als buitenlandse godin af, 397.
 bijbelredacteurs en de Koningin van de Hemel, 432.
 bijbelredacteurs werken met een verborgen agenda, 402.
 bijbelwetenschap, 22, 277.
bijl
 bijl, priesteressen van Artemis van Efese dragen tijdens krijgsdansen bijlen, 140.
 bijl, stenen en met goud omwikkelde bijlen in mannengraven in Varna, 165.
 bijl, Indo-Europeanen hanteren de strijdbijl, 166.
 Inanna draagt een strijdbijl, 345.
 Baäl als wolkenrijder wordt vaak afgebeeld met strijdbijl, 272.
 bijl, Zeus baart na bijlslag Athene uit het hoofd, 339.
bijl, dubbele bijl, 311, 312, 315, 321.
 dubbele bijl is offerbijl die alleen door de hogepriesteres gehanteerd mag, 315.
 maenaden dragen dubbele bijlen, 321.
bil

Ishtar krijgt bil van stier(kalf) in het gezicht geworpen door de vriend van Gilgames, 263.
billen, uitstekende billen, 8.
 bij Venus van Malta, 59.
 in de nabloei van de 'Venuskunst' in de oude steentijd, 89.
 uitstekende billen bij Venus van Lespugue, 89.
 uitstekende billen als voorraadkast, 92, 93, 94.
 uitstekende billen bij 'de jaagster', 99.
 uitstekende billen bij priesteressen van Hacilar, 121.
 uitstekende billen bij vrouwelijke kunst uit steentijd in Egypte, 180.
 brede heupen en billen bij vrouwelijke kunst uit Jarmo, 234.
billen, met billen op de grond zitten bij Vrouwe van Malta, 60, 88.
Binger, Tilde Asjera-onderzoekster, 393.
binnenkamer of slaapkamer in Israël, 380, 402.
binnenkant (zie innerlijke).
 binnenkant, symbool leert je kijken naar de binnenkant van de oude religie, 21.
 binnenkant, de ouden zijn specialisten in de binnenkant van de mens, het zijn psychonauten, 114.
 Noet staat vaak op binnenkant van een sarcofaag, 194.
 Djedpilaar afgebeeld aan de binnenkant van sarcofagen, 207.
binnenwereld
 archaïsche volken ervaren de buiten- en binnenwereld, 20.
 binnenwereld, de binnenwereld van oermens begrijpen, 107.
 binnenwereld, vrouwen die binnenshuis blijven richten zich in Oud-Israël meer op binnenwereld, 381.
 binnenwereld, in het vaderland is men meer gericht op de buiten- dan op de binnenwereld, 483.
biofysiologische factoren, 94.
biologische omstandigheden lijken de vrouw tegen te werken, 95.
 biologische, vanuit een biologische inferioriteit van de vrouw leidt Aristoteles een sociale en juridische minderwaardigheid af, 351.
 biologische, hersenonderzoek naar biologische en neurologische verschillen tussen man en vrouw, 492.
biologische rol van de vader wordt door diverse natuurvölker niet belangrijk gevonden, 27.
biseksualisme in het Oude Europa, 152.
blanke oerbevolking van Noord-Afrika, 65.
Blauwe mannen, 66.
bloed
 bloed is heilig in het moederland, 479.

bloed, deurposten worden in Egypte met bloed ingesmeerd, 479.

bloeddoop, met stierenbloed als symbool van wedergeboorte bij inwijding in mysteriën van Kybèlè, 143.

bloed van de Apisstier maakt priesteressen in Egypte vruchtbaar, 197.

bloed, Mami in Mesopotamië schept met levensbloed, 238, 344, 345.

bloed, menstratiebloed wordt in moederland als heilig ervaren, 345; in vaderland als onrein ervaren, 479.

bloed, Griekse goden scheppen met klei en water, hun product verwatert, 345.

bloed, voor Grieken als Aristoteles is sperma 'beter' dan menstratiebloed, 351.

bloed als voeding voor demonen, ompoling en demonisering van heiligheid van bloed, 359.

bloedzuiger (van het vrouwelijk geslacht) heeft twee dochters, 441.

bloed, zeven vrouwelijke demonen waaronder Lilith voeden zich met bloed, 412.

bloedgroep-onderzoek in Hongarije, 149, 150, 168.

bloedlijntheorie van Sara, mogelijk de dochter van Maria Magdalena, 472.

Boaz als corruptie van Baäl, 401.

Boaz en Jachin, twee pilaren of zuilen bij de tempel, 401.

boek, godsdienst van het, 434, 437, 438.

boek van de tweede wet, 434, 438.

boom

boom-slang-vogel-godin, drie niveau's van bewustzijn, 21.

levensboom als ruggengraat waarlangs dubbele slang oprijst, 21.

wereldboom, 21.

- boom in Malta

boom, levensboom met dertien takjes in Malta, 56.

levensboom in rode oker in Hypogeum, 57.

boompollen hebben stress, 132.

- boom in Anatolië, bij de tempel van Kybèlè wordt een boom opgericht (en omgehakt en weer opgericht) waar een portret van partner Attis inhangt, 138.

- boom in Egypte

boom, Isis verschijnt aan Lucius op sandalen, die gevlochten zijn van het hout van de palmboom, 172.

boom (uitgegroeide heideplant die tot levensboom wordt) omvat doodskist van dode Osiris (van leven naar dood naar nieuw leven), 203.

Djedpilaar als boom, die opgericht wordt, 206.

boomgodin, Hathor, 209, (sycomore- of vijgenboom scheidt melkachtige vloeistof af) 196.

vruchtdragende bomen in Egypte worden later als mannelijk ervaren, 224.

- boom in Mesopotamië

boom, Enhedoeanna staat voor de levensboom, 233.

Inanna omspant de boom des hemels, 244.

Inanna spreekt van haar appelboom, 249.

boom, bij de appelboom zit Dumuzi en treurt niet om Inanna wanneer zij gestorven is, 255.

boom, in de tempel van de Syrische Godin wordt een boom opgericht, 275.

- boom in Arabië

boom, van Mohammed mag men rond Taif geen boom omhakken, 296.

boom, in de koran komt de boom als symbool voor, 299.

boom, Allat, de latere mevrouw Allah, als boom vereerd, 301.

- boom in Griekenland

boom, Gaia van Kreta staat op zegels bij de heilige boom, 308, 323.

boom, Zeus verkracht Europa naast een bron onder een boom, 310.

boom, Gaia schenkt Hera als huwelijkscadeau een appelboom die gouden appels schenkt, 341.

- boom in Israël

boom, boom van leven (362) en boom van kennis van goed en kwaad in Genesis (362), 360-62, 367.

boom in bijbelboek Genesis, van een naar twee bomen, 363.

boom, in de boom in Genesis leeft de slang, 360.

boom, godin van de boom des levens heet in Mesopotamië 'Vrouw van Eden', 362.

boom, geen appelboom in Genesis, 362.

boom, van de boom des levens hebben Adam en Eva niet gegeten, 363.

boom, Asjera als heilige boom, 363, 368, 384, 385; terebint is een altijd groene boom, 389; Ela als boom, 389; heilige vijgenboom, 389; 390, 391, 393, 396, 400, 401; vertaling neutraliseert, 393, 402; 404, 405, 426.

boom, godin van Kanaän genaamd Zulumat heeft palmboom als symbool, 370.

boom, Asjera toont zich als boom in Hooglied, 371.

boom, appelboom in Hooglied, 374, 375.

boom, bomen moeten in Israël geveld, 389.

boom, Hosea kant zich tegen boomcultus en noemt Jahwe een cipres, 390.

boom, Jahwe wordt bomig en ontpopt zich als groene boom, 390.

boom, van omgehakte boom tot houten paal, 390.

boom, Asjera als heilige boom op kruik in Kuntillet el-Agrud, 399.

boom, Asjera als boom en paal naast altaar van Jahwe in Hebron, 400.

boom, onder groene boom vindt rituele seks plaats, 409.

bomen, heilige bij Jesaja, 409.

bomen, heilige bomen in Israël zijn eik, terebint, sycomore, cipres, 389.

bomen, heilige bomen moeten in Israël omgehakt, 390.

boom, Sophia in wijsheidsliteratuur als palmboom in Engedi, olijfbom in de vlakke; Sophia heeft een boomgaard, 441; 451.

- boom van leven en wedergeboorte

boom, in Egypte herrijst Osiris wanneer de (levens)boom wordt opgericht, 467.

Jezus hangt aan het (kruis)hout van de levensboom, 467.

Jezus sterft aan het kruishout en Christus richt zich op aan de levensboom, 476.

- boom is in het moederland een godinnensymbool, 484, een symbool van wedergeboorte, 484; boom is in het vaderland symbool van lijden, 485.

bonen

bonen, Ggantija van Malta draagt schort gevuld met bonen, 41- 42; zij bevrucht zichzelf met bonen 54, 76.

bonen eten en zwanger worden van vooroudergeesten, 42, 484.

bonen en het kiezen van de koning bij de winterzonnenevend, 484.

bonen vinden in een koek of een pudding op het feest van driekoningen, 484.

boog

boog, Noet is gewapend onder andere met boog, 192.

boog, El van Kanaän spant de boog om de vogel uit de lucht te schieten, 282.

boog, held Akat van Kanaän hanteert een boog, 292.

boog, Apollo hanteert een boog bij het doden van de Vrouwelijke Draak, een 'monster', in Delphi, 327.

boog, Artemis krijgt pijl en boog, 336.

borst(en)

- in Malta

geklede Vrouwen van Malta hebben de borsten bloot, 45, 63.

de priester op Malta heeft geen borsten, 47; is mogelijk een jong meisje, 59.

beelden op Malta zonder borsten worden 'eunuchen' of 'geslachtslozen' genoemd, 48, 49.

type van de vrouwe met platte borst -type waarvan de borsten weggeschematiseerd zijn- komt over het gehele Middellandse zeegebied voor, 49.

Venus van Malta ondersteunt haar borst, 59.

- in Afrika

borsten, vrouwelijke mannen in Afrika bij de Dahomey-stam hebben borsten, 95.

borsten, priesters en koningen dragen jurken met kunstborsten, 95.

- in oude steentijd

jonge meisjes uit de oude steentijd hebben nog geen volle borsten, 89, 92.

diverse Venussen uit de oude steentijd in hun vruchtbare fase tonen hun volle borsten, 89, 97, 98, 111, 112.

- in Anatolië

de Vrouwen van Anatolië, 122-3.

- in het Oude Europa, 154, 163.

- in Egypte

godinnen en vrouwen tonen hun borsten, 213-214.

- in Mesopotamië, 247.

- in Kanaän

(afbeeldingen) 281, 282.

- in Kreta, 310.

- in Oud-Israël, 382-385, de joodse Sophia zoogt profeten aan haar borsten, 440 (afbeelding).

'borsten en baarmoeder' (aanduiding voor moedergodin in Mesopotamië en Israël, zie onder **baarmoeder**).

Boubastis, 173, 197.

braakliggen of naditoe zijn, 267, 268.

Braakliggen, economische achtergrond, 267, 268.

brandstapel, 80% van diegenen die als heks aangeklaagd worden is vrouw, 412.

Briffault, Robert, 18, 488, 491.

Britomartis, maangodin en alternatieve naam voor Gaia van Oost- Kreta, 306.

broer van moeder, vervult een sleutelrol in mythen, 28; menhirs stellen de broers van de stammoeder voor, 79; vervult in Egypte een sleutelrol in de familie, 212; de broer en de moeder bij Rebecca, 382.

broer en zus

- in Egypte

Isis en Osiris 179, 214; Noet en Geb, 186.

- in Mesopotamië, Dumuzi is soms de broer van Inanna, 249; priesteres van Emar wordt door haar broers gedragen, 266, toelage vervalt bij haar dood aan haar broers, 267

- in Kanaän

Anat en Baäl, 291.

Phoegat als zuster van haar broer Akat, 291, zij wreekt haar broer Akat, 292, hij komt opnieuw tot leven, 293.

- op Kreta, broer van de vrouw is het hoofd van de familie in Gortys op Kreta (avunculaat), 321.

- in Griekenland
Hera en Zeus, 334.
Artemis en Apollo, 335.
- in het gnostische en orthodoxe christendom
Sophia en God zijn broer en zus, 442, 449; (de lagere)
Sophia en broer Christus, 449, 451.
broer en zus-combinatie verklaart waarom godinnen
vaak met hun broers zijn, zij worden door hen
beschermd. In het vaderland wordt neemt
echtgenoot de rol van de broer over en wordt
'broer', zie Osiris, Zeus en anderen.
broers strijden om de macht vgl de broederstrijd van
de god Zeus met zijn broers die onderling de
macht verdelen, 342; koning Minos van Kreta
met broers, 311, vgl Kaïn en Abel, 360.
bron, mythen als historische bron, 22, 23, 33, 41.
bron, geschreven 31, 32.
bron, niet-geschreven, 32.
bron (water), bij huisje van Maria, 143; Isis huilt bij
bron, 203; El woont bij de bronnen der twee
diepten, 289; bronnen op Kreta, 308; Zeus
verkracht Europa bij een bron, 310; de bron van
Delphi, 327; bron en de Pythia, 329; Hera baadt
in een bron, 334.
bruid
bruid over de drempel tillen, 478.
bruid van Apollo is de pythia, 328.
bruid van de stormgod, de hogepriesteres van Emar,
265, 268.
bruid van Dionysos, de koningin van Athene als
bruid die tijdens de huwelijksmaand heilig
huwelijk met Dionysos sluit, 318; in Athene
vormen ook Hera en Zeus een huwelijkspaar,
334.
bruid, de veroverde in Kanaän, 285, 478.
bruiden, geroofd te Kirgizië, 478.
bruidsverminking, fornuisbranden in India, 487.
bucranium Catal Hüyük, 158, 168; in Kreta, 305.
buik, vanuit de buik spreken, of te wel een
vooroudergeest naar boven brengen, 381.
buitenwereld, mannen hebben hier functie in, 17, 25;
bij Berbers zijn de mannen actief in
buitenwereld, 77; in het vaderland zijn zij op de
buitenwereld gericht, 483.
burcht, Trojaburcht universeel voorkomend, 312, 314.
Trojaburcht en lentegodin, 312.
burcht, Trojaburcht, spiraalvormig labirint, 312.
Byblos, Lucianus bericht over vruchtbaarheidsfeesten
(sterven en wedergeboren worden), 274; Byblos
en Isis, 202, 203, vruchtbaarheidsbeeldjes, 384.

C

cakes (zie bakken van koeken en cakes).
Cambridge-groep, 18.
Canarische eilanden, 49, 65, 235.
Carthago, 50, 65, 416.
castratie
- castratie in Klein-Azië, Attis ontmant zich, 138;
priesters van Kybèle castreren zich, 137, noemen
zich galli en castreren zich, 139; Syrië: mannen
castreren zich en worden 'galli' voor de Syrische
Godin, 270, 271, 273.
- castratie in Griekenland, Kronos castreert vader
Oeranos (schema), 426; Zeus castreert Kronos,
426.
Catal Hüyük, 117-134.
Cernovada in Roemenië, 156.
chaos, Nammoe godin van de oerchaos, 228;
Mardoek overwint chaos, 285; Eurynome danst
op chaos, 325; Gaia en Chaos, 326; Hesiodos en
chaos, 326; Chaos als oerlaag, 356; chaos in boek
der Psalmen, 357, 358; weergod doodt chaos, 363.
chakra's, 21, 485.
Chartres, 472.
Chilonis (zie filosofen Griekse, vrouwelijke), 353, 354.
China, 21, 33, 78, 486, 491.
Chirbet-el-Qom, inscripties op graven te Hebron,
400.
Chokma of Sophia (zie Sophia), 442, 462-463.
christendom, esoterisch, 448.
christendom, romeins, 448.
christendom, het kerkelijke, 450, 456, 463, 464, 469,
470.
christenen, joodse, 448, 459.
chthonische- of aarde-goden (Kreta), 309.
Circe is de traditie ingegaan als een 'goede' heks, 263.
cirkel en de lijn (jaarcirkel), 24, 207, 255, 280, 283,
287, 291, 294, 295, 296, 323, 453, 463, 464, 468,
471.
cirkels
- Catal Hüyük, de godin is zwanger want er zijn
cirkels rond haar navel op haar buik getekend,
129.
- Sjoelamiet danst een krijgdsans met danseressen die
in twee cirkels staan opgesteld, 375.
clan, clanmoeder, clanleider, 17, 20, 28, 37, 58, 66,
69, 78, 79, 80, 81, 82, 149, 150, 151, 166, 168, 182,
379, 402, 403, 406, 411, 413, 417, 431.
Colegrave, Sukie, 25.
collectief, 24, 56, 72.
collectief huwelijk, in Noord-Afrika 72; bij
Massageten, 211.
Confucius, 492.

corpus callosum, dikker bij vrouwen, 492.
Corsica, 76.
courtisanes, 34, Mesopotamië, 274; Korinthe: Phryne en Lais uit Korinthe 338; verworden in vaderland tot prostituee, 486.
couvade, mannenkraambed, schijnmoederschap, 484.
creationisme, II.
(cultureel) evolutionisme, II, 17.
cultuur (zie ook Mesopotamië voor diverse culturen)
 cultuur, Cucuteni in de westelijke Oekraïne, 159.
 cultuur, Dimini in Griekenland, 154, 157, 162.
 cultuur, Hamangia-cultuur, 156.
 cultuur, Karanovo in Zuid-Roemenië, 155, 160, 164, 165, 167.
 cultuur, Sesklo-cultuur, 153, 156, 158, 163.
 cultuur, Starcevo, 163, 164.
culturen, Tizsa-culturen uit Zuidoost Hongarije, 156-157.
Cycladen, vrouwelijke kunst, 15, 307 (afbeelding), 308, 322.
cyclisch denken van oude- of vruchtbaarheidsreligie (cirkel), 15, 30, 81, 136, 166, 173, 223, 272, 280, 318, 319, 323, 332, 340.
Cyprus, 15, 129, 161, 253, 313, 337, 383.
Cyrus, koning der Perzen, 296, 379.

D

da Vinci, Leonardo en het laatste avondmaal, 8, 476.
Dageraad, god(in), 283.
Dahomey-stam uit Afrika, 95, 210.
Damu of zoon, kind, de naam Dumuzi, de naam van de partner van Inanna, is afgeleid van 'Damu' of 'kind', 249.
Danatai, 291.
Danel, 291, 292.
dans, doolhofdans of lentedans
 dans, op Kreta, 312.
 dans, doolhofdans of lentedans als internationaal gebruik, 312, 314.
 dans, doolhofdans of lentedans volgens Graves vanuit Afrika in derde mill v. Chr. Europa binnengebracht, 312.
 dans, rituele- of doden- of lijkdans op Kreta, 315.
dansen, spiralen rechtsom dansen in de herfst, 482.
 dansen, spiralen linksom dansen in de lente, 482.
Darwin, II.
dateringsmethoden, nieuwe, 145.
David, koning van Israël rond 1000 v. Chr., 379, 395, 419, 420, 422.
Dea Syria of de Syrische godin (zie Atargatis), 269-276.

Debora, of 'bij' (verg. Griekse 'Melissa' of 'bij'), 406.
 Debora is van koninklijke afkomst, 406.
Dellimara (Dejr il-mara), 50.
Delphi
 Delphi betekent 'vis' en 'baarmoeder' (zie vesica piscis), 328.
 Delphi, Gaia is oudste godin met Pytho als haar vertegenwoordigster, 328.
 Delphi, Zeus, Apollo en Dionysos nemen het van Gaia over in Delphi, 328.
Demeter, 331-333.
 Demeter en Korè hebben veel heiligdommen maar krijgen weinig aandacht van Griekse dichters, 331.
 Demeter rouwt na de ontvoering van dochter Korè, 332.
 Demeter vertegenwoordigt de aarde in haar zomerse bloei, 331.
 Demeter, van welke woorden (gaia en mater) haar naam is afgeleid, 331.
Demetrius, zilversmid uit Efese, 142.
demonen, 255, 261, 341, 342, verbonden met donkere diepten, 359.
 demonen verbonden met storm, 411.
 demonen voeden zich met bloed, 412.
 demonen, vrouwelijke, 411.
 demonen, vrouwelijke werken met zijn drieën, 411-412.
 demonen hoofdzakelijk vrouwelijk, 411.
demoniseren van oergoden
 - demoniseren van oergoden in Babylonië (zie oerelementen in paren in Babylonië), 259.
 - demoniseren van oergoden in de bijbel in Genesis en Psalmen (zie oerelementen in paren in de bijbel), 357.
demoniseren van vrouwelijke oerelementen- en goden in de bijbel, 357-359.
dertien, als heilig getal, 482.
deuropening van de tempel is heilig, 479.
 deuropening van de tempel is met een dolmen of platte steen afgedekt, 479.
 deuropening van tempel is rood geschilderd, 479.
Deuteronomium of boek van de tweede wet, 392, 393, 434, 435.
diaspora der joden, 379.
dichten en muziek maken als emotionele uitlaadklep voor vrouwen, 483, 485.
diffusionisme, 74.
Dijkstra, Meindert theoloog, 278, 359, 389, 399.
dik, dik zijn
 dik als magische functie, 480.
 dik zijn als reserve voor tijden van nood, 93, 94.
 dik zijn als vorm van schoonheid, 94.

- Diktyнна**, alternatieve naam voor Gaia van West-Kreta, 306.
- diktyon**, Grieks woord voor *net* waarin de maangodin de koning jaarlijks strikt en dan het heilig huwelijk met hem viert, 306.
- Diodorus Sicilië**, 64 n.10, 172, 173, 201, 210, 211, 221.
Diod. Sic. V.17 deelt mee dat op de Balearen een vrouw drie of vier mannen heeft, 64 n. 10.
zijn opmerkingen over de Egyptische jeugd, jongens krijgen onderricht en worden door hun vaders onderwezen, muziek wordt (nu) als nutteloos beschouwd, 221.
- Diodorus van Sicilië over de positie van de Egyptische vrouw, 210.
over de strenge straffen tegen de Egyptische vrouw, 221.
- Dionysos**
Dionysos als omzetting van Osiris van Egypte, 202, 255, 274.
mysteriën van Orisis worden die van Dionysos, 321, 328, 354.
Dionysos door grootmoeder Rhea van waanzin genezen, 319-320.
Dionysos en het kruis, 466.
Dionysos huwt de door Theseus op Cyprus achtergelaten koningsdochter Ariadne, 321.
Dionysos reist met satyrs en maenades naar Egypte en India, 320.
Dionysos brengt het tot god op de Olympus, 321.
Dionysos verdrijft Hestia van de Olympus, 321.
Dionysos, onwettige zoon van zijn vader Zeus die hem uit zijn eigen 'dij' schept, 361 (wettige echtgenote Hera is *niet* zijn moeder).
- Dionysos-festival**, de koningin trouwt met Dionysos, 318.
- Diotima**, priesteres uit het Symposium van Plato waar zij tot Socrates spreekt over Sophia, vrouwe Wijsheid, 353.
- Djed-pilaar**, 21, 196, 206, 207, 467.
- DNA**, 27, 126, 149.
- dochter van Kret**, jongstgeborene geldt als eerstgeborene en krijgt de zegen (zie ook onder Kanaän, jongste dochter), 285, 286.
- dochters van Allah** (zie Allat of godin, Al-Oezza of de Machtige en Manat of Noodlot, drie gestalten van de maan), 296-298.
- dode voorouders**, op Kreta onder het woonhuis begraven, 309.
- dode familieleden** onder het woonhuis begraven in Israël, 380, 404 (zie **huisgodsdienst**).
- doden van meisjesbaby's**, bij Grieken, Romeinen en Arabieren, 221.
- dodenbezweerster van Endor**, 411.
- dodencultus** in Israël als specialisme van vrouwen, 381, 411.
- dodencultus als verborgen Israëlitisch erfgoed, 345 (zie onder **huisgodsdienst**), 413.
- dogma van Maria ten Hemel Opneming uit 1950**, 464.
- dogma van de Onbevleete Ontvangenis uit 1854**, 464, 469.
- dolmen**, 40, 64, 76, 78, 79, 80, 81, 479.
- Domburg**, 16.
- Donder, de donder of het volmaakt bewustzijn**, 447, 448.
- donder, met donder en bliksem smijgende god**, 30, 176.
- donder, Mardoek verslaat Tiamat met donder en bliksem, 260, 262, 264.
- donder, Baäl de donderaar, 272.
- donder, Zeus werpt met donder en bliksem, 318, 319, 333.
- donder, Hadad van Atargatis is de donderaar, 395, 414, 448.
- doodstraf**, voor mensen die in Israël andere goden dienen, 435.
- doos van Pandora**, 343-344.
- Doriërs**, Indo-Europese stam met duidelijke 'vadercultuur', 305.
- Doriërs bereiken overzeese Kreta pas rond 1000 v. Chr., 305.
- draak**
draak in het boek der Psalmen, 357, 359.
draak, vrouwelijke draak uit Delphi die over het door Hera gebarde monster waakt, 327-328.
draak, vrouwelijke draak uit Delphi heet Pytho, 328.
- drempel van tempel** is heilig, 478.
- drempel als limen of grens, 478.
- drieheid** (zie **vrouwelijke drieheid**).
- drie-eenheid**, mannelijke, 465.
- driepoot**, kruk waarop de pythia boven een aardspleet plaats neemt, 329.
- dromen**, vrouwen krijgen minder woorddromen en zijn minder op woord en tekst gericht, 381.
- dromen, vrouwen krijgen meer beelddromen en hebben affiniteit met symbooltaal, 381.
- droomslaap**
- in Mesopotamië, 250-251.
- in Malta, 58-59 (zie ook Malta onder **Sleeping Lady**).
- in Afrika, 69, 71, 77 (zie onder **Berbers**, Berbervrouwen in Afrika).
- droomuitlegsters**, droomuitleggers in Israël, Babylonië en Soemerië zijn vaak vrouwen (vgl Enhedoeanna), 250.
- dubbele ei, het**, 89, 90.

dubbeltempel voor godin en 'smijtende' partner tot aan ijzertijd rond 1000 v. Chr., 383.

dubbeltempel van Anat en Beth-El (Jahwe) in Elefantine, 433.

duif, 2.

duif, als liefdessymbool van Gaia van Kreta, 309; van Rhea 330.

duif, vaste begeleider van Gaia van Kreta in haar vruchtbare fase als bruid en echtgenote, 309.

duif, Eurynome danst op golven en neemt de gedaante van een duif aan in de Pelagische scheppingsmythe, 325.

duif, verering op Kreta, 309.

duif, als lievelingsdier van Afrodite, 337, 354.

duif, als symbool van godinnen, Ishtar, Afrodite, Asjera en Sophia, 456, 461-62.

duif, als symbool voor Sophia, 460-463.

duif, als symbool voor Christus, 462.

duif, als symbool voor Geest, 461.

duif, als symbool voor wind of adem of Geest, 458.

duif, als verborgen moeder in Handelingen van Thomas, citaat op 8, 461.

duif, bij de Jordaan, 460.

duif, in de gnosis, symbool van Geest en God de moeder, 462.

duif, in Hooglied is 'duifje' de koosnaam voor de godin/hogepriesteres, 373, 375.

Duisternis, Zulumat of Duisternis is de Kanaänitische godin van duisternis én vruchtbaarheid, van nacht en dag samen, 370.

duisternis als moederschoot in Orfische scheppingsmythe, 325.

duisternis, naast de godin Dageraad staat er in Oegarit de godin Schemering, 283.

duivel, in citaat uit Rolde, 39, 80, 91; in megalieten 41.

duivel, Nammoe als duivel, 241.

duivel, Eva wordt in verband gebracht met de duivel, 364.

duivel, in de bijbel een neutrale 'tegenspeler' die pas later na de ballingschap gedemoniseerd wordt, 359.

duivel, Arabische godinnen worden duivels, 298, 301.

duivel, Lilith als duivelin, 412.

duivel, vrouwen zijn in de ogen van de inquisiteurs meer ontvankelijk voor de duivel dan mannen, 412.

duivel, Anat als duivel, 437.

duivel, in christendom, hellevaart, 468.

duivel, draagt in vaderland hoorns, 480; heeft vrouwelijke trekken, 485.

duivelsverzen, 298.

Dumuzi

Dumuzi, als jaar- en oogstgod, die ieder jaar uit Inanna geboren wordt en afsterft, 248-249.

Dumuzi, als jaargod van de dadelpalm, 249.

Dumuzi, als jaargod van het graan en het bier, 249.

Dumuzi, als wilde stier, 249, 252.

Dumuzi, als zoon van Inanna (naam Dumuzi afgeleid van 'Damu' of 'zoon', 'kind'), 249.

Dumuzi, wordt Tammoez in Babylonië, 255.

Dumuzi, heeft mogelijk een vrouwelijke voorgangster, 255.

Dumuzi, naam komt van 'Duttur' en betekent 'goddelijk moederschaap', 406.

Dumuzi, partner van Inanna, 248-250, 255.

Dumuzi, rol van jaargod wordt gespeeld door koning, 251.

Dura Europos, synagoge, 447, 459.

E

echtgenote van de stormgod in Babylonië heet Sarpanitu, 264.

eenheid, 24, 35, 53, 55, 57, 63, 85, 100, 101, 113, 114, 116, 131, 152, 153, 155, 185, 201, 222, 241, 296, 331, 362; **oereenheid**, 358; twee-eenheid, 387, 432, 455; drie-eenheid, 459, 465, 469, 474; tao, 493.

eenheidsbewustzijn, bij Jung 24, 25, 485, 493 (eenheidsbewustzijn naast egobewustzijn zie onder egobewustzijn).

eerste (mannelijke) goden in Anatolië, 119-121, 132.

in Oude Europa, 154-158.

eerste steden in Soemerrië ontstaan tussen 3200-2000 v. Chr., 234.

Efese, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 208, 270, 275, 336, 350, 468, 472.

efod, 380.

egobewustzijn, 493.

ego-fase, 25, 413.

ei- en pijlmotief (egg- en dart-motief), 53, 56.

ei, op Malta 'figolli', 56; Venus van Lespugue, 89.

eik, boom en symbool van godin van Israël, 389.

Eilyftheia of 'vrijheid', alternatieve naam voor Gaia van Kreta, 306.

Eilyftheia of Gaia, godin van zwangerschap en geboorte, 307.

El, naam betekent de meest hoge en is verwant met Al, 389, 394.

- El van Kanaän, 277-301.

tempel van El in Oegarit, 277.

- El van Israël, 394-95.

Asjera als uitstraling van El, 387; andere godinnen als uitstralingen, 388.

- El krijgt in Israël een steeds 'zonniger' karakter en ontwikkelt zich tot scheppende god of 'scheppergod', 394.
- El staat in Israël aanvankelijk boven Baäl, 394.
- El staat in Israël aanvankelijk boven Jahwe, 395.
- El van Israël is oorspronkelijk een jaargod en een stiergod die met de maancyclus verbonden is, 394.
- El wordt voorbijgestreefd door Baäl en later door Jahwe, 394-395.
- El, Baäl en Jahwe, hun onderlinge verhouding, 394-395.
- El, Jahwe en Allah baren erbarmen, 391.
- El-Jahwe, 395.
- El-Sjaddai** betekent 'berg' en 'moederborsten', 391.
- Elat**
- Elat, haar symbool is de grote en altijd groene boom, de terebint, 389.
- Elat, godin in Israël en partner van El, 389.
- Elefantine**, eiland in de Nijl in boven-Egypte, 432, 433.
- Eleusinische mysteriën**, 332-333.
- Eleusinische mysteriën, oorspronkelijk alleen voor vrouwen, 332.
- Eleusinische mysteriën later mogen mannen een deel van de plechtigheden bijwonen, 332.
- Eleusinische mysteriën, oorsprong óf uit Egypte via de Pelasgen óf via Thracië, 332.
- Eleusinische mysteriën, door Demeter onderwezen aan inwoners van Eleusis als dank voor terugkeer van Korè, 332.
- Eleusis**
- Eleusis, herfstrituelen duren negen dagen lang, 333.
- Eleusis, rechtstreekse godinnenervaring voor inwijdelingen, 333.
- Eleusis, stiergevechten en stieroffers, 333.
- Eleusis, gelukkige terugkeer uit het Elysium of het Griekse paradijs, 332.
- Eleusis, grote mysteriën in herfst met afdaling in kloof en wedergeboorte, 332.
- Eleusis, lentefeest als het feest van de kleine mysteriën en herfstfeest of zaai-feest als het feest van de grote mysteriën, 332.
- Elohiem** komt in de bijbel vaker voor dan El (2750 tegen 230 keer), 360.
- Elohiem of scheppende mannelijke en vrouwelijke goddelijkheden, 360.
- Elsloo** in Zuid-Limburg, 150.
- Emar** (het huidige Meskéné in Noord-Syrië), 265-268.
- Emar, broers van hogepriesteres dragen haar terwijl zij op de troon zit op hun schouders (derde dag), 266.
- Emar, dubbeltempel van Baäl en Astarte, 267.
- Emar, hogepriesteres blijft maagd of naditoe, 268.
- Emar, hogepriesteres krijgt oorringen aan en een roodwollen hoofddoek om (derde dag), 266.
- Emar, hogepriesteres wordt bruid van de stormgod en bestijgt haar bed (negende dag), 266.
- Emar, installatie hogepriesteres als vrouw van de stormgod, een bruidsceremonie, 265, 267.
- Emar, scheren van de nieuwe hogepriesteres (tweede dag), 266.
- Emar, stormgod met de naam dIm, 267.
- Emar, troonsbestijging van nieuwe hogepriesteres (derde dag), 266.
- Emar, zalving van nieuwe hogepriesteres (eerste dag)
- Endor**, 411 (afbeelding 329).
- Endor, heks van Endor (zie dodenbezweerster van Endor) 364.
- Engels**, Friedrich, 489.
- Enhedoeanna**, prinses, 231, 232-243, 244, 245, 247, 250, 254, 256, 259, 268, 381.
- Enhedoeanna schrijft theologie of godinnenleer, 240.
- Enhedoeanna, eerste gedicht met Inanna als meisje en kleintje, 242.
- Enhedoeanna, eerste gedicht over Ebih, tegenstander Inanna, 242.
- Enhedoeanna, eerste gedicht, Inanna gaat in haar kracht staan, 243.
- Enhedoeanna, eerste gedicht, Inanna groter dan An, 243.
- Enhedoeanna, eerste gedicht, Inanna overtreft de Annuna of raad der goden, 243.
- Enhedoeanna, haar kleding, 233.
- Enhedoeanna, de hogepriesteres, 232.
- Enhedoeanna, zienares, profetes en de droomslaap op het rituele bed, 250-251.
- Enhedoeanna, dichteres (de Shakespeare van de oudheid), 232.
- Enki**, 228.
- Enki in mythe van Inanna en Enki met Enki in vaderrol, 228, 229-231 (zie ook onder **mythe**).
- Enki als scheppergod die moedergodinnen gaat overheersen, 238.
- Enlil**, 228, 241, 243, 255.
- Enlil, oergod uit Mesopotamië, zoon van An en Ki, 241.
- Enlil en Ki overtroffen door Inanna, 255.
- Epmenides** uit Kreta treedt op bij een epidemie in de 6^e eeuw v. Chr. in Athene, 349, 350.
- erbarmen** komt van 'moederschoot', 391.
- esoterisch(e)**, 20, 21, 22, 448, 450.
- etnologie**, 17.
- eunuch** op Malta, 48, 49.
- eunuch, priesters van Moeder doen Attis na,

ontmannen zich en worden ‘galli’, 139.
 eunuch, ook voor Rhea ontmant men zich en wordt ‘gallus’, 240.
 eunuch, mannen ontmannen zich voor de Dea Syria, 273.
Euridice of Korè, partner van Orpheus die hij in de onderwereld gaat zoeken, 320.
Europa, breedgezicht of volle maan, 310.
 Europa, koningsdochter, 310.
 Europa, koningsdochter uit het Nabije Oosten geroofd door stier Zeus, 310.
 Europa, maanpriesteres, 311.
 Europa, moeder van drie zonen van Zeus, waaronder Minos, 311.
 Europa, verkracht slachtoffer van stier en adelaar Zeus, 310.
Eurynome uit Pelasgische scheppingsmythe, godin van alle dingen, 325.
Eva, 356-368.
 Eva als hulpstuk, 363.
 Eva als schepster niet als voortbrengster, 360.
 Eva als verleidster, 363.
 Eva draagt de schuld van de erfzonde in de latere christelijke traditie, 364.
 Eva en haar hogepriesteres, 369-377.
 Eva geschapen uit rib van Adam, 363.
 Eva heeft eerder met de slang dan met Adam seks (opvatting in het rabbijnse jodendom), 364.
 Eva huilt, 365.
 Eva is meer tot seks aangetrokken dan Adam, 363.
 Eva is slechter dan Adam want zij luistert naar de slang, 363.
 Eva komt terug in vrouw van Kaïn, zij is jongere uitgave van Eva, 360.
 Eva of Heba als Koningin van de Hemel, 365.
 Eva of Heba rijdt naakt op een leeuw(in), 365.
 Eva of Heba, haar verspreiding over gebied der Hettieten, Anatolië, Syrië en Palestina, 365.
 Eva of Leven, 361.
 Eva of Moeder van alle Leven, aanspreektitel van de godin in Mesopotamië, 361.
 Eva schept met de hulp van Jahwe, 361.
 Eva tot het kwade geneigd, 363, 365.
 Eva zie Ave, ave Maria, Maria als tweede Eva, 469.
 Eva, aardse vrouw, 363.
 Eva, de godin, 365-366.
 Eva, een van de manifestaties van de godin van Leven zoals zij in Jeruzalem vereerd is, 366.
 Eva, godin met als partner koning Abdi-Heba van Jeruzalem, 366.
 Eva, godin schenkt dienaar Abdi-Heba in haar hof van vruchtdragende bomen een appel als symbool van eeuwig leven, 366.

Eva, godin sluit met dienaar koning Abdi-Heba van Jeruzalem ieder jaar een heilig huwelijk, 366.
 Eva, haar verwording, 363-65.
 Eva, handlangster van de duivel, 363-64.
 Eva, Heba (t), naam Eva als mogelijke variant van Heba, 365, 366.
 Eva, moeder van alle leven, 359-363.
 Eva, omzetting van een mythe uit het moederland door Semitische stammen, 366.
 Eva, voor-bijbelse Eva als historisch feit, 366, 368.
 Eva-mythe en de symbolen uit het moederland: tuin, boom, slang, appel, scheppende moedergodin, haar zoon en partner die meehelpt, sterven en wedergeboren worden en de naaktheid van Eva, 366-67.
Evangelie van Philippus, 465, 472.
Evangelie van Thomas, 22.
Evangelie naar Maria, 466.
Evans, Arthur, 15, 305.
 Evans, Sir Arthur, gaf misplaatste naam van ‘Minoïsche’ beschaving aan cultuur van Kreta, 306.
evolutie, 11, 17, 24, 83, 84, 90.
evolutionisme, 11.
excarnatie-riten waarbij doden door vogels ontveesd worden, in Anatolië, 126, 168 (zie **gier**).
exoterisch, 21.
Ezechiël, 408, 426, 435, Dura-Europos 459.
 Ezechiël, heeft visioen en doet verslag van ‘afgodsdienst’, 426.
 Ezechiël spreekt zich uit tegen cultische seks, 408.
 citaten Ezechiël (Ez.) op 408, 409, 411, 413, 414, 416, 427.
ezel, men bestijgt de ezel en niet het paard (dat voor de strijdwegens uitgaat), 290 n. 36.
Ezra, de priester leest de mensen voor uit het boek van de leer, 436.

F

fallus, 47, 79, 124, 132, 133, 153, 154, 155; Isis vindt fallus Osiris in lotusbloem, 204; 205, 224, 230, 361, 401, 422, 479.
fallusbeeld (zie **obsceen beeld**)
falluscultus in tempel Jeruzalem, 401.
Fat Ladies van Malta, 43-62.
feministen, 19, 125.
figurine (s), 14, 15, 86, 145, 147, 149, 154, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 179, 180, 236, 238, 256, 307, 308, 309, 380, 383, 384, 385.
filosofen
 filosofen en de neergang van God de moeder in

hellenisme en hellenistisch Egypte, 222-225.
filosofen, de Griekse, mysogenie, 350-354 (zie onder
mysogenie).
filosofe een vrouwelijke, Chilonis, dochter van Chilon
en leerling van Pythagoras, 353.
filosofische scholen, wereldwijd, 491 (zie **axiale tijd**).
fornuisbranden in India, 487.
Frazer, II.
Freud, II.

G

Gaia (de Griekse) schenkt wijsheid in de vorm van
een orakel, 327.
Gaia (de Griekse) krijgt dochter Themis, 327.
Gaia wordt in een lofzang 'de bruid van de hemel'
genoemd, 303.
Gaia wordt in een lofzang 'de Moeder van de goden'
genoemd, 303.
Gaia bij Hesiodus brengt Oeranos of 'hemel' voort,
hij is haar kind, 326.
Gaia de oudste van alles en allen, 327.
Gaia en haar drie fasen: als jonge godin van de wilde
dieren, als moeder en als beschermster van dode
voorouders, 309.
Gaia en Oeranos krijgen achttien kinderen, Oeranos
verbergt ze in Gaia, maar zoon Kronos komt in
opstand, 326.
Gaia is 'overwoekerd' door tal van godinnen met
uiteenlopende namen, 306.
Gaia van Kreta, 303-323.
Gaia van Kreta als beschermster van de landbouw,
308, 309.
Gaia van Kreta als beschermster van dode voorouders
is een huisgodin die slangen draagt (derde
aspect), 309.
Gaia van Kreta als heerseres over de bergen, 308.
Gaia van Kreta als meesteres over de wilde dieren,
met name de leeuw(in), 308.
Gaia van Kreta als slangengodin, 309.
Gaia van Kreta als zuil of pilaar, 308.
Gaia van Kreta op het huisaltaar, 309.
Gaia van Kreta draagt in haar vruchtbare fase een duif
op haar hoed, op haar hoofd of in haar hand
(tweede aspect), 309.
Gaia van Kreta en de heilige boom, 308.
Gaia van Kreta heeft vele namen (iedere streek kent
een eigen naam), 306.
Gaia van Kreta heeft vele namen waaronder
Diktyнна, 306.
Gaia van Kreta heeft vele namen waaronder
maangodin Britomartis, 306.

Gaia van Kreta heet soms 'Potnia', Grieks voor
meesteres of heerseres, 306.
Gaia van Kreta heet soms Hera, 306.
Gaia van Kreta heet soms ook Eilyftheia of 'vrijheid',
306.
Gaia van Kreta heet soms Rhea, 306.
Gaia van Kreta wordt vereerd in de natuur, in de
openlucht, op bergen, bij bomen, bronnen en
met name in de grot, 308.
Gaia van Kreta, haar aspecten worden in de
wetenschap als aparte godinnen beschouwd,
308.
Gaia van Kreta, sacrale kleding van haar en haar
priesteressen
Gaia, de almoeder, 310.
Gaia's gouden appels, huwelijksgeschenk van Gaia
aan Hera bij haar huwelijk met Zeus, 341-342.
Gavrinis (Frankrijk), 78.
gebira of gebiedster, koningin-moeder in Israël, 419,
422, 423, 424, 427.
Geest, Sophia en Geest, 458-459, 462.
geest en stof, tegenstelling in Egypte, 223.
geest en stof, tegenstelling in klassieke Griekenland,
352.
Geest is voor Jezus en sommige groepen joodse
christenen een Vrouwe, 459.
Geest als gevleugeld vrouwelijk wezen, 458.
(geesten van)voorouders, 20, 42, 69.
- in Afrika, (graven van) voorouders in Afrika, 70, bij
Augilae 71; graven van voorouders bij Berbers,
72.
- in India, voorouders bij Khasi, 78; geesten in stenen
bij Khasi, 78; baren van (geesten) van
voorouders bij Khasi, 80, 81, III, 126, 128.
- in Oude Europa, (geesten van)voorouders, slang als
symbool voor overleden voorouders, 161.
- in Egypte, bij voorouders is mythe van Isis en Osiris
een astrale mythe, 204.
- in Mesopotamië, hier vereert men voorouders in
familie-mausoleum, 236.
- in Kreta, slangen in Kreta als symbolen voor
overleden voorouders, 309, 323.
- in Israël, voorouder-beeldjes op huisaltaar in Israël,
380.
(geesten van) voorouders, voorouder-beeldjes bij
Rachel, 382, 402.
geesten in stenen met gezichten op hoogten van Israël
tonen voorouders, 404.
(geesten van) voorouders, voorouders worden lokale
goden, 404.
(geesten van) voorouders, in Oud-Israël slaapt men
op graven van voorouders, 405, 415, 417.
(geesten van) voorouders, vrouw onderhoudt contact

met overleden voorouders, 482.
 (geesten van) voorouders, in bonen zitten geesten van overleden voorouders, 484 (zie ook onder **bonen**).
geestverruimende kruiden in Malta, 57; bv. laurier in Delphi, 329.
Gehenna of hel, 416.
generaties van priesteressen van Athene Polias met standbeelden teruggevonden, 340.
Genesis, 356-368.
gepolariseerd bewustzijn bij Sukie Colgrave, 25.
geschiedschrijving, mannelijke, 29.
 geschiedenis begint wanneer geschiedschrijving begint, 31.
 eenzijdige geschiedschrijving op Malta, 52.
 eenzijdige geschiedschrijving zadelde ons in het westen op met eenzijdig gods-, wereld- en mensbeeld, 225.
gewapende priesteressen: Artemis van Efese met Amazone-priesteressen, de Libische Athene, Neith van Egypte, Inanna en Ishtar van Mesopotamië, Anat van Kanaän onder Phoegat, Sjoelamiet van het Hooglied (zie onder afzonderlijke namen).
Gezer, 384.
Ggantija van Malta, 39-63.
gier, de, Anatolië, excarnatie-riten, 126, 128, 129, 134.
 giërgodin in Egypte, 182.
 giërgodin, Egyptische Hathor heeft giërvleugels, 183, 195, 198, 209.
 Anat en gieren in cyclus van Anat, 288.
Gilgamesj, vernedert Inanna, doodt haar leeuwen en wijst Inanna af, 242, 247.
 Gilgamesj overwint als jonge held de stier en partner van de godin, 252, 263.
 Gilgamesj-epos, verwording van het liefdesspel tussen de hemelkoe en de hemelstier, 252, 263.
Gimbutas, Marija archeologe, 16, 18, 113, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 167, 180, 490, 491.
Glastonbury, 472.
gnosis of kennis, 10, 22, 367, 447, 448, 449, 450, 451, 459, 461, 462, 474.
Göbele, Turkse meisjesnaam, 144.
god, de
 god, de god Amon van Thebe (zie **Amon**).
 god, de zorgelijke god uit het Oude Europa, 154, 156.
 god, de semitische god Jahwe (zie **Jahwe**).
 god, de Griekse god Kronos, 173, 316, 326, Kronosheuvel 334; 337, 339, 341, in Carthago heet deze 'Moloch', 416 (zie onder **Kronos** en **Moloch**).
 god van de oogst, in het Oude Europa, 157.

god van de vaders (voorouders) en niet de god die de vader is van allen, hetgeen de titel 'god de vader' suggereert, 404.
god, de denker van Rodin (zie god, de zorgelijke god uit het Oude Europa), 154, 156.
god, de Egyptische god Atoem verwekt zichzelf door de masturberen, 185.
god, de Egyptische god Geb, 171, 185.
god, de Egyptische god Horus, 171, 173, 181, 185, 196, 197, 198, 203, 204, 206, 215, 217.
god, de Griekse god Hermes, 172, 187, 265.
god, de Egyptische god Osiris (zie onder **Isis** en **mythe van Isis en Osiris**).
Osiris als jaargod
 Osiris in Malta, 30, 158.
 Osiris bij Diodorus Siculus als het geslagen graan, 173, 224, 225.
 Osiris en lente-rituelen, 205; herfst-rituelen, 205.
 Osiris en zijn geslachtsdeel, 203, 204.
 Osiris en Dionysos, 255.
 Osiris en Baäl Hadad in Syrië eisen stilte, 274.
 Osiris, rouwen om Osiris in Byblos, 274.
 Osiris en Dionysos en Adonis als jaargoden, 274.
 Osiris in Egypte wordt als het graan geslagen, vergelijk Mot en Baäl in Kanaän, 291.
 overeenkomst Zeus, Tammoez, Osiris en Adonis, 316.
 Osiris wordt in Griekenland omgezet in Dionysos, 321.
 Osiris-stekken, 414.
 Osiris als **mysterie-god** als boom en stut (zie **Djedpilaar** en **boom** (uitgegroeide heideplant)).
 mysteriekennis van Osiris in Egypte naar Dionysos in Griekenland, 321.
 Osiris-Dionysos aan het kruis, 466.
 Osiris herrijst in Djedpilaar, 467.
 overeenkomst stervende en herrijzende Osiris en Christus, 476.
 Osiris in stamboom, 171.
Osiris bij Diodorus als koning Osiris, 172, 173, 210; met Isis, 175, 181, 185; grafkamer van Osiris, 194; mannen worden geofferd op graf van Osiris, 198.
Osiris bij Plutarchus in mythe over Isis en Osiris, 201-207; als broer van Isis, 214; in filosofische zin, 222, 223.
 Osiris in Philae, 207, 208, 209.
 Osiris als stier(kalf), 252.
 Osiris en de strijd met vijand Tyfon, 202, 204, 222.
god, de Egyptische zonnegod Re of Ra, 185, 186.
god, de Egyptische god Ptah van Memphis, 187.
god, de Egyptische god Seth, 171, 181, 185, 197, 206.
god, de Egyptische god Shoe, 171, 186.
god, de Egyptische god Toth, 187.

- God, de ene en enige**, 379, 387, 389, 435.
- God, de Egyptische god Ihy** zoon van Hathor en Horus in Egypte, 198.
- goddelijkheden of Elohiem** (zie **Elohiem**).
- goden, androgyn**e Egyptische scheppergoden vermannelijken, 185.
- godenfamilie, goden uit derde en vierde generatie** (zie **kosmogonie**)
- discrimineren goden uit oerlaag en tweede laag (vooroudergoden) in Griekenland, 326
- discrimineren in Kanaän, 280, 281, oppergod El laat zich denigreren uit over godinnen, 291.
- discrimineren in Genesis, 356, 357.
- goden uit derde en vierde generatie** zijn (klein)kinderen van vooroudergoden: in Egypte 184-85, 189.
- zijn kleinkinderen in Mesopotamië, 241, 261.
- zijn kleinkinderen in Kanaän, 280.
- zijn kleinkinderen in Griekenland, 326.
- zijn kleinkinderen in Genesis, 356.
- goden van Israël**, raad der heilige goden genoemd in Ps. 89:6-9a met paralleltekst, 394.
- godenparen als oergoden en voorouders van latere goden**, 185, 241, 326, 356, 357.
- godenstrijd** in Israël, 394-396 (zie onder **theogonie**, **Baal**, **Mardoek**, **Zeus**, **storm-zonnegod** en **smijgende god**)
- godin** (zie onder **meer godinnen dan goden**)
- godin met het dubbele hoofd uit het Oude Europa**, Vinca-cultuur, 153; uit Parta-tempel, 158.
- godin van Libië**, 53.
- godin Neith/Athene**, 211, 218, 219, 293, 340.
- godin, Nephtys**, 185, 219, 254.
- godin Sekhmet**, leeuwengodin, 198, 288.
- godin Tefnet**, 185.
- godin, de Egyptische cobra-godin**, 182.
- godin, de Egyptische gier-godin**, 182.
- godin, de Egyptische godin Bastet**, 173, 198.
- godin, de Egyptische slangengodin**, 182.
- godin, in het Hebreeuws bestaat er geen woord meer voor 'godin'**, 378.
- godin, lentegodin maakt vrij**, je wordt door haar wedergeboren, 312.
- godin, lentegodin met krans van verse bloemen op het hoofd** wijst de weg uit de doolhof en brengt de natuur tot leven, 312.
- godin, lentegodin schenkt appel aan held die doolhof overwint** en die in de lente wordt wedergeboren, 313.
- godinnencultus** als hoofdoorzaak en hoofdschuldige van de ballingschap van het volk van Israël, 434.
- godinnen, Arabische en voor-Islamitische, 296-298.
- godinnen vormen een paar met hun zuster**
- in Mesopotamië is er het zusterpaar Inanna met Ereshkigal 254 en Ishtar met Lilith 254.
  - in Egypte is er Isis met Nephtys 254.
- In Griekenland, Demeter en Korè in Griekenland worden soms ook als zusters beschouwd, dan wordt Korè als het lente-aspect van Demeter ervaren, 331.
- godsdiensten van het heilig boek**, 434, 437, 438 (zie **boek**, **godsdienst van het boek**).
- goede heksen zijn Circe en de Sibyllen**, 263, 330 (zie **heks**, **sibille**, **sjamaniseren** en **tovenares**).
- Gonja, godin van vruchtbaarheid**, 71.
- Gonja 's partner, 71.
- gordel**, 103 (zie **vruchtbaarheidsgordel**).
- in Vinca draagt men heupgordels met staarten, 163, 168.
  - Atargatis, godin van Syrië draagt een vruchtbaarheidsgordel, 271, 275.
  - magische gordel gedragen door Afrodite en Hera, 90 (in Hierapolis en Kreta).
  - heupband bij meisjes uit streek ten oosten van Moskou, 90.
- Gorgo Medusa** prijkt met de woeste slangenharen op schild van Athene, 339.
- Gortyna**, stad op Kreta bekend om codex van Gortyna, 321.
- Gortyna, codex van, 321.
- gouden kalf**, 410 (zie o.a. **stierkalf**).
- gouden land**, 35.
- gouden (en ijzeren) tijden**, 341 (zie onder **tijden**)
- Gozo**, 39, 41, 42.
- graal**, 472.
- graanschoven**, 53, 56.
- graf van aartsmoeder Rachel**, 406.
- granaatappel**, 137, 139.
- bij Vinca, 164.
  - in Kanaän, 283.
  - Korè en granaatappel, 331; Hera, 341.
  - Sjoelamiet, 371, 373.
  - in moederland, 483.
- grappen en grollen** als internationale vruchtbaarheidsrituelen
- in Anatolië, 133.
  - in Egypte in Thebe voor Apisstier en uitgevoerd door Hathor om Re te reactiveren, 197.
  - in Mesopotamië op lentefeest van Inanna, 246.
  - in Griekenland met Baubo, 332 (zie **vruchtbaarheidsgrappen** en **Baubo**).
- graven te Hebron**, inscripties over Jahwe en zijn Asjera, 400.
- graven van aartsmoeders Bilna, Zilpa, Dinah, Lea, Sara en Debora**, 406.
- graven als centra van Noord-Afrikaans nationalisme**,

Graves, Robert von Ranke, 22, 65, 312, 314, 324.
Graves, zijn mening over de beperkte aanwezigheid van Griekse godinnen in het patriarchale Griekenland, dankzij de Griekse dichters, die hun onsterfelijk hadden gemaakt, konden zij niet uit het collectieve geheugen weggeschreven en vergeten worden, 324.
Gregorius van Tours, 472.
Griekenland
 Griekenland, archaische periode van 8^e tot 5^e eeuw, 324.
 Griekenland, donkere Middeleeuwen tussen 1100 en 750 v. Chr., 324.
 Griekenland, klassieke periode met hoogcultuur van Atheense bloeiperiode tussen 480 en 323 v. Chr., 324.
 Griekenland, 324-354.
 Griekse goden komen volgens Herodotus voornamelijk uit Egypte, 303.
Griekse scheppingsmythen, 325.
Griekse vazen (zie vazen en vaasschildering), 345.
groot huis of long house (zie onder **groot-familie-hui(s) (zen)**), andere naam is 'moederhuis').
groot-familie-hui(s) (zen) bij Irokezen, 150; bij Lengyel-culturen, 150; bij Elsloo en Geleen, 150.
 groot-familie-huizen in Mesopotamië uit Hassuna-, Samarra-, Ubaid- en voor-dynastieke cultuurperiode, 236.
grootmoeder, 63, 103, 113, 120, 150, 154, 174, 320, 327, 332, 412, 469, 472, 485 (zie **oma**).
grot, 11, 12, afdalen in grot van eigen bewustzijn, 20.
 - grot in Malta, Ggantija in grot, 42, 45, 56, 57.
 - grot in oude steentijd, 2000 cultusgrotten, 16; Laussel, 96; Shanidar-grot in Irak en andere grotten, 108; de grot als baarmoeder, 109.
 - grot in Kreta, 308; Zeus van Kreta geboren in grot, 318.
 - grot in christendom, Maria baart Jezus in grot, 464; hij daalt af in grot van de onderwereld en herrijst uit een rotsgraf, 468; Zwarte Madonna's vereerd in grotten, 472; crypte in Les-Saintes-Maries-de-la-Mer, 473.
grot van Eilyftheia of Gaia van Kreta met voornamelijk vrouwelijke kunst uit periode 7000-3200 v. Chr., 307.
grot, Gaia van Kreta in grot vereerd, 307, 308.
grote huizen of long houses (zie **groot huis** en **groot-familie-hui(s) (zen)**).
Gumelnitsa, 155, 156.

H

Ha, koningin en vrouw van Horus Ka uit ca 4900 v. Chr., 215.
Hacilar, 119-124.
Hadad Rimmon, oude vruchtbaarheidsgod, later de donderaar, 414, 427.
Hades, god van de onderwereld, 326, 331.
Hammoerapi, koning van Babylonië rond 1725 v. Chr., 259, 262, 267.
hand, rechter, 483.
hand, linker, 483.
Handelingen van Thomas, 11, 461, 462 (aanroep voor de verborgen moeder in de Handelingen: kom heilige naam van Christus, die boven alle naam is).
hanger, slangenhanger, in Malta 43, 44.
hanger, bij Berbers, 68, 70.
harem, 31, 267, 446, 478, 480.
hart, zit links in het lichaam, 480.
Hathor, 186, 195-199.
 Hathor als boomgodin, 196.
 Hathor als cobra, 196.
 Hathor als eigenschap van Atoem, 186.
 Hathor als giergodin, 182, 183, 195, 198, 209.
 Hathor als godin van de liefde in haar lentegewaad, 196-197.
 Hathor als hemelkoe, 196.
 Hathor als moeder van Horus, 198.
 Hathor en de wedergeboorte, 199.
 Hathor en muziek, 199.
Hathorhoofd, 195.
Hathorkapsel in u- of baarmoedervorm, 195.
Hathortempel te Dendera, 195.
Hathorzuilen, 195.
Hathoren, 195.
Heba, godin in Jeruzalem in 14e eeuw v. Chr., 365.
Hebat, vrouw van de stormgod in Emar (zie Astarte), 268.
Hebe, Griekse godin die de goden nektar en ambrozijn schenkt en zo voorkomt dat ze oud worden, 366.
Hecate, grootmoeder van Korè, staat voor oude wijze vrouw, 331-332.
 Hecate, vroedvrouw van de geboorte van het geestelijk bewustzijn, 332.
 Hecate wordt ook wel Baubo of kikvorsgodin genoemd, 332.
Heer, erenaam van diverse jaargoden en partners van godinnen, later kunnen ze zich tot oppergoden onwikkelen, 52, 297 (zie ook onder Baäl, naam betekent Heer).
heidens, 11, 42, 43, 392, 415, 423, 466.

heilig boek, 434, 438 (zie ook onder boek, godsdienst van het boek).

heilig huwelijk, 21, 25, 30, 51, 71, 76; in mystieke zin bij inwijding 138; 155, 163, 197, 206, 233, 249, 251, 256, 258, 263, 268, 280, 281, 283, 306, 313, 314, 316, 318, 333, 334, 338, 369, 370, 377, 406, 407, 408, 409, 410, 418, 425, 427, 435, 438, 447, 449, 451, 464, 465, 480, 485.

heilig huwelijk van Maria met zoon Christus, 464.

heilig huwelijk (Korinthe: tempelpriesteressen), 338.

heilig huwelijk als collectieve rite in antiek Afrika en het moderne Noord-Marokko, 71-72.

heilig huwelijk in het Hooglied, 369-377.

heilig huwelijk in Hooglied, banket voorafgaand aan het heilig huwelijk met mirre, balsem, honing, wijn en melk, 375-376.

heilig huwelijk in Hooglied, minne-appeltjes hangen in de hut in de vruchtbare natuur, 371, 377.

heilig huwelijk in Oeroek in Mesopotamië waarbij de koning in het gezicht wordt geslagen, 251.

heilig huwelijk in Oude Testament, 406-407.

heilig huwelijk tussen de koningin van Athene en Dionysos, zij wordt als vrouw aan de god gegeven, 318 (zie Dionysos-festival).

heilig huwelijk tussen Demeter en Iason op Kreta op drie keer omploegd korenveld, 318.

heilig huwelijk tussen Hera en Zeus van Kreta op Kreta; het 'waait over' naar Athene en wordt hier tijdens lentefestival gevierd, 318.

heilig huwelijk tussen Sophia en Christus, 449, 450, 462.

heilig woud

- van Osiris bij Bigge, 208.

- Allat vereerd in heilig woud, 301.

- van Asjera en Qodesj, 391 (zie **Qodesj**).

heilighdom, onderaards (zie **grot**).

hypogeum in Malta, 57.

heilige geest, Sophia, 458-460.

heilige geest, neutrale en onzijdige vertaling van ruah, pneuma en spiritus, 459.

heks, 20.

- in Malta, Ggantija wordt heksachtig 43, 68.

- in Babylonië 253, 263-264.

- in Griekenland, necromantes als heks, 330 (Medea); Semonides en benaming heks, 348.

- in Israël, Eva als heks, 36; zonen van Asjera zijn 'zonen van de heks' (zie rituele seks en zonen), 409, 411; Lilith is aartsmoeder van heksen, 412; heks van Endor, 411, 435; iemand die contact zoekt met de geest van een doden, een 'heks', moet in Israël ter dood gebracht worden, gestenigd worden, verbrand worden, 435.

- in het vaderland is het 'masker' een kerkelijke

aanduiding voor 'heks', 480, 483.

heks moet in Israël verbrand worden, 435.

Heksenhamer, handboek voor inquisitie, 412.

hel of Gehenna, 416, 484 (zie Gehenna).

held

held, opkomst van de held in de mythe loopt samen met opkomst van de stormgod, 264.

held, introductie van het literaire thema van de held, 315-316.

- held in Anatolië bij vruchtbaarheidsgebruiken, 133.

- held in Mesopotamië, Gilgamesj, 252, 263.

- held in Kreta, Theseus, 313, 314.

- held in Griekenland, Odysseus, 263.

- held in Kanaän, Akat, 292.

Heliopolis, antieke stad in Noord-Egypte, 173, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 196.

hellevaart Christi, spel, 468.

Hellicanos van Lesbos schrijft in vijfde eeuw v. Chr. driedelig werk over priesteressen van Hera te Argos, 334.

hemelgoden, tegenstelling met aardegoden (Kreta), 309.

hemelgoden komen uit aarde voort, worden later hiervan gescheiden en 'opgehemeld', 432.

Hera (zie Juno), 333-335.

Hera en haar symbolen in het Heraion: zij zit op troon, zij houdt een granaatappel in de ene en een scepter met een koekoek erop in de andere hand, 334.

Hera heeft een monster gebaard uit woede over het overspel van echtvriend Zeus, 327-328.

Hera heeft heiligdom Heraion bij Argos op de Peloponnesos, 334.

Hera is jaloers bij geboorte van Dionysos en maakt hem krankzinnig, 319.

Hera neemt jaarlijks een bad bij de bron Kanathos en herwint ieder jaar zo haar maagdelijkheid, 334.

Hera van Olympia is ouder dan Zeus van Olympia, 334.

Hera zou overgestoken zijn van Kreta naar de Peloponnesos en Athene, 306.

Hera, aan haar worden mannen en helden geofferd, 333.

Hera, alternatieve naam voor Gaia van Kreta, 306.

Hera, de historische Hera is een inheemse prinses die moet zwichten voor de druk van de bezetter, zij wordt tot een huwelijk met de bezetter (Zeus c.s.) gedwongen, 335.

Hera, vereerd in drie aspecten: als maagd en meisje, als echtgenote die met Zeus een heilig huwelijk aangaat en als weduwe of doodsgodin, 333-334.

Heraion

Heraion bij Argos op de Peloponnesos is heiligdom

van Hera, 334.
 Heraion, door Pausanias beschreven, 334.
 Heraion, hier heeft een groot beeld van Hera, op een troon gezeten, gestaan, 334.
Herakles partner van Hera, naam van haar partner betekent letterlijk ‘faam’ of ‘roem’ van Hera, 333; zijn naam herinnert aan de tijd dat aan haar mannen en helden geofferd worden, 333.
 Herakles, Herakles-Melkart 51, 333, 396.
Herberger, Charles, 494.
Hercules (zie Heracles), zuilen van Hercules bij Rolde, 39, 51, 52, 333.
herder, 29.
 - herder, historisch conflict van de boer met de herder/jager, het literaire thema weerspiegelt een historische situatie, 248, b.v. het conflict van Kaïn (herder) en Abel (de boer), 360.
 - herder, Indo-Europeanen zijn herdersvolken, 168.
 - herder in Mesopotamië, Inanna zegt: ‘hij maakte mij herder’, zij is herder, 229; partner Dumuzi is herder, 248, 249, 256.
 - herder in Kreta en Griekenland, Zeus van Kreta groeit bij herders op en wordt herder, 316; Artemis heeft als partner herder Aktaion, 342; Paris is herdersjongen, 342.
 - herder in Israël, bovenvermelde conflict van Kaïn (herder) en Abel (de boer), 360; in het Hooglied, partner van godin/hogepriesteres is een herder die zijn kudde laat grazen en die vrienden heeft die ook herder zijn, 372-73; Semieten zijn herdersvolken, 378.
 - herder in christendom, Jezus en Sophia gebruiken het beeld van de herder, 457.
 - herder in moeder- en vaderland, 488, 489, 491.
 - herder in vaderland, herder wordt herenboer, 488.
Herem, godin in Israël, heeft als partner Bethel, zij wordt ‘de heiligheid’ van Bethel of El genoemd, 388.
herfst
 herfst- of oogst- of Loofhutten-feest in Israël, 405.
 herfstfeest in Israël, Adonis-tuintjes in Israël, 413.
 herfstfeest in Israël, rouwen om de lievelingsgod van de vrouwen van Israël, 413, 414.
 herfstfeest in Israël, rouwen om Hadad-Rimmon in en **buiten** de vlakte van Megiddo, 414.
 herfstfeest in Israël, vrouwen rouwen om (de) jaargod Tammoez bij tempel van Jeruzalem, 413.
 Herfstfeest in Israël, rouwen om stierkalf van Bet-Awen, 413.
 herfstfeesten en begrafenisspelen op Kreta, 315, internationale verbinding met stier, 315.
hermafrodit 153; begrip is iets anders dan ‘geslachtsloze’, 307.

Hermopolis, 187, 356, 433.
 Hermopolis, brief uit, Aramese joden uit Memphis sturen brief aan verwanten in Elefantine waaruit blijkt dat Anat een partner heeft, 433.
Herodotus van Halicarnassos (485-425 v. Chr.), 170, 173, 175.
 - Herodotus over vruchtbaarheidsgebruiken in Noord-Afrika: over de matriarchale samenlevingsvormen bij Libische stammen, 65, 70; over het collectieve huwelijk, 72; over de afstammelingen der Amazones, 140; over de Libiërs aan zee kust, 211; zij kennen het huwelijk niet hetgeen door Diodorus van Sicilië bevestigd wordt, 211.
 - Herodotus over Egypte, over Neith en haar priesteressen, 192; over het feest van de brandende lampjes in Saïs, 193; over Noet als Athene, 194; over de grafkamers van Osiris, 194; over mysteriefeesten door *vrouwen* mee naar Griekenland genomen, 194; over de lentefeesten van Hathor, 197; over Philae als parel, 200, 210; Herodotus over de man-vrouw-verhouding in Egypte, 210; over het orakel dat door vrouwen naar Griekenland is overgebracht, 219; geen vrouw kan priester worden, 220; Griekse goden komen uit Egypte, 303; Egyptenaren geven mysteriekennis door aan Grieken, 332; Athene geboren aan Tritonmeer, 338.
 - Herodotus vertelt over heilig huwelijk in tempel te Babylon en Cyprus, 253; over huwelijkskamer in top tempeltoren van Babylon, 258.
 - Herodotus over Allat als Arabische hoofdgodin, 297; over de samenhang met Afrodite, 257.
hersenschors, 24, 493.
hervormers, 396, 397, 416; beeldenbrekers, beeldenstormers, 419; Josia en hervormers, 426.
hervorming, reformatie en ‘contra-reformatie’ in Israël, 426-427.
Hesiodus
 Hesiodus schrijft de ‘theogonie’ of ‘de schepping en afstamming der goden’, 326.
 Hesiodus beschrijft een vervlogen gouden tijd, een moederland, 341.
 Hesiodus is geïnfecteerd met afkeer van het vrouwelijke, 326.
 Hesiodus neemt de literaire thema’s die in Kanaän circuleren, over, 278, 304, 283.
Hestia, de godin van het haardvuur moet op de Olympus het veld ruimen voor Dionysos, 321.
hetairen, 486 (zie *courtisanes*, 34).
 - bij Inanna 247, 264.
 - in Korinthe 338 (zie *hierodules*).
Hettieten, 135, 136, 293, 365, 490.

heupbanden van grassoorten (zie **gordel**).

heuvel, groene, naam voor Asjera, (Jer. 17:2) 403, 426.

Hierapolis of de heilige stad (het huidige Membij in Zuid-Turkije), 269.

Hierapolis, ‘Zeus’ bij het meer symboliseert de dood, 275.

Hierapolis, Atargatis draagt een ‘toren’ met een grote rode steen of robijn, 271, 275.

Hierapolis, de Syrische godin en haar symbolen: de scepter, de spinspoel, een toren met rode steen, de vruchtbaarheidsgordel verbonden met sterrenbeelden én zij steunt op leeuwen, 275.

Hierapolis, de Syrische godin heeft aspecten van andere godinnen, 275.

Hierapolis, de tempel, 269.

Hierapolis, driehonderd priesters in jurken, vrouwen worden niet als priesteres vermeld, 273.

Hierapolis, godin als oerwater en oerheuvel, 274.

Hierapolis, Hera en Zeus, 270.

Hierapolis, Hera steunt op leeuwen, 270.

Hierapolis, het meer met het altaar en de pilaar die het altaar draagt, 275.

Hierapolis, hogepriester in purper wordt ieder jaar gekozen (er is geen sprake van een hogepriesteres), 273.

Hierapolis, in het meer zijn veel vissen, 275.

Hierapolis, is de Syrische godin de godin Hera?, 271.

Hierapolis, is de Syrische godin de godin Rhea?, 271.

Hierapolis, partner Baäl aangesproken als ‘Heer’, 272.

Hierapolis, partner Baäl Hadad of te wel de donderaar (van jaar- en weergod naar agressieve dondergod), 272, 274.

Hierapolis, partner van Hera genaamd ‘Zeus’ zit op stieren, 270.

Hierapolis, tijdens de offers aan ‘Zeus’ betracht men stilte (vgl Osiris in Egypte), 274.

Hierapolis, tijdens offers aan ‘Hera’ klinkt er veel muziek en gezang (ratels en fluit), 274.

Hierapolis, de vader van Baäl is de hoogbejaarde god El (door Lucianus Apollo genoemd), 272.

Hierapolis, Lucianus vermeldt ‘vrouwen die waanzinnig zijn en in de war’, 273.

hierodules of tempelpriesteressen

- hierodules of tempelpriesteressen in Mesopotamië, 252, hun naaktheid, schoonheid, sieraden, kapsel en make-up, 252.
- hierodules of tempelpriesteressen van Afrodite vieren in Korinthe het heilig huwelijk, 338.
- hierodules in de tempel te Jeruzalem (zie **heilig huwelijk, tempelhoeren, tempelpriesteressen, sacrale seks**), 424, 425, 427.

Hippocrates, 351.

Hizkia, koning van Zuidrijk Juda, 423, 424, 427.

Hoebal als jaargod, 297.

hoer van Babylon in boek der Openbaring 17:1-6, 470.

Hoerrai, tweede vrouw van koning Kret uit Kanaän, 285.

hogepriester

- hogepriester in Anatolië, koning bij Hattiërs vervult samen met zijn vrouw het hogepriesterschap, 135.
- hogepriester in Mesopotamië, Inanna noemt Dumuzi haar ‘hogepriester’, 250; hogepriesteres is vervangen door hogepriester, 257.
- hogepriester in Hierapolis in Syrië van Atargatis is in het gezelschap van driehonderd priesters in jurken, 273.
- hogepriester in Oegarit, 277.

hogepriesteres

hogepriesteres, figuren van koningin/hogepriesteres en priesteres vervagen in vaderland, 34.

- koninginnen van Dahomey-stam uit Afrika zijn (hoge)priesteressen, 210.

koningin/hogepriesteres bij Khasi draagt uitvoerende macht over aan zoon of neef, die koning wordt, 80.

- hogepriester in Anatolië, koningin bij Hattiërs vervult samen met haar man het hogepriesterschap, 135.
- koningin/hogepriesteres in het Oude Europa speelt rol van godin in seizoensdrama, zie tempelmodel Larisa, 162; hogepriesteres speelt diverse rollen van godin in toneelstukken met maskers op na, maskers van Varna, 165, 168.
- hogepriesteres in Egypte, godin Isis in persoon van haar indrukwekkende hogepriesteres verschijnt aan Lucius, 172; na het ‘passiespel’ van Osiris en de strijd tussen Horus en Seth, wordt het heilig huwelijk van de godin Isis door de koningin of prinses als hogepriesteres nagespeeld, 206; koningin als hogepriesteres is ‘vrouw van de god’, 217; afbeelding van prinses-hogepriesteres in luipaardvel, 218.
- hogepriesteres in Mesopotamië, Inanna zegt in de mythe/hymne dat zij van haar ‘vader’ Enki het hogepriester(essen)schap ontving, 229; Enhedoeanna is hogepriesteres, 231-33, 240-43; zij is hogepriesteres van maangod Nanna gedurende veertig jaar, 232; er is een erfopvolging van hogepriesteressen van koninklijke bloede, het zijn prinsessen, 233; de hogepriesteres roept in Inanna’s naam, 251; de koning verschijnt deemoedig voor de godin/hogepriesteres, zij verstrekt hem voor een jaar de tekenen van koninklijke waardigheid,

- 251, zij profeteert, 251.
- hogepriesteres in Emar in Mesopotamië, in de 13^e eeuw v. Chr. wordt hier nog steeds als bruid van de god een hogepriesteres aangesteld, 265-268.
  - hogepriester in Hierapolis in het Syrië van de Syrische godin genaamd Atargatis is in het gezelschap van driehonderd priesters in jurken, hier zijn vrouwen geen hogepriesteres of priesteres meer, 273.
  - in Kreta, koningin Pasiphaë gaat jaarlijks met stierkoning een heilig huwelijk aan, 313; dochter Ariadne volgt op, 313.
  - hogepriesteres in Griekenland, hogepriesteres van Athene Polias is opperpriesteres van de stad Athene die gewijde voorwerpen van Eleusis naar Athene draagt, 340.
  - hogepriesteres in Israël, de zingende Sjoelamiet uit het bijbelboek het Hooglied, 369-377; koningin-moeder of 'gebira' is hogepriesteres van de landsgodin, 420; Izebel is koningin/hogepriesteres, staat in rituele houding aan venster, 420.
- Homerische hymnes**, 303, 324, 333, 336, 337, 340.
- honingkoeken** (zie **koeken**).
- Hooglied, het**, 369-377.
- Hooglied beschrijft volgens de traditie de relatie tussen Jahwe en zijn ontrouwe echtgenote of te wel het volk van Israël (metafoor), 369.
- Hooglied en de jaarcyclus, 370.
- Hooglied levert oude liefdespoëzie over tussen Sjoelamiet en haar minnaar koning Salomo, 369; het is een jubellied over diens wedergeboorte, 369.
- Hooglied, aanhef in statenbijbel (men raadt een mannelijk verstand en een gematigd affect aan bij het lezen van het Hooglied), 369.
- Hooglied, afdaling van godin/hogepriesteres naar de onderwereld waar zij zoekt naar haar gestorven zoon-geliefde, 369, 373-374; de afdaling is niet zonder gevaar, 373.
- Hooglied, Zulumat of Duisternis is de Kanaänitische godin van duisternis én vruchtbaarheid, van nacht en dag samen, 370.
- Hooglied, als de partner en minnaar komt dan begint de lente, 374-75.
- Hooglied, banket voorafgaand aan het heilig huwelijk met mirre, balsem, honing, wijn en melk, 375.
- Hooglied, godin/hogepriesteres draagt sluier, 374.
- Hooglied, godin/hogepriesteres wordt mishandeld door de wachters op haar zoektocht naar haar geliefde in de onderwereld, 374.
- Hooglied, heilig huwelijk tussen Sjoelamiet en haar minnaar koning Salomo, 377.

- Hooglied, koning Salomo draagt de kroon waarmee zijn moeder hem kroonde op de dag van zijn bruiloftsfeest, dus de koning ontvangt door zijn huwelijk de kroon (moedercultuur), 374.
- Hooglied, de krijgs-, zwaard- en twee kampendans van de priesteres, 370, 375.
- Hooglied, maansymboliek, het beeld van de godin wordt door het koor toegezongen en vergeleken met de volle maan, 371.
- Hooglied, de minnaar wordt vergeleken met een gazelle of met het kalfje van een ree, 370, 371, 375.
- Hooglied, minne-appeltjes hangen in de hut in de vruchtbare natuur, 377.
- Hooglied, onder de appelboom heeft de godin/hogepriesteres haar geliefde (zoon) en minnaar verwekt, 374-375.
- Hooglied, de partner van de godin/hogepriesteres is in de onderaardse tuin afgedaald, 373.
- Hooglied, de partner noemt zijn geliefde zijn 'duifje', 373, 375.
- Hooglied, de partner van godin/hogepriesteres is 'herder' (zie **herder**), 372, 373.
- Hooglied, priesteres is als een luthof vol met granaatbomen (zie **granaatappel** en **appel**), 371.
- Hooglied, priesteres is een bron in een tuin, een fontein van *levend* water (zie **bron** en **(oer)water**), 371.
- Hooglied, de priesteres verblijft in haar tuin of hof (zie **tuin**), 373, 374.
- Hooglied, Salmeiat is een Kanaänitische oorlogsgodin, 370.
- Hooglied, 'sheol' en 'tehom' komen door elkaar voor, 370.
- Hooglied, Shulmanitu is de naam van Assyrische oorlogsgodin met relatie met onderwereld, 370.
- Hooglied, Sjoelamiet en 'sheol' en het verband hiertussen, 370.
- Hooglied, de formule uit een Ishtar-ritueel: '*Zijn linkerhand heeft hij onder het hoofd en met zijn rechter houdt hij mij*' komen vrijwel woordelijk in het Hooglied terug, 370, 377. Hooglied, Sjoemanitoe is de naam van de Babylonische Ishtar; Shulmanitu is de naam van een Assyrische oorlogsgodin; beiden namen komen terug in naam Sjoelamiet, 370.
- Hooglied, Sjoelamiet is zwart en donker vgl. het donkere oerwater in baarmoeder en de donkere fase van de maan, 370, 371, 372.
- Hooglied, Sjoelamiet, haar partner en het koor *zingen*, 371.
- Hooglied, Sjoemanitoe is een benaming van de Babylonische Ishtar, 370.

Hooglied, stem van priesteres betovert mannen, 371.
 Hooglied, twee kampendans van twee groepen danseressen waartussen Sjoelamiet naakt een solo danst, 375.
 Hooglied, zinsnede *'bij de gazellen en hinden'* komt later regelmatig in de koran voor, 371, 375.
 Hooglied, zinsnede *'het kalfje van een ree'*, is een uitdrukking die gebezigd wordt voor moedergodin Asjera en haar zoon-minnaar, 370, 371, 375.
(hoog) zwanger zijn en baren (zie ook onder **baarmoeder**), 14, ziel daalt in, 27.
 - in Malta, Ggantija 41, 42, hoogzwangeren in Malta 45, 59, hoogzwangere ook op afbeelding op 60, 63.
 - Berbervrouwen raken zwanger van een dodenziel, 63, 76, 77.
 - in de oude steentijd, zwangeren in oude steentijd, 90, 92; hoogzwangere staat met hand op buik, 97; zwangerschapskalender, 98, 101, 107; verwijde vulva, 100; hoogzwangeren in Laussel, 101; 106; zwangere merrie met P-symbool, 106; 110, 111, hoogzwangere Venus, 112; drie stadia van zwangerschap, 112; hoogzwangere liggende vrouwen, 113; zwangerschapsamuletten, 113-14.
 - in Anatolië, 121-123; zwangere godinnen in pleisterwerk, 128-29, 130, 131, 134.
 - in Oude Europa baart men in de tempel, de tempel als kraamkliniek, 161.
 - in Egypte in de steentijd zijn er figurines met grote vulva, 179, 180; Hathor helpt bij het baren, 198.
 - in Mesopotamië, God de moeder schept en baart, 237.
 - in Kanaän baren godinnen, 283.
 - in Israël, Eva schept en baart, 361.
hoorn (zie onder **bucranium**, **kroon**, **Mozes** en **duivel**).
 - Venus met de (maan)hoorn van het been van een bizon, 96; hoorn des overvloeds, 98, 99, 101, 115.
 - hoorn van stier in Anatolië, 129, 130.
 - hoorn in het Oude Europa, 153; stierenhoofd met hoorns, 158; hoorn als gewicht voor het weefgetouw, 159; kronen op maskers met hoorns, 164, 168.
 - hoorn van koe in Egypte, 183; hemelkoe met hoorns, 185; koe met hoorns als symbool kosmisch moederschap bij latere godinnen Noet, Hathor en Isis, 185; Hathor gekroond met koeienhoorn 196, 209, 217.
 - hoorn in Mesopotamië
 Inanna met kroon van maanhoorns, 232; Nammoe belichaamd in haar priesteres die kap van maanhoorns draagt en afgebeeld is op de vaas

van Oeroek, 239; de naakte godin met maanhoorns, 247; Inanna noemt haar vulva een hoorn, 249; Beest uit Openbaring waar 'Hoer van Babylon' op zit heeft zeven koppen en tien hoorns, 253; Koning Naram-Sin eigent zich een helm, een godinnenkroon met hoorns toe, 259.

- hoorn in Hierapolis
- Baäl Hadad draagt helm met hoorns, 272.
- hoorn in Oegarit
- moedergodin uit Oegarit draagt hoorns, 285.
- hoorn in Kreta en Griekenland
- stierhoorns of bucranium in paleis in Knossos, 305; stier Zeus die Europa ontvoert krijgt bloemslingers aan hoorns gehangen (oude gewoonte uit moederland), 310; partner van Gaia van Kreta draagt hoorns, 318; satyrs dragen hoorns, 320; Gaia met hoorn des overvloeds, 327.
- hoorn in Israël
- pilaarfigurine uit Israël draagt hoorns, 383.
- hoorn als symbool van goddelijkheid in moederland, 480; hoorn als symbool van de duivel in vaderland, 480.
- Hosea** en de boompassage (Hos. 14:19), 390. citaten uit Hosea (Hos.) op 390, 407, 413.
- Houtman, Cornelis** theoloog, 431, 432.
- huis- en familiecultus** (zie **dode voorouders**, **dode familieleden**, **dodencultus** en **Israël**).
- huis- en volksgodsdienst Israël** met orakelen, profeteren en dromen e.a., 380-82, 404.
- huisaltaar**, 14, 481.
- oude steentijd 90.
- in Kreta 309, 323.
- in Israël, 380, 382, 433.
- huisgoden Israël**, 380, 381, 382.
- huisgodsdienst**, dode familieleden worden onder woonhuis begraven of in huisheilgdom bij huisaltaar.
- in Anatolië onder (slaap)bank, die als bed functioneert, 126.
- in het Oude Europa binnen de gemeenschap onder woonhuizen en tempels, 149.
- in Mesopotamië onder de huizen in een soort familiemausoleum, 236.
- in oude Kreta worden doden onder de huizen begraven, 309.
- in oud-Israël worden ze soms onder de huizen begraven, 380.
- huizen voor ongehuwde moeders** naar Maria Magdalena genoemd, 465.
- humor**
- op Malta, 40.
- voor vrouwen in Griekenland een

overlevingsstrategie, 243.

Hurons en Irokezen, 17.

hutten van loof, 405.

huwelijk

- huwelijk en het hieraan tegenstrijdige principe van de polygamie ingevoerd door Indo-Europeanen in Mesopotamië in Akkad en Babylon, 239; door Indo-Europeanen is huwelijk in Kanaän en Griekenland ingevoerd, 283, 343.
- huwelijk, thema van het romantische huwelijk wordt met de polygamie (!) door Indo-Europeanen binnengevoerd, 283.
- huwelijksmaand in Athene, in deze maand sluit Hera met Zeus een heilig huwelijk om de vruchtbaarheid van land, dier en mens te bevorderen, 318.
- huwelijk Maria Magdalena met Jezus op bruiloft van Kana, 464-465.

huwelijkssteen, pierre à marier, 41.

hymne, Isis, 172-177.

Hypatia van Alexandrië, filosofe, astronome, wiskundige (350-415 na Chr.), 354.

Hypatia van Alexandrië, in 415 na Chr. gemarteld en vermoord door meute christenen, 353.

hypogeum (zie **heiligdom, onderaards**), 57.

I

Iblis, Satan in Koran en traditie, is getrouwd met Lilith, 412.

idol (eng), 14, 15; 'idol' wordt 'godin', 16 (zie ook **vruchtbaarheidsbeeldje**).

- venuskunst als 'idols' aangeduid 86, 114.
- Oude Europa, Gimbutas spreekt i.t.t. collega's consequent van 'godinnen' i.p.v. 'idols' 148, 166.

idolen (ne)

- in Malta, 62.
- in Sahara, 68.
- in de Oude Steentijd, 114.
- in Oude Europa in graven naast spinspoelen, 165.
- in Mesopotamië vindt men in Tell Brak 'oogidolen', 235.
- 'idolen' uit de Cycladen, 308.
- in Oud-Israël staan 'idolen' op huistaar, 380.

idolen, monsterlijke, van Malta, 46, 48.

ijstijd(en), 28, 33, 38, 42, 72, 73, 93, 110, 132, 148.

Ilimilku, 279, 283.

Imazighen (zie **Berbers**)

Inanna, 227-256.

Inanna, godin uit Mesopotamië en dochter van Ningal, achter-kleindochter van oermoeder Nammoe, 241.

Inanna, haar stamboom, 228.

Inanna, in eerdere tradities de vrouw van An, 251.

Inanna, Meesteres van de Adelaar en Meesteres van de Valk, 245.

Inanna, Meesteres van de ploeg, 245.

Inanna, wilde bergkat, 245.

Inanna, wilde stieren Koningin, 245.

Inanna's lichaam als vruchtbaar veld en rijke akker, 245, 250.

Inanna's vulva wordt geploegd door Dumuzi, 249.

Inanna heeft een warm hart, 247.

Inanna bewaart haar warme hart en ontfermt zich over prostituees, 254.

Inanna afgebeeld als naakte godin, 247.

Inanna als beschermvrouw van de prostituees, 247.

Inanna als bloeddorstig strijdster, 245.

Inanna die boom des hemels omspant, 244.

Inanna als eerste slang, 244.

Inanna als godin 'aan het venster', 248 (zie **Izebel**).

Inanna als godin van de liefde, 247.

Inanna als grote moederkoe (extatische wilde koe), 245 n. 17.

Inanna als heerseres over de wilde stier en de trotse leeuw(in), 244.

Inanna als hemelkoe verenigd in het heilig huwelijk met haar hemelstier, 245, 252.

Inanna als jonge graangodin, 245.

Inanna als Koningin van de Hemel, 244.

Inanna als kosmische energie, 244.

Inanna als leeuw, 244-245.

Inanna als motor en hart van de kosmos, 244.

Inanna als vrouw van de ongerepte natuur en de wilde dieren, 244-245.

Inanna beschikt over een vrouwenleger, 245.

Inanna: haar lente-, zomer en herfst-fase, 244-256.

Inanna daalt af in de onderwereld, 254-255.

Inanna en de courtesane, (hymne) 230, 247.

Inanna en de verkering met Dumuzi, 248.

Inanna en Ishtar, priesteressen als hierodules, 247, 252, 263.

Inanna gaat dood in de onderwereld, alle voortplantingsprocessen op aarde komen stil te liggen, 255 (vgl. Kore in Griekenland, Anat in Kanaän).

Inanna geboren uit de berg, 244.

Inanna in latere tradities de achter-kleindochter van An, 241.

Inanna is dood, diverse vaders willen niet helpen, 255.

Inanna is dood, vader Enki wil enigszins helpen, 255.

Inanna maakt grappen, 246.

Inanna roept om het koninklijke bed, 250.

Inanna sport en traint, 246.

Inanna verbant Dumuzi voor half jaar naar de

onderwereld, 255.
 Inanna vloekt, (hymne) 230, 246.
 Inanna voert een krijgscans uit, 245.
 Inanna wil de boer en niet de herder, 248.
 Inanna wordt wedergeboren: Dumuzi in Oeroek heeft de troon bestegen en rouwt niet, 255.
Inannatempel uit Oeroek is thans in Berlijn, de façade, 227.
Indianen (zie **Irokezen** en **Hurons**).
Indo-Europeanen
 Indo-Europeanen, in Oude Europa verdwijnen uit grafvelden rijke vrouwengraven na hun komst, 165.
 Indo-Europeanen hebben andere cultuur, 166.
 Indo-Europeanen, Europa wordt mix van Oude Europeanen en Indo-Europeanen, 166, kaart, 167.
 Indo-Europeanen zijn polygaam ondanks het feit dat ze het huwelijk invoeren, 283.
 Indo-Europeanen in Kreta, 354.
 Indo-Europeanen, Gimbutas over Indo-Europeanen, 490, 491.
 Indo-Europeanen, Achaeërs, 1600 v. Chr., derde golf.
 Indo-Europeanen vallen Griekenland vanaf 2100 v. Chr. binnen, 305.
 Indo-Europeanen, Aeolische invasies na 2100 v. Chr., tweede golf, 305.
 Indo-Europeanen, Ionische invasies in Griekenland 2100 v. Chr., eerste golf, 305 n. 9 en n. 10 (zie ook appendix II chronologie).
 Indo-Europeanen of Hellenen (Doriërs zeer gewelddadig), 305.
Indo-Europese
 Indo-Europese, Basken spreken een niet-Indo-Europese taal, 74.
 voor-Indo-Europese culturen zijn die van Kreta, die der Pelasgen en die der Amazones, 74.
 Indo-Europese invallers of Ariërs in India, 78.
 Indo-Europees volk der Hettieten, 135.
 Indo-Europese Doriërs, 136.
 voor-Indo-Europese boeren uit Azië, 148.
 Indo-Europese Koergan-volken vallen vanaf 3500 v. Chr. Europa binnen, 149.
 Indo-Europese koning Sargon van Akkad voert als eerste een reeks van binnenvallende volken aan, 240.
 Indo-Europese variant van de mythe van de Minotaurus, 312.
 Indo-Europese voorliefde voor maagdelijkheid, 328.
innerlijke (technologie), 20 (zie onder **binnenkant** en **binnenwereld** en **mysteriën**).
 in moederland is men met innerlijke zaken bezig, 21.

innerlijke technieken, 21.
 innerlijke energie, 21.
 innerlijke, vruchtbaarheidsgodsdiens of oude religie heeft innerlijke of esoterische kant, 21.
 innerlijk evenwicht is belangrijk bij neojungianen, 25.
 innerlijke taal, 85.
 - innerlijke, kunst uit de steentijd heeft een innerlijke en geestelijke kant, 107.
 - innerlijke, cultus van Moeder in Anatolië wordt religie van inwijding en innerlijke wedergeboorte, 139.
 - innerlijke mysteriën van Hathor, 217.
 - innerlijke, mysteriën in Eleusis zijn innerlijke mysteriën, 320-321, 333.
 innerlijke, Maria Magdalena heeft innerlijke kennis die veruiterlijkt tot boetedoening, 466.
 - innerlijk, God de moeder baart in ieder mens een innerlijk kind, 471.
 innerlijke, in het moederland is er vanuit een innerlijke wereld contact met de uiterlijke, 483.
 innerlijke factoren die omslag van matriarchaat naar patriarchaat verklaren, 494.
innerlijk kind, 21.
innerlijk kind als vrucht van Sophia en Christus, 450, 471.
Inquisitie, 412.
integreren
 integreren van wetenschappelijke disciplines zoals de dieptepsychologie van Jung, 25.
 integreren van godinnen in beeld van Jahwe, 390.
 integreren, b-wetenschappen in geesteswetenschappen integreren, 492.
 integreren, woord- en beeldcultuur integreren, 493.
 integreren van archaische en rationele vermogens, 493.
interdisciplinair, 12, 13; nieuwe interdisciplinaire interpretatie, 16, 23.
inwijdelingen te Eleusis (myste), 333.
Iphigeneia, koningsdochter die geofferd dreigt te worden, 336.
Iphigeneia van Aulis, priesteres van Artemis in het verre Aulis, 336.
Irokezen
 onderzoek naar Irokezen en Hurons, 17.
 Irokezen kennen lange huizen of moederhuizen, 150 (zie **groot huis** en **groot-familie-hui(s) (zen)**).
Isis, hymne, 172-177 (zie onder **mythe van Isis en Osiris**)
 Isis en Par-Isis of bark van Isis, 208.
 Isis als godin van de wedergeboorte, 206.
 Isis als koe met zwart kleed omgehangen, 205.
 Isis als vergulde koe, 205.
 Isis bij Plutarchus als 'nette en afhankelijke vrouw',

- 223.
- Isis die van Philae naar Osiris te Bigge uitvaart, 207.
- Isis en Maria, 208.
- Isis-beelden** worden Maria-beelden, 209.
- Isis-tempel te Philae**, 207.
- Ishtar van Babylonië**, 257-268.
- Ishtar uit Ninivé in Assyrië** ontfermt zich over verminkte vrouwen, 254.
- Ishtar-(stads)poort** thans in Berlijn, 227.
- islam**
- islam, groei naar één god, 30.
- islam, Berberkoningin Kahina strijdt tegen islamlegers, 68.
- islamisering Noord-Afrika, 68, 69.
- islam, voorouder transformeert tot heilige, 71 (onder christenen kun je dezelfde ontwikkeling waarnemen, zie kerkvader Augustinus en circumcelliones, christenen die zich rond de graven van heiligen ophouden, zie II, 2 n. 43).
- islam, rite van heilig collectief huwelijk overleeft, 71, 76.
- islam, gelovigen blijven oude religie in versluiserde symbolen trouw, 116, 133.
- voor-islamitische godinnen en Kybèlè, 143, 144.
- islam, drie dochters van Allah, 296.
- islam, Allah als partner en jaargod, 297, 301.
- voor-islamitische achtergrond van de Kaäba, 298.
- islam, Mohammed en de duivelsverzen, 298.
- islam, verborgen moeder en haar symbolen in de islam, 299-300.
- islam, Eva in de islamitische traditie, 359.
- islam, Abraham als 'onwetend' van het bestaan van de ene god, 386.
- voor-islamitische steenverering, 404.
- islam, Lilith in de koran en de islamitische traditie, 412.
- islam, demonen in modern volksgeloof van moslima's in Egypte, 413.
- islam, Al-Oezza is Koningin van de Hemel, 430.
- islam, polygynie in sommige islamitische landen, 480.
- islam, de traditie**, theologen ontwikkelen binnen de godsdiensten van het boek (en dus ook de koran) de traditie, 486.
- islam, Allah de al-barende**, 391.
- Israël**
- Israël, vrouw des huizes verzorgt huisgoden en overleden familie-leden met voedsel en drank, 380.
- Israël en Kanaän, naakte godin met Hathor-kapsel (zie **omega-symbool** of **u-motief** voor baarmoeder), afbeelding op 281, 282, 376.
- Israël en Kanaän, naakte godin op plakken en hangers, 382-383.
- Israël en omliggende gebieden, vruchtbaarheidscultus van godin en 'smijgende' partner in aanvallende houding, 383.
- Israël, huis- en volksgodsdienst, doden oproepen, orakelen, 381; waarzeggen, profeteren en dromen uitleggen, 381.
- Israël, Anat vormt koppel met partner de weergod, 383.
- Israël, Asjera's symbolen: naakt, kapsel in omega-symbool, schaamdriehoek, boom, zogende koe en kalf, schorpioen, slang en duif, 384, 401.
- Israël, 'baarmoeder' in het Hebreeuws vaak in vertalingen vertaald met 'binnenste', dus 'binnenste' kan 'baarmoeder' betekenen, 391.
- Israël, binnenkamer of slaapkamer, 380.
- Israël, binnenkamer of slaapkamer, inrichting, 380.
- Israël, inventarisatie van al de kleine metalen figurines tussen 3000-1000 v. Chr., 383.
- Israël, catalogus van figurines uit ijzertijd na 1000 v. Chr. met 2711 afbeeldingen, 384.
- Israël, cultus van 'dea nutrix', 385.
- Israël, de rode lijn, 379.
- Israël, de (jaar)cycclus of cirkel, 403-418.
- Israël, dodengeesten spreken vanuit de buik, 381.
- Israël, dodengeesten worden goden, 404.
- Israël, dubbeltempel voor godin en 'smijgende' partner tot aan ijzertijd rond 1000 v. Chr., 383.
- Israël, een moederland met grootschalige productie van vrouwenbeeldjes in steen- koper- brons- en ijzertijd, 380.
- Israël, efod of afgodsbeeld, 380.
- Israël, El, Jahwe en Allah baren erbarmen, 391.
- Israël, El-Sjaddai betekent 'berg' en 'moederborsten', 391.
- Israël, erbarmen komt van 'moederschoot', 391.
- Israël, godin van Israël en haar dochters, haar lente-zomer en herfst-aspect, 405-418.
- Israël, huis- en volksgodsdienst als specialisme van vrouwen, 381.
- Israël, huis- of familiegodsdienst (eerste en laagste niveau), 379.
- Israël, huisaltaar met beeldjes van huisgoden en voorouders, 380.
- Israël, huisgoden, 380.
- Israël, Jahwe krijgt vrouwelijke eigenschappen, 391.
- Israël, Jahwe wordt staatsgod en het vrouwelijke wordt geëlimineerd of geneutraliseerd, 387, 419, 426-427.
- Israël, Jahwe afwezig in de mythen van Kanaän, 395.
- Israël, Mesopotamië en Syrië, het beeld van naakte godin is hier overal verspreid, 383.
- Israël, metalen figurines, 383.
- Israël, mini-ligbed staat op huisaltaar, 380.

Israël, moederlijke en vrouwelijke eigenschappen van Jahwe houden in moderne vertalingen geen stand, 391.

Israël, naakte godin met hand op gezwollen buik is standaardhouding van Venus in de oude steentijd, 383, 384.

Israël, naakte godin en haar standaardhoudingen, 383.

Israël, necromantie of het oproepen van dodengeesten, 381.

Israël, overleden familie wordt onder het huis begraven, 380, 404.

Israël, pilaarfigurines in Jeruzalem (2000 stuks tussen 700 en 600 v. Chr.), 383, 384.

Israël, pilaarfigurines tonen make-up, sieraden en mooie kapsels, 384-385.

Israël, pilaarfigurines van godin zijn veel te vinden op huissaltaren in huizen in de 9^e en 8^e eeuw v. Chr., 384.

Israël, pilaarvrouwe- of figurine ondersteunt borsten met beide handen, 384-385.

Israël, pilaarvrouwe- of figurine vervangt vanaf 8^e eeuw de naakte godin afgebeeld op de hangers, 383.

Israël, profetes is een soort vroedvrouw die vanuit de buik de vooroudergeesten naar boven brengt, 381, 410.

Israël, staatsgodsdienst met koning en staatstempels, 379.

Israël, staatsgodsdienst, 379; Jahwe wordt staatsgod nummer een en het vrouwelijke wordt geëlimineerd of geneutraliseerd, 427.

Israël, streek- of clangodsdienst (tweede niveau), 379.

Israël, van tempelpriesteres naar tempelprostitutie, 406-410, 424.

Israël, voorouder- of dodengeesten verstrekken orakels, 381.

Israëlieten trekken vanaf de 13^e eeuw vanuit de Sinäwoestijn Palestina binnen, 378.

Izebel koningin van Israël, 420.

Izebel als spotnaam, 421.

Izebel door Jehu vermoord, 420.

Izebel staat in rituele houding aan het venster, 420.

Izebel's toverkunsten, 420, 421.

Izebels of profetessen, 420.

J

jaarcyclus (zie vruchtbaarheidscyclus).

jaarcyclus, in Malta, 55-59.

jaarcyclus, bij Berbers, 69-72.

jaarcyclus, in oude steentijd 106-107.

jaarcyclus, Egypte, 205, 255.

jaarcyclus in Kanaän, 280-283.

jaarcyclus in het Hooglied, 371-374.

jaarcyclus in Israël, 405-417.

jaarcirkel in het christendom, 463-468.

jaargod(en),

jaargoden, eerste goden zijn jaargoden, 29.

jaargoden als zonen van de stier, 30.

- jaargod, vermoede jaargod in Anatolië, 121.

- jaargod in Oude Europa symboliseert sterfelijk karakter van natuur, 154 (zoals El van Kanaän).

.jaargod in jeugdfase, 154, ithyfallisch, 155.

.heilig huwelijk tussen godin/priesteres/koningin/ en jaargod/priester/koning, 155. .vermoede en bejaarde jaargoden, 156, 157, 158, 168.

- jaargod in Egypte, Osiris als jaargod 224, Osiris en Dionysos 255.

- jaargod in Syrië is Baäl Hadad; ontwikkeling van jaargod naar stormgod, 272; vrouwen rouwen bij sterven jaargod, 276.

- jaargod in voor-islamitisch Arabië is onder andere Allah, 297, 301.

- jaargod in Kreta is Zeus, 316, 323; ontwikkeling naar oppergod op de Olympus, 318.

jaarkalender, vaas van Tragliatella uit achtste eeuw v. Chr. uit Italië als jaarkalender, 313, 314, 315.

Jachin, 401.

jagen, 27, 28, 29; vrouwen jagen ook, 95.

- in Anatolië verwatert het jagen, 131, 133; Moeder als jagende maagd, 137.

- mannen blijven jagen in het Oude Europa en vrouwen bewerken in teams het land, 151. - jagen in Egypte, 213.

- vrouwvolk hoort niet (meer) te jagen in Kanaän, 292.

- jonge Artemis jaagt, 336.

- mannen jagen of hoeden het vee, 482.

jager en herder (zie onder herder).

jagers en verzamelaars, 27, 83, 86, 87.

- in Anatolië, 133.

- in Oude Europa, 148.

- Osiris maakt eind aan fase en brengt beschaving, 202.

- in de jagers- en verzamelaarsfase zien de man en de vrouw elkaar als partners, 489.

jagers, 27, 28.

- oude steentijd, 'commandostok' van de jagers van abbé Breuil 104, 105, 106.

- Anatolië, 131, 133.

Jahwe, 395.

Jahwe is een stormgod, 395.

Jahwe alléén, 395-96.

Jahwe dondert en bliksemt, 395.

Jahwe en Asjera in twee stenen en zuilen vereerd in de

tempel van Tel Arad, 401.
 Jahwe en Asjera omhelzen elkaar in de tempel, 401.
 Jahwe en zijn Asjera, 398-400.
 Jahwe heet ook wel 'hij is van de Sinai', 395.
 Jahwe kan ook 'Beth-El' zijn, 388, 433.
 Jahwe is een god van de bergen, 395.
 Jahwe verslaat zeemonsters als de draak en de slang, 395.
 Jahwe krijgt vrouwelijke eigenschappen, 388, 391.
 Jahwe lijkt op stormgoden als Baäl en Hadad, 395.
 Jahwe ontwikkelt zich onder de monarchie tot nationale god, 395.
 Jahwe alléén, 387, 392, 395.
 Jahwe als stormgod en zonnegod, 395.
 Jahwe en Amon zijn goden van de wind en de adem, 189 n. 37.
 Jahwe wordt bomig, 390.
 Jahwe' s naam betekent 'hij die blaast', Jahwe is een stormgod, 395.
 Jahwe' s moederlijke en vrouwelijke eigenschappen houden in moderne vertalingen geen stand, 391.
 Jahwe wenst offers, 415.
jahwist, de, 386 (zie ook onder **monojahwisme**).
Jane, 27, 28, 83; een Kenau? 84; 104.
Jebusieten wonen in versterkte citadel Jeruzalem, een ministaatje, 365.
Jefta's dochter, 417.
 Jefta's dochter is maagd, 417.
 Jefta's dochter, vruchtbaarheidscultus met rouwen en vruchtbaarheid, 417.
Jeremia over de Koningin van de Hemel, 429.
 Jeremia, profeet, 429.
 citaten uit Jeremia (Jer.) op, 391, 401, 403, 424, 426, 429, 430.
Jesaja en de boompassage (Jes. 6:13), 389.
 citaten uit Jesaja (Jes.) op, 389, 405, 409, 410, 411, 414.
Jezus
 Jezus aan het kruis als overwinnaar, 467.
 Jezus wordt in Sophia, het rotsgraf (en baarmoeder), wedergeboren, 457.
 Jezus als alpha en omega, 458.
 Jezus als profeet van Sophia, 457.
 Jezus als wijsheidsleraar, 456.
 Jezus een zoon van Sophia, 457.
 Jezus hangt aan een bloeiende boom op houtsnede uit Rennes, symbool van wedergeboorte, 467.
 Jezus, mens in wie de logos vlees wordt, 457.
jinn of kwade geest, 9, 412.
 jodendom, 30, 364, 447, 451, 452, 486.
Johannes, 143, 456, 460, 470.
joodse godsdienst wordt wettisch, 437.
Josia
 Josia en het boek van de tweede wet, 434.

Josia, hervormer en koning die kinderoffer verbiedt, 415.
 Josia, koning van het Zuidrijk, 416, 419, 424, 425, 426, 427, 434, 438.
Jung, Carl Gustav, 24.
Jungianen, 24-25.
Juno, 50 (zie **Hera**).

K

Ka Blei, voormoeder, 78, 79, 80.
Kaäba, 297, 298, 404.
kabod of glorie van God, 446.
Kahina de, krijgskoningin, 68.
kalf, gouden kalf in de Sinai, 410.
kalf, (stier)kalf
 - kalf in Malta, Gozo 42, 416; komt in orale traditie zelfstandig voor en is niet ontleend aan de bijbel, 43; moederkoe en stierkalf worden internationaal vereerd, 43; partner van godin wordt internationaal als stierkalf of 'Heer' aangeduid, 53.
 - kalf, in Egypte heeft de hemelkoe een stierkalf, 185; 209 (kalf staat voor Osiris).
 - kalf in Mesopotamië, Dumuzi, Osiris, Adonis, Attis of Dionysos zijn het mannelijke en sterfelijke principe en hebben het stierkalf als symbool, 252.
 kalf in Mesopotamië: liefdesspel gaat veranderen nu de held intree maakt, 252; Mardoek ontwikkelt zich tot stierkalf van de zonnegod, 262, 264.
 - kalf in Israël, in Hooglied, minnaar wordt 'het kalfje van een ree' genoemd 371, 375; Asjera als zogende koe met kalf, 384, 399; afbeelding Kuntillet el-Agrud, 399; 400, 402; namen van aartsmoeders verbonden met moederdieren die kalven, 406; Jahwe als (gouden) stierkalf, 410; het stierkalf van Bet-Awen wordt geofferd en er wordt gerouwd, 413; rouwen om de Tammoez 413, 416.
 - kalf, in moederland, 480.
Kali, is zwart, 471.
kan van Tel Lachish, geitenbokken doen zich tegoed aan boom, 399.
Kanaän (zie ook onder **mythen van Kanaän**), 277-301.
 Kanaän, thema van de veroverde bruid, de bruid als koopwaar, 285.
 Kanaän, vestigen van joden in Zuid-Kanaän, 378.
 Kanaän en Israël, bronstijd 2000-1250 v. Chr., 378.
 Kanaän en Israël, ijzertijd 1250-400 v. Chr., 378.
 Kanaän, Anat als bloeddorstig krijgster, 291-292.

- Kanaän, Anat daalt naar de onderwereld af, brengt Baäl tot leven en herschept Baäl, Anat doet Baäl wederopstaan, 293, 294.
- Kanaän, Anat en Astarte weerhouden Baäl ervan zijn vijand neer te slaan, 286.
- Kanaän, Anat is het meisje of de maagd in de godenfamilie, 280, 294.
- Kanaän, Anat stelt zich gewelddadig op tegen haar bejaarde vader El, 288.
- Kanaän, Anat strijdt tegen Mot, een vruchtbaarheidsgod, zij maalt en plant hem, hij wordt wedergeboren, 291.
- Kanaän, Anat zoekt de hulp van Asjera, 289.
- Kanaän, Anat-Astarte van Kanaän, 280.
- Kanaän, Asjera als ‘de Grote Vrouwe die over de Zee loopt’, 290.
- Kanaän, Asjera als nijvere huisvrouw met spinklos, kookpot, wasketel en veel rokken, 289.
- Kanaän, Asjera en Anat als minnen en zoogsters der goden, 285.
- Kanaän, Asjera en de verbinding tussen Asjera en de zee of het visrijke oerwater, 289.
- Kanaän, Asjera heeft zeventig godenzonen, 288, 293.
- Kanaän, Asjera is de moeder der goden, 280, ‘voortbrengster’ 290, 295.
- Kanaän, Asjera krijgt van Anat en Baäl geschenken, 289.
- Kanaän, Asjera pleit bij El voor Baäl, 290.
- Kanaän, Asjera wenst El te behagen, 290.
- Kanaän, Astarte synoniem voor Anat, heeft Baäl als partner, 290, 291, 295.
- Kanaän, Baäl als wolkenruiter, 287, 288, 292.
- Kanaän, Baäl belooft Anat vruchtbaarheid (de omgekeerde wereld), 288.
- Kanaän, Baäl in de rol van regen- en weergod, 291; regen- en dauwbrenger, 292; hij wordt wedergeboren 294.
- Kanaän, Baäl van Kanaän, 286-293.
- Kanaän, Baäl verslaat Mot, 287.
- Kanaän, Baäl wil een paleis (erkenning als godenzoon), hij wil erkenning zoals de 70 zonen van Asjera officieel erkend worden, 286, 287, 288, 290, 291.
- Kanaän, de dienaar van Asjera is ‘de visser van Meesteres Asjera van de Zee’, 289.
- Kanaän, de jongste dochter van Kret heeft mediamieke en genezende eigenschappen, 286.
- Kanaän, de jongste dochter van Kret krijgt de zegen van El, zij krijgt de zegen van de eerstgeborene, 285, 286.
- Kanaän, de Kathirat treden als derde en wijze aspect op, 280.
- Kanaän, de lippen van de vrouwen van El zijn zoet als granaatappels, 283.
- Kanaän, de verwording van de akker (symbool voor het vruchtbare vrouwenlichaam), 294.
- Kanaän, de vrouwen van El bevallen en baren Dageraad en Schemering, 283.
- Kanaän, een haatdragende Asjera neemt wraak op Kret omdat hij zich niet aan zijn belofte houdt, 286.
- Kanaän, El erkent Baäl als koning, 291.
- Kanaän, El is het hoofd der goden, 280-281, 284.
- Kanaän, El levert Baäl aan zeegod Yamm uit, 286.
- Kanaän, El maakt seksuele toespelingen richting Asjera, 290.
- Kanaän, El noemt Asjera ‘Vrouwe Asjera van de Zee’, 290.
- Kanaän, El verstopt zich in de binnenste en achtste kamer van zijn paleis voor Anat, 288-289, 291.
- Kanaän, El woont waar twee rivieren aan de bronnen der diepten ontspringen, 289.
- Kanaän, El wordt ‘vader der mensheid’, ‘vader van Kret’ en ‘stier’ genoemd, 284.
- Kanaän, El, de vader der goden komt tot Kret, 284.
- Kanaän, de god van de onderwereld is Mot, 287.
- Kanaän, godenfamilie, genealogie, 279.
- Kanaän, het bed als fundament van de troonopvolging, afb 281, 285.
- Kanaän, het heilig huwelijk, 281-283.
- Kanaän, zeegod Yamm (hier is er geen godin van de oerwateren meer zoals Nammoe en Tiamat in Mesopotamië), 286.
- Kanaän, Ilimilku, schrijver van de meeste lange literaire teksten uit de bibliotheek van kleitabletten te Oegarit, 279.
- Kanaän, in de zee leven de slang en de draak, vijanden van Baäl, 286.
- Kanaän, Indo-Europeanen brengen het thema van het romantische huwelijk en voeren het hiermee strijdige beginsel der polygamie in, 283.
- Kanaän, introductie van de held als literair thema, 292.
- Kanaän, ivoren bedpaneel uit Oegarit met godin met Hathor-kapsel die aan elke borst een jonge prins of godenzoon houdt, 281.
- Kanaän, jongste dochter als eerstgeborene overblijfsel uit vóór-Semitische en vóór- Indo-europese culturen, 284.
- Kanaän, jongste en achtste dochter redt Kret, 286.
- Kanaän, koning Danel, 291.
- Kanaän, koning Kret blijft eenzaam en zielig achter, 283.
- Kanaän, koning Kret krijgt zeven zonen en acht dochters, 285.
- Kanaän, koning Kret wordt ziek, het land droogt uit

en hongersnood geselt het land, 286.

Kanaän, de koning van Oegarit, 279, 281, de koningin, 290.

Kanaän, de koning wordt gestrikt in het net van de godin, 289.

Kanaän, koningszoon Jassib drinkt de melk van Asjera en voedt zich aan de borst van de Maagd Anat, 281, 'U zal zij baren de zoon Jassib' etc, 285.

Kanaän, Kret trouwt Hoerrai, de dochter van de verslagen koning Pebel wiens land Kret bezet, zij is een **inheemse dochter van een veroverd volk**, 286 (vergelijk Hera in Griekenland).

Kanaän, lentefeest dat na een periode van zeven jaar gevierd wordt, zie kleitablet vijf en veertig, 281.

Kanaän, lentefeest, godinnen blijven dochter van de hoogbejaarde vader El, 283.

Kanaän, lentefeest, godinnen worden vrouw van bejaarde maar toch nog viriele vader El, die zich nu tot echtgenoot ontwikkelt, 282.

Kanaän, mythen, legende van Akat, 291.

Kanaän, mythen, legende van Baäl, 286; cyclus van Anat, 288-291.

Kanaän, mythen, legende van Kret, 283.

Kanaän, omega-symbool of baarmoeder is in het kapsel van de moedergodin terug te vinden, 281.

Kanaän, omzetting van beeldspraak van moedertaal in vadertaal, 284.

Kanaän, opkomend Baälisme, 287.

Kanaän, parallel tussen literatuur van Oegarit en die der Grieken, 304.

Kanaän, prinsen drinken goddelijke moedermelk, 285.

Kanaän, rijk van El wordt 'rijk van de Stier' genoemd, 284.

Kanaän, stormgod Baäl is de (staats) god van de koningen, 279, 291, 295.

Kanaän, symbolen van moedergodin: Hathorkapsel, hoorns, zonneschijf, vleugels en zogende en ontblote borsten, 281, 300.

Kanaän, symboliek van het net dat de dienaar van Asjera in zee werpt om vissen te vangen, 289.

Kanaän, tijdens lentefeest vindt de internationaal voorkomende vruchtbaarheidsceremonie van het waterdragen plaats, 283 n. 19.

Kanaän, vismaaltijd als de specialiteit van Asjera, 289.

Kanaän, eerste vrouw van Kret verdwijnt van het toneel en het koninklijk geslacht dreigt uit te sterven, 283.

kapsels

- kapsels van de priesteressen uit Hacilar, 119, 121, 122, 124, 129.
- kapsels in het Oude Europa, 163.
- kapsels in Egypte, van Hathor, 195, 209; 214.

- kapsels in Mesopotamië (omega-kapsel), 237, 252, 256.
- kapsels in Kanaän (omega-kapsel), 282, 285.
- kapsels in Kreta, 310, 323.
- kapsel van Izebel in Israël, 420; naakte godin heeft Hathorlokken, 383.

Kar, naam waarvan de stam internationaal voorkomt, er is samenhang met Korè, 331 n. 42.

Karanovo-grafveld bij Varna in Bulgarije, 164.

Katharen, 462, 465.

Kathirat, de, het derde en wijze aspect van de godin van Kanaän, 280.

Kekrops voert in Athene het huwelijk in, 343.

Khasi, het volk der, 78-82.

Ki, oergodin uit Mesopotamië, 228, 241.

kinderoffer

- kinderoffer, Malta, aan gouden kalf waarbij men kinderen verbrandde, 42, 57 n. 69, 416.
- kinderoffer voor Baäl en Moloch in Carthago en elders, 416.
- kinderoffer in Israël, 415.
- .kinderoffer, ook Jahwe wenst kinderooffers, 415.
- .kinderoffer, Jeftha's dochter, 416.
- .kinderoffer, koning Achaz verbrandt zoon als offer, 415.
- .kinderoffer, koning Manasse offert eigen zoon, 415.
- .kinderoffer, koning Meza offert oudste zoon, 415 (geldt ook koning Joram, koning Hosea staat het toe), 415.

klaagvrouwen

- klaagvrouwen in Egypte veel aanwezig, in feite gaat het om priesteressen, 219, 220; godinnen weeklagen om de dood van Osiris, 219; priesteressen weeklagen om de stervende natuur, 225.
- klaagvrouwen in Mesopotamië, priesteres weeklaagt om neergang in de natuur, 255, 274; zie ook in Byblos, 274.
- klaagvrouwen in Kanaän worden 'aangesteld' en zijn aanwezig in de mythen, 292, 294.
- klaagvrouwen vormen in Israël officiële beroepsgroep, 413; zijn alom zeer aanwezig, 414-415, vriendinnen van Jeftha's dochter rouwen en klagen, 417; er klinkt weeklagen om de vruchtbaarheidsgod Hadad Rimmon, 414; bijbelpassage met informatie over rouwen, 414.
- 'klaagvrouwen' in Christendom, rouwen om de Messias, 467, de Maria's rouwen onder het kruis, 467; Maria de moeder wordt ervaren als de Mater Dolorosa, 467.

Klea, priesteres en ingewijde in 'mysteriën van Osiris', in feite gaat het om de 'mysteriën van Isis', 201.

kleding (zie onder **sacrale kleding** en **kapsel**)

kleine gezinnen, kerngezinnen

'moederhuizen' of grote huizen in oude culturen, 150.
kerngezin komt niet in steentijd in Mesopotamië voor, 236; in vaderland trouwt vrouw bij man in (zie **trouwen**); kerngezin wordt na de omslag later in het vaderland ingevoerd, 29.

kleurencombinatie wit-rood-zwart komt in vrouwelijke kunst veel voor.

- kleurencombinatie wit-rood-zwart in Catal Hüyük, 134.
- kleurencombinatie wit-rood-zwart in Hooglied in beeld van lentegod, 372, 377.
- kleurencombinatie wit-rood-zwart (en geel) op pilaarfigurines die Asjera van Israël in beeld brengen, 384.
- kleurencombinatie wit-rood-zwart in Kreta bij kleding Gaia en priesteressen, 310.

kleurencombinatie rood-wit

- Khasi-vrouwen dragen door de weeks (dus ook tijdens rust- en feestdagen) lange rood-wit gestreepte kleding, 82.
- in Hacilar dragen met rode oker/verf beschilderde priesteressen witte mazenjurken, 123.
- in Vinca worden lijnen in beeldjes met witte of rode verf opgevuld, 163.

kleur rood (zie ook onder **rode oker**)

- berbers gebruiken rode henna, 69.
- Sjoelamiet en haar lief slapen in het veld in een bed van henna-bloemen, 377.

klimaat(sveranderingen), 132, 148, 166, 179, 220, 294 (zie **ijstijden**).

kliniek, 58, 63; kraamkliniek, 161.

knoflook

knoflook verboden in tempels van godin, 337.
knoflook, vrouwen nuttigen dit tijdens het herfstfeest wanneer zij bij hoge uitzondering niet binnenshuis bij hun mannen en kinderen zijn, 337.
knoflook wordt mogelijk verbouwd in plantenbakken (Adonistuintjes), 337.

Knossos

Knossos, paleis van Knossos zou rond 1800 v. Chr. naar Egyptisch voorbeeld herbouwd zijn, 322.
Knossos, paleis van Knossos wordt definitief verwoest rond 1200 v. Chr., 322.

koe (zie **moederkoe** en haar **stierkalf** en **hoorn**)

- koe in Malta, moederkoe op Gozo 42, 416; Tanit als hoofd van een koe; Astarte idem en Hera als koe met kudde, 53.
- koe in Anatolië, met stier, staat symbool voor beginnende en bloeiende landbouwcultuur, 128, 129.
- koe in Egypte, Noet als hemelkoe, 174, 183, 185, 193;

Hathor heeft koeienoren, 195, 196, 199; Isis als vergulde koe, 205; 206, 209, 217.

- koe in Mesopotamië, Inanna als grote Moederkoe en hemelkoe, 244; als wilde koe, 245; als moederkoe verenigd met haar 'hemelstier', 252.
- koe in Israël, in Hooglied met kalfje, 371, 374; Asjera als zogende koe met kalf, 384, afbeeldingen op 399; 400, 402; naam van aartsmoeder Lea betekent 'wilde koe', 406.
- koe in moederland, 480.

koe- en kalf-motief (zie ook onder **kalf**, **koe** en **Hooglied**)

koeken bakken voor de Koningin van de Hemel (zie ook onder **bakken** en **Koningin van de Hemel**)
König, Marie, 16.

koning van Libië of 'battus', 64 (koning van Malta heet ook 'battus' naar Afrikaans voorbeeld).

koning

- koning mag in moederland koning worden bij de gratie van de koningin, 30, 31; hij bouwt zijn positie uit, 30; koning als dienaar van staatsgod, 31; koning stelt schrijvers aan, 31.
- koning bij Khasi, bestijgt troon, dolmen als symbool voor stammoeder, 80; bij Khasi draagt stamkoningin, die sjamaniseert, de uitvoerende macht over aan koning, 80, 82; koningen dragen vrouwenkleding met hierop genaaide kunstborsten, 95.
- koning bij de Hattiërs in Anatolië, koningin en koning regeren samen het land, 135.
- koning in het Oude Europa, godin/koningin/priesteres omarmt de god/koning/ priester, 155; in het seizoensdrama wordt de rol van de sterfelijke vruchtbaarheidsgod gespeeld door de priester, 159.
- koning bij de Koerganiërs, hun legers worden geleid door koningen, 166.
- koning in Egypte, afstamming van 'goden en koningen', 171; Osiris is koning, 172, 173; in Egypte is de positie van de koningin-moeder naast die van koning belangrijk, 214, 215; (zonne)koningen gaan Egypte regeren, 181; Hathor wekt de koning tot nieuw leven, 183; de zonnegod Re als vader van de koning, 186; Prah van Memfis wordt de god van de koning, 187; Amon van Thebe wordt de nieuwe god van de koning, 188; Egyptische koning wordt besneden, 189; rituelen in 'mammisi' of geboortehuizen maken duidelijk dat de god de koning adopteert, 189; staatsgod krijgt titel van 'heer', 190; verwevenheid van de staatsgod met positie van de koning, 189; koningen laven zich aan

- tepels van Hathor, 196, 199; koning danst met kruik wijn naar godin, 197; de koning wordt geofferd, 198; koningin heeft meer macht dan koning, 211; de godenstrijd onder koning Achnaton, 189.
- koning in Mesopotamië, koningen in opmars, 239; de koning maakt carrière, 259; één koning, één staat, één god, 261; de koning herschrijft de mythe, 262.
  - koning in Kanaän, 279; Baäl wordt Melkart of koning van de stad genoemd, 51.
  - koning in Kreta, 318; de koning als partner van de godin op Kreta (draagt hoorns en leliën) 318; de koning op Kreta ontwikkelt zich van slachtoffer (zie **koningsoffer**) tot heerser met goddelijke status, 318.
  - koning in Israël, 379, Hooglied, 369.
- koningen van Israël die de Heer behaagden**, 349.
koningen van Israël die de Heer mishaagden, 349.
koningin
- koningin trouwt in moederland met vreemdeling, 29; kiest partner uit groep minnaars, 29, 30; bevrucht het land met koning, 30; koningin geeft recht op de troon, 31; koningin als sleutel in de mythe, 31; trouwen met de koningin geeft recht op troon, 31; figuur van de koningin vervaagt, 32.
  - koningin bij Berbers, zij kennen traditie van stammoeders en krijgskoninginnen, 67.
  - koningin bij Khasi, zij sjamaniseert, 80; zij draagt de uitvoerende macht over aan de koning, 80, 82.
  - koningin in de oude steentijd, de koningin heeft in antieke culturen moeite met bevallen, 112; koningen dragen vrouwenkleding met erop genaaide kunstborsten, 95.
  - koningin bij de Hattiërs: de koningin en de koning regeren samen het land, 135; in de mythen die later aan de Amazones worden toegeschreven, regeren koninginnen samen met hun dochters het land der Hattiërs, 135; Amazone-koninginnen door Grieken negatief afgeschilderd, 141.
  - koningin in het Oude Europa, koninginnen geven leiding 149; in het Oude Europa omarmt de godin/koningin/priesteres de god/ koning/ priester, 155; in het seizoensdrama wordt de rol van godin gespeeld door de priesteres, 159; graf in Varna van een koningin/opperpriesteres?, 165.
  - koningin in Egypte, Isis als koningin, 172, 173 en moeder van koning Horus, 173; koningin komt in Isis-hymne diverse keren voor 172-177; in Egypte is er een belangrijke positie voor de koningin-moeder, 214, 215; de koningin wordt 'vrouw van de god', 189.
  - koninginnen van Dahomey-stam zijn priesteressen, 210; de koningin meer macht dan de koning, 211; de koningin als hogepriesteres, 217.
  - koningin in Kanaän, 281, heeft eigen paleis, 290.
  - koningin in Israël, zij draagt de titel en de functie van 'gebira', 419- 424.
  - in het vaderland worden koninginnen/vrouwen vaak geschaakt, het is in de mythen een nieuw thema, 310, 342, 478.
- Koningin van de Hemel**
Koningin van de Hemel, 159, 241, 244, 250, 296, 297, 336, 337, 365, 429-439, 440, 443, 464, 470, 473, 485.
Koningin van de Hemel als 'werk van de hemel', 431.
Koningin van de Hemel als verwaterde term, 432.
Koningin van de Hemel met partner Beth-El (is waarschijnlijk Jahwe), 433.
Koningin van de Hemel omvat kosmos, aarde en hemel, 432.
Koningin van de Hemel, Al-Oezza gaat over in Maria, 144, 296.
Koningin van de Hemel in Israël, is zij Anat?, 431.
Koningin van de Hemel, erenaam Asjera, Anat en Astarte, 431.
Koningin van de Hemel in Israël, is zij Shapsu?, 431.
Koningin van de Hemel in Israël, haar verering te Jeruzalem, 429; de verering wordt door joodse vluchtelingen en ballingen mee naar Egypte genomen, 429.
- koningsoffer** (zie ook **manoffer**)
- koningsoffer in Egypte, 198, 224.
- koningsoffer in Mesopotamië, 252.
- koningsoffer in Kanaän, met een net, 289.
- koningsoffer in Kreta, vaas van Tragliatella uit achtste eeuw v. Chr. uit Italië als jaarkalender met koningsoffer, 314.
koningsoffer, jaarlijks (Kreta), 315, 318.
koningsoffer, van jaarlijks koningsoffer naar koningsoffer een keer in de negen jaar tot introductie manoffer en later stieroffer (Kreta), 318.
koningsoffer verdwijnt wanneer de derde golf Indo-europese invallers, de Achaeërs, binnenkomt, 318.
- koningsoffer in Griekenland, 338.
- koningsoffer, 480, 484.
- koran**, 295, 298, 299, 353, 371, 391, 412.
koran, zinsnede 'bij de gazellen en hinden', 371, 375.
Korè
Korè wordt geschaakt door god van de onderwereld genaamd Hades, 331.

- Korè heet in de onderwereld Persephone, 331.
 Korè is de dochter van Demeter, het meisje of de maagd, zij is het lente-aspect, 331.
 Korè nuttigt een granaatappel en moet daarna de helft van het jaar bij Hades in de onderwereld blijven, 331.
Korinthe, op de burcht van Korinthe is de tempel van Afrodite uitgegraven, 338.
 kosmogonie (zie godenfamilie).
 kosmogonie in Egypte, 189.
 kosmogonie, oermythe in de bijbel, 356.
 kosmogonie, oermythe in de bijbel, eerste laag met duisternis, onzichtbaarheid en nietsheid (zie elders Noen, Nammoe of Mami, Tiamat, Gaia en Tehom), 356.
 kosmogonie, oermythe in de bijbel, tweede laag met godenparen of vooroudergoden, 357.
Kret, koning van Kanaän, 283.
 Kret en de fonetische verwantschap met Kreta, 289, 304. (vgl. Kar en Korè, 331).
Kreta, 303-324 (zie ook onder **mythen van Kreta**).
 Kreta, in vóór-helleense fase zijn er meer godinnen dan goden, 308.
 Kreta een mengvat van culturen, 305.
 Kreta en handelscontacten met Nabije Oosten en Egypte, 304.
 Kreta en Mycene, verschillen en overeenkomsten, 322.
 Kreta kent pas relatief laat vanaf 1600 v. Chr. een staatsgodsdienst met een koning, priesters en staatstempels, 309, 322.
 Kreta, strijd tussen aarde- en hemelgoden, 309.
 Kreta, over de 'geslachtslozen', 307.
 Kreta, aardegodinnen vervagen, worden minder vrouwelijk, worden abstracter en gaan op in groepen, 309.
 Kreta, benaming voor de koning is de 'minos', 305.
 Kreta, chtonische goden, 309.
 Kreta, cijfers van Ucko, 308.
 Kreta, criteria van Ucko, 307.
 Kreta, discriminatie van aardegoden als de slang en de draak (slechterikken), 309.
 Kreta, eind van paleiscultuur, 322.
 Kreta, geen verdedigende muren, vrede, er is een open cultuur, 310.
 Kreta, komst van versterkte steden met verdedigende muren bij latere dreiging van buitenaf, 310.
 Kreta, heilig huwelijk tussen Demeter en Jason op Kreta op drie keer omploegd korenveld (oude vruchtbaarheidsgewoonte uit de steentijd), 318.
 Kreta, huisgodsdienst, dode familieleden worden aanvankelijk onder het huis begraven, 309.
 Kreta, Zeus stelt moeder en echtgenote vanaf 500 v. Chr. in de schaduw, 319.
 Kreta, de jonge partner van de godin is koning en draagt hoorns en soms leliën, 318.
 Kreta, de koning wordt vanaf 1600 v. Chr. machtiger door rijkdom verkregen uit overzeese handel en verwerft voor zichzelf goddelijke status, 309, 318.
 Kreta, migratie vanuit Libië, 303.
 Kreta, natuurrampen maken eind aan paleiscultuur, 322.
 Kreta, op Kreta blijft het voor God de moeder lang nazomer; de oude religie bloeit lang na, 305.
 Kreta, oude religie is huisgodienst, 309.
 Kreta, oude religie kent geen tempels, wel huiskapellen en huisaltaren, ook in de paleizen, 309.
 Kreta, oude religie van Gaia van Kreta is een natuurgodsdienst, 308.
 Kreta, priesteressen hebben ontblote borsten, 310.
 Kreta, stierspelen tijdens lentefeest, stieroffer tijdens herfstfeest, 315.
 Kreta, tijdsindeling, Minoïsche beschaving met indeling in vroege- midden- en late fase, 306.
 Kreta, tijdsindeling, paleiscultuur, indeling in vroege, oude, nieuwe en na- fase (zie paleiscultuur), 306.
 Kreta, van jaarlijks koningsoffer naar koningsoffer om de negen jaar, 318.
 Kreta, van koningsoffer naar stieroffer, 318.
 Kreta, vanaf 1600 v. Chr. ontwikkelt zich de gecentraliseerde staat met staatsgodsdienst, 309.
 Kreta, vroegste figurines uit de steentijd zijn voornamelijk vrouwelijk, 307, 308.
 Kreta, vruchtbaarheidsgordel van priesteressen loopt in een cue-achtige staart uit (zie **gordel of magische riem**), 310.
 Kretenzers hebben bij de latere Grieken en met name de Atheners een slechte naam, 318.
krijgskoningin (zie onder **koningin**)
Kronos (zie onder **god, de god Kronos**)
 Kronos castreert Oeranos, 326.
 Kronos, zoon van Oeranos en Gaia die tegen vader in opstand komt en hem buitenspel zet, 326.
 Kronos in Carthago (wordt vergeleken met Baäl en Melkart), 416.
kroon, gehoornde (zie **hoorn**).
 kroon in Hooglied, koning Salomo draagt de kroon waarmee zijn moeder hem kroonde op de dag van zijn bruiloftsfeest, 374.
 kroon van koningin Nechustan is van haar hoofd gevallen, 424.
kruiden, geestverruimende, 57.
kruiden, genezende en welriekende, 58, 168, 250, 337, 413, 414.
kruiden, stinkende (zie onder **knoflook**).
kruis,

kruis, Osiris/Dionysos aan het kruis, 466, 467.
 kruis, Jezus aan het kruis, 467.
 kruis, Orpheus aan het kruis, 466.
 kruishout als symbool van boom des levens, 467, 476, 485.
kudde (zie onder **herder**)
kundalini, 21.
Kuntillet-el-Agrud (zie **wegstation in de Sinai**), 399.
Koergan-volkeren (zie onder **Indo-Europeanen**), 149, 166, 167, 490.
kwade heks (Medea) (zie onder **heks**)
 Kybèle, 137-139.
 Kyme in Klein-Azië (zie **Isis-hymne**), 171.

L

laatste avondmaal van Leonardo da Vinci (zie onder **da Vinci**), 8, 467.
labrys, dubbele bijl, symbool van macht van Gaia van Kreta (zie onder **bijl** en **dubbele bijl**).
labyrint (zie onder **dansen**).
 labyrint met dansende priestersessen uit Kreta, afbeelding op 311.
 labyrint ligt niet in het paleis van Minos maar daarbuiten op de dansvloer, 311.
 labyrint met doolhofdans of lentedans, 312.
lady (zie onder **Fat Ladies van Malta**)
Lady van Tas Silg, 44, 50.
Lafiteau, pater en missionaris die als eerste onder Irokezen in Noord-Amerika etnologisch onderzoek doet, 17.
lampen, 70, 271.
lampenfestival als lente-ritueel om wedergeboorte van licht te vieren (zie **vuur- of lampenfestival**), in Saïs, 193; elders in Midden-Oosten en Klein-Azië, 429.
landbrug, 64, 65, 72, 73, 132.
Lao-tse, 491.
laurier, pythia in Delphi kauwt op bladeren van de laurier vanwege het geestverruimende effect, 329 (zie **geestverruimende kruiden**).
LBK- en Lengyel-culturen, 126, 149, 150, 167.
Lea betekent 'wilde koe', 406.
 Lea, aartsmoeder, haar echtgenoot Jacob woont lang bij haar en haar familie (beena-huwelijk), 381-382.
leeuw(in), 106, 115 (zie ook onder **luipaard**).
 - leeuw(in) in Anatolië, Koebaba is in gezelschap van leeuw 136; Kybèlè met leeuw, 137; leeuwenpoort in Mycene, 137, 138, 139; priestersessen van Artemis van Efese dragen huiden van wilde dieren, 140; Heba rijdt naakt op leeuw, 365.

- leeuw(in) in Egypte, Sekhmet is een leeuwengodin, 198, 288; Hathor als bloeddorstige leeuw, 198.
 - leeuw(in) in Mesopotamië, Inanna als leeuw, 231; Inanna afgebeeld op leeuw, 232; Gilgamesj doodt Isjtars leeuwen, 242; Inanna, 242, 245; Inanna plaatst gespierd been op leeuw, 246.
 - leeuw(in) in Hierapolis, in de voorhof van de tempel van Atargatis grazen leeuwen, 269; Hera of Atargatis steunt op leeuwen, 270; wordt getrokken door leeuwen, 270, 271, 275.
 Astarte staat op leeuw(in), 282.
 - leeuw(in) in Kreta, Gaia staat naast de leeuw, 308, 323.
 Rhea heeft als begeleidend dier de bergleeuw, 330, 354.
 - leeuw(in) in Israël, verband tussen 'slechte dieren' als draak en de leeuwin, 359, 367; godin van Israël staat op leeuwin, 399, 400.
Lengyel, Imre (zie onder **LBK- en Lengyel-culturen**)
Lenin, 18.
lente- of wekenfeest in Israël, 405, naast loofhuttenfeest in herfst (zie onder **hutten van loof**).
lente-rituelen/feesten (zie onder **jaarcyclus**, **herfst** en **lentegodin**)
 - lentefeest, internationaal karakter (Kreta, vaas van Tragliatella), 313.
 lentegodin, Ariadne als lentegodin, 312.
 - lentefeest, Hooglied, als de partner en minnaar terugkomt uit de onderwereld, begint de lente, 374.
 - lentefeesten (ook in Egypte en Mesopotamië) niet met stierspringen maar met ruiters en paarden, 315.
Leonardo da Vinci (zie onder **da Vinci**).
Lerner, Gerda historicus, 490.
letterlijke interpretatie, andere, niet-letterlijke en verfrissende visie van de joodse cultuurhistoricus Shmueli, 23; in bijbel in boek Genesis, 364.
Leviatan of zeeslang in het boek der psalmen, 357, 358, 367.
Lhote, Henri, 72, 179.
Libië (zie onder **godin van Libië**, 53) 53, 64, 65, 66, 69, 73.
 priestersessen dragen wapens, 140, 192, 211, 220, 303, 338, 339, 340.
lichaam als eenheid van lichaam, ziel en geest in moederland, 485, 486.
lichaam als kerker van ziel, in vaderland, 485.
liefdesappels (zie onder **appels** en **granaatappels**), 407, 465.
lievelingsgod van de vrouwen van Israël is jaargod, 415.

lijfstraffen vrouwen (zie **vrouw en verminking**)

- lijfstraffen vrouwen, antieke Griekenland, 347; mond inslaan met (bak)steen, 348.
- lijfstraffen vrouwen, middeleeuws christendom, brandstapel, 80% van aangeklaagden (van hekserij) is vrouw, 412.
- lijfstraffen vrouwen, India en Verre Oosten, weduweverbranding, 487 (vrouwen van Koergan-leiders worden levend met hun dode echtgenoot verbrand, 166).
- lijfstraffen vrouwen, India fornuisbranden, 487.
- lijfstraffen vrouwen antieke Soemerië, mond met gloeiende baksteen inslaan en andere straffen komen vanaf 2700 v. Chr. voor, 239, 253; in antieke Mesopotamië is er de straf van het afsnijden van de neus van vrouwen, 254, deze straf vind je ook in antieke Egypte, 221; vrouwen met afgesneden neus worden tempeldienares bij Isjtär in Ninive in het antieke Assyrië, 254; het afsnijden van de neus komt tot op de dag van vandaag voor, 254, 487.
- lijfstraffen vrouwen, Oud-Israël steniging, 409, 435; komt nu nog in Midden-Oosten voor, 487, verbranding als straf in Oud-Israël voor waarzeggerij, 435.
- lijfstraffen Midden- en Verre Oosten en Afrika, vrouwenbesnijdenis, 479, 478, 487; dood als gevolg van eerwraak, 487.
- 'lijfstraf' die universeel voorkomt vanaf begin patriarchaat is doden van meisjesbabies, niet in oude Egypte, 221; wel in antieke Griekenland, 221, 349; wel bij Arabieren, zie uitspraak van Mohammed (in soera 53: 19:22), 298; in vaderland, 487.

Lilith, 412.

Lilith als grootmoeder van de duivel, 412.

Lilith als vrouw van Satan, 412.

Lilith zou in de visie der vaders als jong en niet geslachtsrijp meisje een onverzadigbare seksuele lust hebben, 412.

links/linker

linkerhand, 482-483.

linkerkant van lichaam correspondeert met rechterhersen helft, 483.

links is in het moederland heilig, 482.

links is in het vaderland negatief, 483.

Locke John, samen met J.J. Rousseau een van de eersten die stopt met negatief theoretiseren over het vrouwelijke, 353.

logos

logos als woord, 453.

logos als zoon van Sophia, 454.

logos-leer, 454-455.

long house (zie **grootfamiliehuis/groot huis/of grote huizen**)

loofhuttenfeest, 405.

losse hoofden, bollen

- in Malta, 59.

- in Hacilar is een mand met losse hoofden gevonden, 119.

- in Oude Europa, wisselt men per seizoen van maskers (en hoofd) 160, 164.

Zie ook godin met dubbele hoofd in het Oude Europa 153, 158.

Lucianus van Samosate, 269-276.

Lucianus van Samosate (het huidige Samsat in Zuidoost Turkije) is een geboren Syriër, 269.

Lucianus over vruchtbaarheidsfeesten in Byblos rond Afrodite en Adonis, 274.

Lucianus is sceptisch over oude goden, 273-275.

Lucius hoofdfiguur uit de roman 'de gouden ezel', 172.

Lucy, 94.

Lugalanne, overweldigder van Enhedoeanna, 240.

luipaard (vel) (zie onder **leeuw(in)** en **sacrale kleding**)

- in Anatolië, in Catal Hüyük, 120, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 132, 134; bij Koebaba, 137; in Efese (dierenvelen), 140.

- in het Oude Europa, kleding met stippels (luipaard?) in Vinca, 163.

- in Afrika en Egypte, prinses/hogepriesteres Nefertiabt uit Egypte draagt luipaardvel, 218.

- in Griekenland, op het hoofd van Gaia van Kreta zit een luipaard, 137.

Lysistrata, 'zij die legers ontbindt', leidster van vrouwen van Athene, 343.

M

m, letter als symbool voor baren, 8.

maagd

maagd als zelfstandige jonge vrouw, 478 en niet als virgo intacta, 407.

maagd in ruime betekenis als godin/jong meisje in de lentefase

iedere godin kent een jonge en eerste of lente-fase: Ggantija, 59; Koebaba, 137; Noet, 192, 193.

- maagd in Mesopotamië, maagdelijkheid is een must in Mesopotamië, een jong meisje dat geen maagd meer is wordt gedood, 253, 254; Isjtär is 'hoer en maagd', 263; hogepriesteres in Emar is en blijft maagd, 267, 268; Atargatis als maagd, 271.

maagd in Kanaän, Anat van Kanaän als maagd, 280, 285, 288, 291, 292, over de maagd Rachmay, 295.

- maagd in Griekenland, de pythia als maagd, 328, 330; de maagd Korè, 331; Hera als maagd, 333; Artemis als maagd, 335, 336; Afrodite als maagd, 338; Athene als maagd, 339.
- maagden in Afrika, 340.
- maagd in Israël, Jefta's dochter is maagd, 417; de donder of het volmaakte bewustzijn zegt: 'ik ben de vrouw en de maagd', 448.
- maagd in het christendom, Maria als maagd, 363, 364, 368, 369; de zwarte maagd, 471, 473.
- maagdelijkheid**, wordt bij Berbers niet speciaal gewaardeerd, 66.
- Maäka**, koningin en 'gebiedster' in het Zuidrijk, 421.
- Maäka's kleinzoon Asa onthef haar uit functie van 'gebiedster', 422.
- maan**
- lichaamstaal van Venus weerspiegelt de (schijn)gestalten van de maan, 110, 115, 116, (zie onder **maagd**).
- van lunair-cyclische naar solair-lineaire culturen, 166.
- maan in Kanaän, 280.
- dochteren van Baäl en Allah als gestalten van de maan, 295, 296, 300.
- maan in Israël, bepaalt het ritme van het jaar, 403.
- drieheid van maangestalten geeft omkering naar drie vrouwelijke demonen, 485.
- maanmaanden, dertien**, 96, 98.
- maanstanden op maankalender, (menstruatiekalenders), 107.
- mythe van Isis en Osiris als verholde verhandeling over maanstanden, 204, 205.
- maanverering in Israël**, 403.
- La Madelaine des Albis**, grot van, 112, 113.
- Madeleine, les monts de la**, 472.
- Madonna**
- Madonna van Gradac, 154.
- Madonna, de verering van de zwarte Madonna gekoppeld aan de verering van Maria Magdalena, 472.
- Madonna, de zwarte van Czestochowa, 468.
- maenade**
- maenade, volgens de Grieken een razende en waanzinnige vrouw, 320.
- maenaden, priesteressen die leiding geven aan vruchtbaarheidsrituelen, 321.
- maenaden dragen een pantervel, 321 (zie **sacrale kleding maenaden**).
- magie**, 14, 19, 59, 102, 107, 128; sympathetische magie, 180; 255, 420, 444.
- magische gordel** of riem waarin vruchtbaarheidssymbolen hangen (zie onder **gordel**)
- make-up** van priesteressen, 95.
- in Anatolië, 119, 121, 124.
- in Egypte, 214.
- in Mesopotamië zijn naakte tempelpriesteressen mooi opgemaakt, 252.
- in Kreta, 310, 323.
- in Israël, Asjera's of pilaarfigurines zijn opgemaakt, 384, 402.
- Mallaha**, 15.
- Malta**, 39-63.
- Mal'ta** in Siberië, 90.
- ma-ma**, herkomst van het woord, 107.
- Mammisi** of geboorte-tempels waar de eerste en de tweede geboorte van de farao als godeszoon uit de moedergodin wordt gevierd, 189, 198.
- Manasse**, koning van Zuidrijk, 415, gaat geschiedschrijving in als 'foute koning', 419, 424, en Asjera, 427.
- Manasse voert Isjtar-cultus in, 431.
- Manat** is de Arabische maangodin in haar herfstkleed, zij wordt in de voor-islamitische fase als steen vereerd, 275, 296, 298.
- mannelijk denken**, 27, 345.
- mannelijke archeologen**, 28.
- mannelijke en vrouwelijke energie**, 21.
- mannelijke en vrouwelijke slang**, 21 (zie **kundalini**).
- mannelijke steen** (fallusachtig), 299.
- mannelijke wetenschappers**, 27, 92.
- mannen geven hun zonen een harde opvoeding**, 484.
- mannen leren schrijven**
- in Egypte, 221-222.
- in Griekenland, 349, 350.
- in Israël, 437, 446.
- in Israël en India, 481, 482.
- mannen mogen hun emotie niet tonen**, zij mogen niet huilen, 484.
- mannen uit Vinca-cultuur**, 163.
- mannin en man** vgl. in het Engels 'wo-man' en 'man', 360.
- manoffer**
- offer van een jongen, 30.
- manoffer bij Khasi, 79 (zie **mensenoffer**).
- manoffer in Egypte
- manoffer in Egypte, piramide-tekst uit vijfde dynastie zegt dat mannen op het graf van Osiris/Horus werden geofferd, 198.
- manoffer in Egypte, Plutarchus vermeldt een zegel, een stempel, een afbeelding van een geboeide man, dat op offerdier werd gestempeld, 198.
- manoffer in Kreta, koningsoffer op Kreta wordt manoffer, 318.
- manoffer in Griekenland, aan Hera worden mannen en helden geofferd, 333.

manoffer Griekenland, mogelijk brachten Amazones ooit manoffers, 347.

- manoffer/koningsoffer van Jezus, 467, 476.

Mardoek, 257-264.

Mardoek, jaargod en symbool van de gestorven natuur in Babylonië, 257.

Maria 463-464, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473.

Maria Onbevlekt Ontvangen, 464, 469.

Maria sluit met haar zoon Christus een heilig huwelijk, 464.

Maria te drieën, 469.

Maria, de moeder spreekt in het magnificat uit: 'mijn hart prijst hoog de Heer', 463.

Maria, haar theologische carrière, 464, 469.

Maria, de moeder en haar drie aspecten: het witte, rode en het zwarte, 463.

Maria, vrouwen bakken koeken of cakes voor haar, 430.

Maria als 'notre dame' of te wel 'our lady', 464.

Maria als 'theotokos' of 'vrouw die God baart', 469.

Maria als betere uitgave van de zogenaamde rebelse Eva, 469.

Maria als Koningin van de Hemel in haar witte aspect, 463.

Maria als maagd, 463.

Maria, de Madonna met kind, 464.

Maria als de zwarte Madonna, 468, 472, 473.

Maria Magdalena, 464-466; 471-473.

Maria Magdalena als 'apostel der apostelen', 466.

Maria Magdalena als dochter van Sophia, God de moeder, 466.

Maria Magdalena als eerste die de weg van Christus gaat, 450.

Maria Magdalena als hoer, 465.

Maria Magdalena als ingewijde en lerares, 466.

Maria Magdalena en de graal, 472.

Maria Magdalena en Sara, wellicht haar dochter, 472.

Maria Magdalena en uitdrijving der zeven demonen, 465.

Maria Magdalena komt naar Frankrijk, 472.

Maria Magdalena van de Boededoening, 465.

Maria Magdalena, de vrouw die het Al kent, 466.

Maria Magdalena, huizen voor ongehuwde moeders naar haar genoemd, 465.

Maria Magdalena als 'metgezellin' of partner (koinonos) van Jezus, 465 n. 64, 466, 472 n. 103.

Maria-hymnes, 464.

Markies de Vibraye, 92.

Marx, 11.

marxisme, 489.

maskers, rituele op feesten, 49, 99.

- in het Oude Europa, 152, 154, 155, 156, 157, 160, 164, 165, 168.

- in Mesopotamië, Inanna zet oorlogsmasker op, 243.

- in Griekenland, op weg naar Eleusis komen gemaskerde figuren in actie, 333; godinnen Libia en Athene dragen maskers, 340, 483.

masturberen

masturberen van goden in Egypte, 185, Atoem als 'de grote masturbator' 186, 190, 225.

mater, de moeder staat aan het begin (archè), zij heerst (archein) niet, 15.

mater certa, pater semper incertus, Latijns gezegde waarvan de vertaling luidt: wie de moeder is, is zeker, wie de vader is, is altijd onzeker, 347.

materie, herkomst van het woord 'mater', met als stam 'ma', die terug komt in 'mathematica' en 'ma-ma', 107.

mathematica, 107.

matriarchaat, 11, 15, 17, 18, 19, 24, 25, 84, 107, 347, 488, 490, 493, 494.

matriarchale (culturen), 22, 78, 135, 141, 148, 150, 152, 210, 211, 339, 343, 382, 488, 490, 492.

matrifocaal, 17, 78, 126, 299.

matrilineair, 17, 78, 126, 130, 150, 299.

matrilineaire elementen

matrilineaire elementen op de Balearen vermeld door Diodorus Sic., 64 n. 10.

matrilineaire elementen leven tot nu toe voort op Corsica en Sardinië, 64 n. 10.

matrilineaire elementen van samenleving op antieke Kreta (zie ook codex van Gortyna), 321.

matrilokaal, 17, 212, 321.

matristisch, 18.

Medea als sjamane en slechte heks, 330.

meer godinnen dan goden.

- meer godinnen dan goden in Egypte in vroege periode, 182.

- meer godinnen dan goden in Mesopotamië, 234.

- meer godinnen dan goden op Kreta in vroege periode, 308.

- meer godinnen dan goden in Oud-Israël, 380, 384.

meer, het meer of de binnensee bij een tempel (zie ook **zee** en **oerwater**).

- meer, in de oerzee of het oermeer verrijst de oerheuvel met daarop de eerste tempel, de tempel in het meer symboliseert in Egypte de oerheuvel in de oerzee, 184.

meer, bij de tempel van Osiris in Abydos is er een meer waar op het water de passiespelen rond Osiris met de oerstrijd tegen Seth uitgevoerd worden, 206.

- meer, de oerzee en de daarin levende zeeslang in Mesopotamië staan voor de godin Nammoe, 274.

- meer, het meer bij de tempel van Atargatis in

- Hierapolis en de tempel zelf symboliseren het oerwater en de oerheuvel, 275.
- meer, Asjera van Kanaän houdt zich op bij de zee of bij de binnensee of het meer van een tempel, 289.
  - meer, waterbekken genoemd 'de zee', staat bij de ingang van de tempel te Jeruzalem, 358.
- meettechnieken, ultramoderne**, 28.
- megalieten**, 37, 73, 74, 75, 78, 79; megalieten vormen leeuwenpoort in Mycene, 136; 403.
- megalietenbouwers**, 74, 75, 77, 78.
- megalietencultuur**, 78.
- megalietenvereerders**, 37, 39, 41, 64.
- megalietengraven**, 69.
- Megiddo**, 414, 467.
- meibloemslinger**, priesteres tooit zich hiermee in de lente, 311.
- meisje** (zie onder **maagd**)
- Mekka**, 143, 269, 296, 297, 298, 299.
- Melanesië**, 27.
- Melkart** (Melquart), 51, 52, 416.
- Mellaart**, James, 16, 117-134.
- Memphis**, 171, 172, 173, 187, 188, 433.
- Menat- collier**, 183, 199.
- menhir**, 40.
- menhirs als versteende symbolen van broers en zonen van stammoeder 78, 79, 80.
- mensoffer** (zie **koningsoffer**, **manoffer** en **offer**)
- mensoffer in Malta, 57.
  - mensoffer in Rolde, 39, 80.
  - man- en vrouwoffer tijdens het herfstfeest op Kreta, begrafenisspelen, 314, 315.
  - vrouwoffer, Iphigenia dreigt geofferd te worden, 336.
  - mensoffers in Israël, 416.
  - vrouwoffer, Jefta's dochter, 417.
  - mensoffers in Karthago, 416.
  - mensoffer van Jezus, 467, 476.
- menstruatie-bloed
- menstruatie-bloed als heilig ervaren, 479, als onrein ervaren, 479.
- Mesopotamië**
- Mesopotamië, cultuur van Halaf (5500-4800 v. Chr.), 234.
- Mesopotamië, cultuur van Hassuna (6500-5500 v. Chr.), 234.
- Mesopotamië, cultuur van Jarmo, vallei in Noord-Irak met zogenaamde Jarmo-cultuur tussen 7000-6000 v. Chr., 234.
- Mesopotamië, cultuur van Samarra (6000-5500 v. Chr.), 234.
- Mesopotamië, cultuur van Ubaid met godin met slangenhoofd (5800-4000 v. Chr.), 234, 236.
- Mesopotamië, groot-familiehuizen, 236.
- Mesopotamië, invallen van Indo-Europeanen en Semieten, 240.
- Mesopotamië, oog-godinnen uit cultuur van tempel van Tell Brak uit 3300 v. Chr., 235.
- Mesopotamië, polyandrie in vroegste tijden, 239, daarna niet meer, 254.
- Mesopotamië, stammoeders in vrouwengraven uit Hassuna- en latere culturen met rode oker bedekt, 236.
- Mesopotamië, symbool van de dubbele slang als symbool van tantrische en seksuele eenwording, 252.
- Mesopotamië, theogonie, Nammoe baart zoon An en dochter Ki, zij brengen Enlil voort, die ouders van elkaar scheidt, Enlil trouwt zijn moeder Ki, 241.
- messias** als vruchtbaarheidsgod, 467, 476.
- meteorieten** als heilige stenen, 404.
- Metis**, moeder van Athene en godin van de wijsheid, 339.
- Mevrouw God** in Israël, 400.
- mini-ijstijd**, 42, 73, 132.
- Minoïsche beschaving**
- Minoïsche beschaving als misplaatste naam voor de cultuur van Kreta, 305.
- Minoïsche beschaving genoemd naar de 'minos' of de 'koning' (vgl de 'farao' in Egypte), 306.
- Minoïsche beschaving als androcentrische of mangerichte benaming die in het vaderland ontstaan is, 306.
- Minos**, de 'minos' of koning, 306.
- Minos bouwt een doolhhof of labyrint, 311.
- Minos, koning Minos strijdt met zijn broers om de macht en wordt koning, 311.
- Minotaurus, de Indo-Europese of Helleense variant van de mythe, 312.
- Minotaurus, stiermonster met de kop van een stier en het lichaam van een mens, 311.
- Moeder van alle leven, aanspreektitel van (godin) Eva, 361.
- moedercultu(u)r(en)**
- moederculturen, 15, 32, 64, 140, 236, 480 (eilanden in het westelijk Middellandse Zeebekken, de Cycladen, Klein-Azië, Noord-Afrika).
  - moedercultuur, Kreta, diverse aspecten: kunst, sociaal-economische positie en de bewegingsvrijheid in het openbaar en in het eigen huis (er is hier dus nog geen deel van het eigen huis waar vrouwen in speciale 'vrouwenvertrekken' worden opgesloten), 322.
- moedercultuur, Kreta: codex van Gortyna beschrijft hoe dochters bezit en naam van moeder erven, het huwelijk is matri-locaal en men kent het

- avunculaat, 321.
- moedercultuur, modern overblijfsel van oude moedercultuur op het Griekse eiland Patmos: de oudste dochter erft het huis en het familie-bezit; haar ouders gaan bij hun zoon inwonen, 322.
- moedercultuur, Hooglied koning Salomo ontvangt de kroon en het koningschap door zijn huwelijk, hij wordt gekroond door de moeder/echtgenote, 374.
- moedergodin Damalguna** uit Mesopotamië, zelfstandig, 238.
- moedergodin Damalguna uit Mesopotamië, de latere ondergeschikte vrouw van scheppergod Enki, 238.
- moedergodinnen scheppen anders dan vadergoden** (zie onder **scheppende godinnen**), - in Mesopotamië, 238, 260.
- in Griekenland, 345, 348.
- moedergodinnen scheppen door klank en geluid, 453.
- moedergodinnen uit Mesopotamië**, 238.
- moederkoe** (zie onder **koe**)
- moederland**
- moederland, het oude Europa, 145-168.
- moederland, Egypte, 210-225.
- moederland, het verloren moederland in Mesopotamië, 234-240.
- moederland, Hesiodus beschrijft gouden tijd, een moederland, 341.
- moederland, van moederland naar vaderland in Israël, 378-402.
- moederschap**, ontkenning in Griekenland (zie **vrouwonvriendelijkheid: Griekenland**), 351.
- Mohammed** verklaart woud van godin Allat bij Taif voor heilig, men mag er niet jagen of een boom omgehakken, 296.
- Moir, Anne** genetica, 492.
- Moloch**, god, 416.
- mondeline traditie**, 23, 33.
- mondeline overlevering**, 22, 23, 33, 62 (zie **orale traditie**).
- mono-jahwisme** wint terrein na de ballingschap (zie onder **jahwist**), 387, 392, 393, 426, 428.
- monotheïsme**
- ontwikkeling naar monotheïsme in Egypte, 189, 190.
- in Mesopotamië, 261.
- in Kanaän met Baäl, 295.
- in Israël, 392, 435.
- Morgan, Henri Lewis**, 17.
- monster** (zie **zeemonster**)
- monster, positieve symbolen uit het moederland krijgen in de patriarchale cultuur een negatieve lading en verworden tot 'monster'.
- monster in Mesopotamië, 'monster' Tiamat baart in de strijd tegen achterkleinzoon Mardoek 'monsters', 259; hij staat op haar als was zij een 'monster', 260; Mardoek verslaat 'monsters' als de slang en de draak, 262, 264.
- monster in Kreta, de Minotaurus is een 'monster', 311, 313.
- monster in Griekenland, Apollo doodt in Delphi de vrouwelijke draak, een 'monster', 327; Hera baart een 'monster', brengt het naar Delphi en vertrouwt het toe aan het andere 'monster', te weten de vrouwelijke draak, die daar al woont, 328, 329.
- monster in de bijbel, in Psalmen leven monsters in de zee, Leviatan, Rahab en Tannin zijn zeemonsters, 358, 367; Jahwe verslaat (zee)monsters, 395.
- monsterlijk**, 46.
- zeegod Yamm is in de ogen van Baäl 'monsterlijk', 358.
- Mot**
- Mot als god van de onderwereld, 287.
- Mot als vruchtbaarheidsgod, 287.
- Mozes**, 30, 387, 391, 410, 423, 437.
- Mozes met hoorns, 480.
- musiceren**, 399.
- Muyberet**, 15.
- muziek**, heiligende werking van muziek, 34, 57, 63, 66, 77, 137, 160, 161, 165, 168, 195, 196, 199, 202, 217, 219, 221, 225, 230, 246, 376, 483, 485, 493.
- Myceense beschaving** bloeit op de Peloponnesos en het vasteland van Griekenland tussen 1600 en 1100 v. Chr., 322.
- Mycene**
- Mycene, de tijd werd berekend naar de periode dat een priesteres van Hera 'regeerde', 334.
- Mycene, vergeleken met Kreta is er kentering, vrouwen horen tot lager huispersoneel en worden nu in speciale 'vrouwenvertrekken' gehuisvest, 322.
- Mycene, toonaangevende positie van vrouwen in kunst en religie, 322.
- Myrina als amazone-koningin**, 346.
- mysogenie of vrouwenhaat** bij filosofen, 347-354, 486.
- myste** (zie **inwijdeling**).
- mysteriën, innerlijke** (persoonlijke groei) **en uiterlijke** (vruchtbaarheid). (zie ook **innerlijke**)
- mysteriën van Kybèlè, 138.
- mysteriën van Isis, 172, 175, volgens Plutarchus zijn het 'de mysteriën van Osiris', 194, 201.
- innerlijke mysteriën in Egypte van Hathor, 217.
- innerlijke mysteriën bij Parmenides, Orpheus en Dionysos, 320; uiterlijke van Dionysos, 320,

- 466.
- mysteriën van Eleusis, 157, 332.
  - mysteriën van Sophia, 444, 459.
  - mysteriën van vrouwen rond Jezus, 472.
  - mysteriën, de Orfische met twee vertakkingen in de Italische en Atheense school (zie **mysterieschool**), 321.
- mysteriescholen**, samensmelting en verinnerlijking van Egyptische, joodse en Griekse wijsheidsleer in christelijke gnostiek, 448.
- mysterieschool, de Italische van Pythagoras uit zesde eeuw v. Chr., 321.
  - mysterieschool, Atheense van Eleusis of de Eleusinische, 321.
- Mythe**
- mythe als historische bron, 22, 23, 33, 41 (zie onder **bron**).
- mythe 'over Isis en Osiris'*, 201-205 (zie onder **Isis en de god, Osiris**).
- mythe 'over Isis en Osiris' opgevoerd als toneelstuk, 206.
- mythe 'over Isis en Osiris', astrologische achtergronden, 204.
- mythen uit Soemerië in Babylonië* (zie ook onder **Inanna**) herschreven in opdracht van Hammoerapi rond 1725 v. Chr., 362.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Isjar wordt als seksueel onverzadigbare hoer en tovenaars en heks afgeschilderd, 363.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek als stierkalf van de zonnegod en stormgod met omslag naar oorlog en strijd, 362.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek heeft kleurloze echtgenote, 264.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek ontwikkelt zich van jaargod tot god van donder en bliksem, 262.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek ontwikkelt zich van stadsgod tot staatsgod, 261.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek schept hemel en aarde uit lichaam van Tiamat, 260.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek schept vanuit het bloed van de zoon en minnaar van Tiamat, de mens, 260.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Mardoek verslaat 'de slechte moeder' en 'het monster' Tiamat, 259.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, ontwikkeling naar monotheïsme, 261.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, relatie tussen het staatshoofd en de staatsgod, 261.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Tiamat en Apsoe, 259.
- mythe uit Soemerië in Babylonië herschreven, Tiamat en Apsoe leveren strijd tegen hun onhandelbare nageslacht aangevuurd door haar verre achterkleinzoon Mardoek, 259, 261.
- mythe van bierdrinkende godin Inanna met Enki*, 241.
- mythe van Inanna en Enki*, 229- 231.
- mythe van Ninmah*, de scheppende vrouw van Enki en Enki, 238.
- Epos van Gilgamesj (zie onder *Gilgamesj*)
- mythen van Kreta*, de Kretenzische versie van de mythe rond de Minotaurus is ouder dan de Atheense variant, 310, 312.
- mythe uit het moederland van Kreta, Europa en stier Zeus, 310.
- mythe van Kreta uit de periode van de vaders, de omkering van mythe rond Ariadne en Theseus in het vaderland, 313.
- mythen van Kanaän* (zie onder **Kanaän**) als schakel tussen het Nabije Oosten, Kreta en het Griekenland van Homerus, 304.
- mythen van Kanaän algemeen, Asjera en dochter hebben lelijk karakter en worden tot karikatuur, 279.
- mythen van Kanaän, tablet vijfenveertig*, El als bejaarde vadergod, 281.
- tablet vijfenveertig, El als echtgenoot, 283.
- tablet vijfenveertig, El als zoon en minnaar, 284.
- mythen van Kanaän, koningsdrama van koning Kret*, vrouw van koning Kret genaamd Hoerrai kookt voor koning genezend lievelingskostje, 286.
- mythen van Kanaän, de Baälcyclus en de cyclus van Anat*, Baäl als prins, die nog geen koning is, 287, 291.
- Baälcyclus, Baäl daalt af in de onderwereld, 291, 294.
- cyclus van Anat, Baäl heeft drie dochters, Pidraï of dochter van de mist, Talläï of dochter van de regenbuien en dauw en Arsaï of dochter van de ruime aarde vgl drie gestalten van maan, 295.
- cyclus van Anat, dochters van Baäl worden tot echtgenoten, 296.
- mythen van Kanaän, mythe van Asjera als verleidster*, Asjera bedreigt Baäl, 293.
- mythe van Asjera als verleidster, Anat vliegt als vogel naar de dode Baäl, 294.
- mythe van Asjera als verleidster, Asjera in de rol van verleidster, 293.
- mythe van Asjera als verleidster, Asjera wil met Baäl slapen, 293.
- mythe van Kanaän, mythe van Asjera als verleidster, Baäl klaagt bij El over de avances van Asjera in

zijn richting, 293.

mythe van Asjera als verleidster, Baal wordt met goedvinden van El gedood door Asjera, 294.

mythe van Asjera als verleidster, Baäl wordt wedergeboren, de moedergodinnen Anat-Astarte herscheppen Baäl, 294.

mythe van Asjera als verleidster, Baäl doodt kinderen van de vele godenkinderen van Asjera, 293.

mythen van Kanaän, legende van Akat, een door Anat gezonden adelaar doodt de held Akat (wraak van Anat), 292.

legende van Akat, Akat laat zich negatief uit over de godin Anat, zij spreekt -naar hij meent- leugens, 'valstrikken voor een held', 292.

legende van Akat, Anat wordt afgeschilderd als een hebzuchtige godin die een negatieve rol speelt, 292.

legende van Akat, Anat wil de boog van koningszoon Akat, 292.

legende van Akat, vrouwen (waaronder ook godinnen) mogen niet meer vechten en jagen, 292.

legende van Akat, klaagvrouwen treden op in paleis van koning Danel, die om dode zoon Akat rouwt, 292.

legende van Akat, koningsdochter Phoegat als lid van kaste van strijdende priesteressen, 293.

legende van Akat, koningsdochter Phoegat schildert zich rood en omgordt zich met wapens (dolk en zwaard), 293.

legende van Akat, koningsdochter Phoegat vangt een vis, 293.

legende van Akat, koningsdochter Phoegat doet krijgerskleding aan die zij onder haar vrouwenkleding verstopt, 293.

legende van Akat, koningszoon Akat als held en jager, 292.

legende van Akat, na de dood van de held komt er droogte over het land (Baäl geeft geen regen meer, vruchtbaarheid stopt), 292.

mythen uit Griekenland

Pelasgische scheppingsmythe over Eurynome, 325.

Orfische scheppingsmythe over de godin nacht die in de moederschoot van Duisternis een ei legt, 325.

Olympische scheppingsmythe of theogonie der goden, 326 (Met hierin onder andere de mythen over de gouden tijden, Gaia en haar appelparadijs en Pandora uit de tijd dat zij nog alles schonk en niet alleen rampen).

mythe van Demeter en Kore, 331.

mythe over de gouden appel die de herder Paris moet verdelen onder de drie godinnen Hera, Athene en Afrodite, 342.

N

Nabonidus, laatste koning van Babylonië (556-539 v. Chr.), 233.

Naditoe of maagdelijke tempelpriesteres, 267 n. 15.

Nag Hammadi, 8, 22.

Nahariya, 384.

Nammoe van Soemerië, 228, 237-39.

Nammoe als godin van de oerwateren (oerslang), 241, 259, vergeleken met Tehom of de diepe oceaan in Genesis, 358.

Nammoe als latere moeder van scheppergod Enki, 241.

Nammoe, neergang in Babylonië waar zij duivel wordt, 241, 253, 261.

Nammoe, oermoeder in Mesopotamië heeft namen als ama of amma, oemmoe, mami of mama of te wel moeder, 239.

Nammoe op vaas van Oeroek, 239.

Nanna, maangod te Oer, 228, 232; Inanna hoger dan Nanna, 243.

Naram-Sin (2254-2218 v. Chr.), opvolger van Sargon van Akkad, vader van Enhedoeanna, 259.

Naram-Sin eigent zich de gehoornde kroon van de goden en godinnen toe, 259.

Nassermeer, 200.

Nationaal Museum in La Valetta, 44.

Natufische cultuur, 15.

natuur (zie onder **filosofen**).

natuur, het vrouwelijke element in de natuur wordt als eeuwig ervaren en het mannelijke als sterfelijk; deze verhouding wordt bij Plutarchus omgezet: het vrouwelijke wordt nu het vergankelijke en stoffelijke element, het mannelijke het eeuwige element, 222.

natuur, geest en stof (materie) worden tegen over elkaar geplaatst, 223, 225, 485, 486.

natuur komt bij de filosofen tegenover geest te staan, schepping tegenover schepper, het zijn geen complementen meer maar elkaars tegenpolen; dit betekent het einde van het besef en het ervaren van 'de ziel' bij Griekse filosofen, 352, 486.

natuur, respectloos omgaan met, 484, 486.

natuurvolkeren, 13, 20, 84, 95, 104, 107, 109, 112, 113, 212.

navel, 98.

- in Anatolië, rode cirkel op navel bij godin van Catal Hüyük, 125, 129.

- in het Oude Europa, 121.

- in Egypte, dubbele slang als symbool van navelstreng, 182.

- in Griekenland, 329, navel of omphalos in Delphi is

de plaats waar hemel en aarde van elkaar zijn losgescheurd, het is een eivormige steen, het middelpunt van de aarde, de plaats waar de driepoot van de pythia staat, 329.

- uit navel van naakte godin van Israël groeit soms een takje, 383.

navelstreng, 101, dubbele slang als symbool van navelstreng, 182.

Nechusta, gekroonde koningin van het Zuidrijk en 'gebiedster' (zie **gebira**) genoemd naar de slangengodin Nechustan, 423.

Nechustan, slangengodin van Oud-Israël, 423.

necromantie of dodenbezwering, contact zoeken met geesten van overledenen als specialisme van vrouwen.

- bij Berbers, 69, 70, 76.
- bij Khasi, 80, 81.
- in Griekenland, 329, 354.
- in Israël, 381, necromantie in Israël, oproepen van dodengeesten door 'heks van Endor', 411.
- in moderne Egypte, 413 n. 52.

Nederland(se), 16, 27, 29, 39, 41, 91, 186, 247, 248, 321.

- tekortkomingen van Nederlandse vertalingen in vergelijking met Hebreeuwse grondtekst, 390, 391, 392, 398, 424.
- tekortkomingen in vergelijking met Griekse en Latijnse redacties, 459, 464.

neergang van het vrouwelijke in wetgeving, mythen en kunst (zie onder **filosofie**, **lijfstraffen**, **mythen** en **natuur**)

negatieve mannelijke geschiedschrijving (zie onder **geschiedschrijving**)

negental van Heliopolis (zie onder **Heliopolis**), 184.

Nehalennia, 16, 53.

neoplatonisme, 352.

Nephtys, 185, 219, 254.

net of diktyon als symbool van vruchtbaarheid van het visrijke oerwater/baarmoeder waarmee de maangodin op Kreta de koning jaarlijks strikt en vervolgens het heilig huwelijk met hem viert, 306.

- in Kanaän, 289.
- in Griekenland bij Afrodite, die als jurk een visnet draagt, 338. Na het huwelijk kan de koning geofferd worden (zie onder **koningsoffer** en **baarmoeder**).

netvormige of netachtige kleding

- in Egypte, van Egyptische hooggeplaatste vrouwen en godinnen, 213.
- in Kanaän, 289.
- in Griekenland bij Afrodite en Griekse godinnen, 338.

Neumann, Erich, 24.

neus, (uítstekende), als onderdeel van masker

- neus, fors uitstekende neuzen op Malta, 49.
- neus, maskers uit de Vinca-cultuur tonen een gezicht in een drie- en vijfhoek met een prominente uitstekende neus, 164.
- neus, Hathor schenkt leven via de neusgaten, 183.

neus, een straf voor vrouwen in Egypte: hun neus wordt afgesneden, 221.

- neus, afgesneden neus, een straf in Mesopotamië, 254.
- neus, afgesneden neus, een straf in de moderne tijd, 287.

neutralisatie-technieken in de bijbel, 360.

niet-Indo-Europese taal

- de taal van de Basken, 74 n. 63.
- de taal van der boeren uit Noordwest-Anatolië, 148.

Nin-ti of Vrouwe van de Rib, betekent Leven, synoniem voor Eva of Leven, 361, 368.

Ningal, maangodin en dochter van Ninlil uit Mesopotamië, 228, 241.

Ninlil, oergodin uit Mesopotamië, echtgenote van Enlil, 228, 241.

Noen, 171, 184, 190.

Noen in Egypte als ongedifferentieerde eenheid van vóór de schepping, 184.

Noet, 192-194.

Noet als hemelkoe, 193.

Noet als maagd, 192.

Noet als doodsgodin met vleugels veelvuldig afgebeeld aan de binnenkant van een sarcofaag, 194.

Norma, opera van Bellini uit 1831, 12.

notatie-systeem, 84, 105, 148.

Nubiërs, 201.

O

obsceen beeld

- beeld dat voor Asjera in de tempel van Jahwe in Jeruzalem werd opgericht, een fallusbeeld?, 401 n. 129 en n. 130, 422.
- Maäka liet voor 'de' Asjera een obsceen beeld maken (1 Kon. 15:13; 2 Kron. 15:16-17), 422.

Oegarit, hier zijn in 1928 duizend kleitabletten gevonden, 277.

Oegarit, kosmopolitische havenstad in Kanaän, 277.

Oer, 233.

oer-jahwisme, 386.

Oeranos, 326, 327, 336, 339, 344, 356.

Oeranos bij Hesiodus is het kind en later de echtgenoot van Gaia, 326.

oerelementen (zie ook **kosmogonie**)

oerelementen in de bijbel, zijn na de ballingschap omgezet en negatief gemaakt, 357-359.

oerelementen in paren in het boek der Psalmen:

- bronnen en beken, 357.

- dag en nacht, 357.

- zon en maan, 357.

- winter en zomer, 357.

oerelementen in paren in het bijbelboek Genesis:

- licht en duisternis, 357.

- aarde en zee, 357.

- dag en nacht, 357.

oerparen in het bijbelboek Genesis zijn niet ouder dan God maar worden in deze variant juist door God geschapen, 357.

oerelementen worden aangeroepen als levende getuigen van een verbond, 357.

oerelementen- en goden, de vrouwelijke worden in de bijbel gedemoniseerd, 357.

oerlementen die in de bijbel gedemoniseerd worden zijn de zee, de draak, de slang, de leeuwin, de onderwereld of sheol en de duivel, 357-59.

oergoden in de bijbel worden tot goden in de aarde, 357.

oerheuvel of wereldpilaar (zie **tempel**)

- oerheuvel in Egypte, Noen als oerzee, 184.

- oerheuvel in Mesopotamië, Nammoe als de oerzee en de oerslang waaruit de oerheuvel oprijst, 241.

- oerheuvel of wereldpilaar rijst in Hierapolis in Syrië op uit het tempelmeer dat de oerzee symboliseert, 274.

- oerheuvel of tempel in Israël met waterbekkens, 358.

oerinstincten of oerindrukken (archetypen), theorie van C.G. Jung, 24.

oermatriarchaat, 17, 18, 19.

oermoeder, 14, 26, 28, 37, 43, 44, 47, 66, 69, 77, 79, 80, 81, 82, 85, 116, 128, 148, 152, 159, 174, 190, 259, 303, 341, 406.

Oeroek, vaas van Oeroek van een meter hoog uit 2900 v. Chr., 238, 239.

Oertenu, priester te Oegarit in Kanaän, in zijn huis vindt men een omvangrijke bibliotheek van kleitabletten, 277.

oervrouw brengt met voedselverzamelen en het jagen op klein wild $\frac{3}{4}$ van het dagelijkse voedsel binnen, 84.

oerwater of de binnensee bij de tempel wordt gesymboliseerd door de bron, het meer en het waterbekken (zie onder **baren**, **bron**, **meer** en **oerheuvel**)

oerwateren of oerzee

- oerzee in Egypte, Isis heeft relatie met de zee, die aan Noen en de oerwateren herinnert, 174, 176,

177.

Oerwateren en Noen: *'In den beginne is er overal alleen maar water. Water is overal. De naam van water is Noen. En uit die donkere afgrond die gevuld is met oerwateren rijst een heuvel langzaam op'*, 184, 185.

- oerwater in Mesopotamië, Nammoe als oerwater, 241, 259, 275.

- oerwater, het tempelmeer in Hierapolis symboliseert het oerwater met de oerheuvel, 274.

- oerwater in Kanaän, Asjera van Kanaän en het oerwater, 289.

- oerzee in Griekenland, Eurynome, godin van alle dingen komt uit de chaos en danst alleen op de golven, 325.

oerwater, Afrodite ontstaat uit de zee, 337, 354.

- oerwater in christendom, met de logos of de duif daarboven, 456.

offer (zie **kinderoffer**, **man- en mensoffer**).

(stier)offer, 30.

- offer in Malta, in holtes van hoofden of in beelden zonder hoofd deed men offergaven, 49; hoofden als offerschalen, 49; offers van bloemen, vruchten en planten in Malta, 56, 57, 58, de sleeping lady wordt als dank voor genezing vervaardigd en als dankoffer in de slangenput geworpen, 63.

- offer, bij Berbers wordt er bij met henna beschilderde stenen geofferd, 69; dieroffer, 70.

- offer, bij de Khasi op liggende steen, 79; men kent hier het manoffer, 79; bij de Khasi is er later een stieroffer op de liggende steen of dolmen, 80; in Rolde kent men het mensoffer, 80; bij de Khasi bewaart priesteres het offergereedschap, 81.

- offer in de oude steentijd, men brengt offers of grafgiften, 108, 116.

- offer in Anatolië, het mannelijke principe genaamd Attis wordt in de herfst uiteengereten en geofferd, 138; voor Kybèlè wordt een stier geofferd, 139; manoffer bij Amazones voordat men trouwt, 140.

- offer, in het Oude Europa in tempels, 158; er worden miniatuur-tempels geofferd, 159; er wordt brood geofferd, 162.

- offer, in Egypte, Isis brengt offers om de dode Osiris tot leven te wekken, 173; in Bigge staan vele offertafels, 208, zij brengt melkoffer dat hem weer jong maakt, 208; in Egypte wordt er geofferd en daarna worden aan het begin van de lente lampjes aangestoken, 193; koningin offert als priesteres, 217; men offert onder het maken van muziek, 217; Plutarchus kant zich tegen offers, 222.

- offer, in Mesopotamië, Enhedoeanna brengt Inanna een plengoffer, 233; de vaas van Oeroek toont offerritueel, 239; voor het heilig huwelijk wordt er aan Inanna geofferd, 251; in plaats van de zoon wordt later moeder Nammoe geofferd, 261.
  - offer, in Emar, de overleden hoge-priesteres krijgt een offertafel, 265; de nieuw te installeren priesteres offert dieren aan de stormgod en aan Hebat zijn vrouw, 266.
  - offer, in Hierapolis, driehonderd priesters zijn aanwezig bij een offer, 273; men offert twee keer per dag aan 'Zeus' in stilte, 274.
  - offer in Byblos, aan de dode Adonis die de dag daarop levend wordt en ten hemel stijgt, 274.
  - offer in Kanaän, de jongste dochter van Kret offert aan de goden en koning Kret geneest, 286; Baäl brengt offers aan El, 286.
  - offer in Arabië, aan Al-Oezza wordt geofferd, o.a. koeken, 296; men offert aan de godinnen in de Kaäba, 298.
  - offer in Kreta, bucranium dient voor offerrituelen, 305; men vindt in grotten offerschalen, 308; maenaden offeren, 321.
  - offer in Griekenland, er wordt aan het orakel geofferd, pas daarna wordt er ge-orakeld, 329; bij vrouwenspelen in Olympia wordt er van te voren geofferd, 334.
  - offer in Israël, er wordt geofferd bij graven zie afbeelding op 336; er wordt druk aan aardgoden geofferd, 357; men brengt voedsel- en drankoffers aan de huisgoden op het huisaltaar, 380, 402; Salomo offert aan Astarte, 396; in Palestina offeren moslims nu nog aan stenen, 403; samen offeren, het offer zegenen en samen eten op de hoogten, 405; de heren offeren samen met tempelprostituees in de tempel, 407, 409; de priesteressen offeren in bonte kleren op de hoogten, 408; zij profeteren en orakelen op de offerhoogten, 410; men offert aan Jahwe, 415; Asjera heeft offerschalen in de tempel van Jeruzalem, 424, Anat ontvangt offerkoeken, plengoffers en reukoffers, 429.
- stieroffer**
- stieroffer in de herfst in Malta, 53, 81; overal heeft het mens/man/stieroffer deel uitgemaakt van herfstritueel, 81.
  - stieroffer in Anatolië, aan Kybèlè wordt een stier geofferd, 139; aan Artemis van Efese worden testikels van geofferde stieren op haar kleed bevestigd, 140.
  - stieroffer in Egypte, hier gaat manoffer (op graf van Osiris/Horus) over in stieroffer, 198.

- stieroffer in Kreta, 311; Minos had stier moeten offeren, 311; koningsoffer gaat tijdens herfstrituelen over in stieroffer, 314; mensoffers gaan aan stieroffers en stierspelen vooraf, 314, 315.
  - stieroffer in Griekenland, in Eleusis zijn er tijdens de herfstfeesten eerst stierspelen, daarna worden de stieren geofferd, 333; aan Hera wordt in Olympia na de vrouwenspelen die Heraia genoemd worden, een os geofferd, 334.
  - stieroffer in Israël, er wordt een stier geofferd door beide elkaar bestrijdende partijen te weten de profeten van Baäl en Asjera en de profeet Elia en zijn aanhangers, 397; men rouwt om het stierkalf dat geofferd wordt, 413; Jahwe eist dieren stieroffers, 415.
- oker** (zie onder **rode** en **zwarte oker**).
- Olympia**, 334.
- Olympia, een stad op de Peloponnesos bekend om de Olympische Spelen die daar vanaf de 9^e eeuw v. Chr. gehouden worden, 334.
- Olympia, de tempel van Hera dateert uit 7^e eeuw v. Chr. en vormt het bewijs van een vóór-Olympische vruchtbaarheidsreligie, 334.
- Olympia, de tempel van Zeus dateert uit 470 v. Chr. en vormt het bewijs dat Hera eerder in Olympia vereerd werd dan Zeus, 334.
- Olympia, Olympisch vuur wordt ook nu in de 21^e eeuw nog ontstoken in de Hera-tempel door in witte gewaden gehulde 'priesteressen' of figurantes, 335.
- Olympia, Olympische Spelen zijn ooit begonnen als vrouwenspelen en ontwikkelden zich later tot mannenspelen, 334.
- Olympia, Olympische Spelen, op de mannenspelen worden geen vrouwen toegestaan behalve de priesteres van Demeter, 334.
- Olympia, Olympische vrouwenspelen gaan volgens de mythe terug op huwelijk van Hippodameia met Pelops, 335.
- Olympia, Olympische vrouwenspelen met een hardloopwedstrijd voor maagden met ontblote rechterborst in korte tuniek, 334.
- Olympische scheppingsmythe** bij 'theogonie' van Hesiodus, 326.
- oma** (zie grootmoeder).
- omega-symbool**, omgekeerd hoefijzer met twee uitstaande krullen naar buiten, symbool voor baarmoeder.
- omega bij Hathor, 195.
  - omega bij baarmoeders in Mesopotamië, 237, 256.
  - omega bij moedergodin in Kanaän, 281, 285.
  - omega bij Asjera van Israël, 384, 402.

omega en alpha, 458, 471, 474.
omslag veroorzaakt door factoren van binnenuit, 491-494.
omslag veroorzaakt door factoren van buitenaf, 488-491.
omslag van moeder- naar vaderland, 478-487.
omslag als hét bewijs voor het moederland, 478.
onderwereld (zie *afdalings* in de *onderwereld*).
- onderwereld, binnen het sjamanistisch wereldbeeld, 20, 21, 24, 31.
- onderwereld (hypogeum-grot-tempel) in Malta, 56.
- onderwereld bij de Khasi, 80.
- onderwereld in het oude Europa, de slangengodin is verbonden met de onderwereld, 161.
- onderwereld in Egypte, Osiris heerst hier, 171, 208; godinnen heersen hier ook, 191 (zie onder Noet, Hathor, en Isis); zonnegod Re wordt iedere dag uit onderwereld wedergeboren, 186.
- onderwereld in Mesopotamië, bij Inanna in hymne, 229, 244, 254, 255, 256; Mardoek (als jaargod) wordt uit onderwereld bevrijd, 258, 259.
- onderwereld bij Lucianus, vrouwen rouwen ritueel om stervende god, 273.
- onderwereld in Kanaän, Mot en Jamm verblijven in de onderwereld, 280, 287; Anat daalt af voor Baäl, 281; hierna herschept zij hem, 294.
- onderwereld in Griekenland, Kore, 312; Orpheus, 320; Parmenides, 320.
- onderwereld in Israël, begrip sheol gaat in de bijbel van positief naar negatief en wordt gedemoniseerd, 359, 367, 370, 484.
onderwereld in Hooglied, priesteres daalt af, 369; de naam 'Sjoelamiet' staat in relatie met de onderwereld, 370, 374; 'haar hartstocht overwint de onderwereld', 375, 377.
- onderwereld en Sophia, het leven op aarde is nu de onderwereld waarnaar Sophia afdaalt, 450, de onderwereld en de relatie met de zwarte Madonna, 463; de onderwereld en Christus' en Maria's hellevaarten, 468.
- onderwereld wordt in het moederland als plaats van groei ervaren, 484.
onderwereld ontwikkelt zich in vaderland tot de hel en een plaats van hel en verdoemenis, 484.
ongesteld (zie *menstruatie*)
ongesteldheid wordt in vaderland als onrein ervaren, 33; noteren van maanden, III; nadat Eva seks heeft met de slang, wordt zij voor het eerst ongesteld, leest men in rabbijnse teksten, 364; Rachel is zogenaamd ongesteld wanneer zij de huisgoden verbergt, 382; 479.
onrein
onrein in de ogen van de vaders, 33; hoer van Babylon

draagt een beker vol onreinheden, 253; Rachel is ongesteld en onrein, 382; 435; je wordt onrein van contact met dodengeesten, 435.
onreine periodes, 33, 401.
oom van moederskant (zie *avunculaat*)
oom bij de Khasi, in het midden van de steengroep is de grootste menhir de woning van de oudste broer van moederskant, 79.
oorringen
- oorringen, hogepriesteres in Emar doet oorringen aan, zij gaat trouwen, 266.
- ooringen afdoen voor het gouden stierkalf van Aäron, 410.
- oorringen als vruchtbaarheidssymbool, 266 n. 12; 410.
oorspronkelijke eenheid (zie *eenheid*)
Openbaring, bijbelboek, 253, 470.
opleidingsachterstand van vrouwen in vaderland, 481.
opmaken (zie *make-up*)
opstand van de joden tegen de Romeinen in 70 na Chr., 379.
opstijgen (zie *afdalen* en *opstijgen* en *Adonis van Byblos*)
orakel
- orakel in Malta, 56, 57, 63.
- orakel bij Berbers, 71, 72.
- orakel bij Khasi, 80.
- orakel in Egypte door Egyptische vrouwen overgebracht naar Griekenland, 194, 219; Neith en haar priesteressen geven orakels, 219; Amon geeft een orakel aan Alexander de Grote, 220, er zijn bij de tempel en het orakel van Amon geen priesteressen, 225; Lucianus meent dat de orakels vervalst worden en doet er cynisch over, 273.
- orakel in Kreta en Griekenland, Minos raadpleegt een orakel, 311; het orakel van Gaia zwijgt na verloop van tijd, de oorzaken, 327-330; na Gaia orakelt Themis, 327, Zeus neemt het over, 327, 354; de orakel-procedure in Delphi, het geven en ontvangen van een orakel duurt een aantal dagen en is geen sinecure, 329; Gaia orakelt dat de godin van de wijsheid Metis een dochter (Athene) krijgt, 339.
- orakel in Oud-Israël, doden orakelen als goden; het orakelen is een specialisme van vrouwen, 381; waarom Rachel de huisgoden meeneemt, 382; stenen op de hoogten fluisteren en orakelen, 403; er zitten (voorouder)geesten in stenen, 404; Hosea deelt mede dat er tijdens orgie-achtige maaltijden ge-orakeld wordt, 409; 417, 420, 421; orakelen wordt na de ballingschap verboden op straffe des doods, 435.

orakelen

- op Malta, 57.
- bij de Berbers, 70; bij de Augilae, 71.
- bij de Khasi, 81.
- orakelen bij ongesteldheid, 111 (zie verder onder orakel).

orakelgaten, in de tempels van Malta, 57.

orakelkamers, er zijn altijd speciale orakelkamers in de tempels op Malta, 56, 57, 58, 161.

orale traditie, op Malta juist door vrouwen overgeleverd, 22, 40, 53, 54; in Afrika rond Tin Hinan, 67, 76.

Orfische scheppingsmythe, godin Nacht legt een ei in de moederschoot van Duisternis, 325.

Orpheus

Orpheus daalt in onderwereld af op zoek naar Euridice of Korè, 320.

Orpheus aan het kruis, 466, 467.

Osiris (zie god, de god Osiris en de mythe van Isis en Osiris).

Osiris als jaargod in Malta, 30, 158.

Osiris bij Diodorus Siculus als het geslagen graan 173, 224, 225.

Osiris en Dionysos, 255.

Osiris en Baäl Hadad in Syrië eisen stilte, 274.

Osiris, het rouwen om Osiris in Byblos, 274.

Osiris en Dionysos en Adonis als jaargoden, 274.

Osiris in Egypte wordt als het graan geslagen, vergelijk Mot en Baäl in Kanaän, 291.

Osiris, overeenkomst tussen Zeus, Tammoez, Osiris en Adonis, 316.

mysteriekennis van Osiris in Egypte gaat over naar Dionysos in Griekenland, 321.

Osiris wordt in Griekenland omgezet in Dionysos, 321.

Osiris-stekken, 414.

Osiris bij Diodorus als koning Osiris, 172, 173, 210.

Osiris met Isis, 175, 181, 185; grafkamer van Osiris, 194; mannen geofferd op graf van Osiris, 198.

Osiris bij Plutarchus in mythe over Isis en Osiris, 201-207; als broer van Isis, 214; in filosofische zin, 222, 223.

Osiris in Philae 207, 208, 209.

Osiris als stier(kalf), 252.

Osiris als mysterie-god, Osiris-Dionysos aan het kruis, 466.

Osiris herrijst in Djedpilaar, 467.

overeenkomst tussen de stervende en herrijzende Osiris en Christus, 476.

Osiris in stamboom, 171.

oude religie, 13, 20, 21, 43, 116, 133, 268, 273, 305, 367, 396, 403, 433, 439.

Oude Europa, het, 145-168.

ouden, de, 97, 102, 108, 114, 152, 367, 382, 404, 467.

Our Lady of the Snow, 54.

Ovcarovo in Bulgarije, 160.

overgrootmoeder, Gaia van diverse nazaten als Hera, Zeus en anderen, 327.

P

paal, heilige, verholde en soms denigrerende aanduiding voor de grote godin van Israël, Asjera.

paal, van omgehakte boom tot houten paal, 390.

paal, soms richt men houten paal op, soms breekt men hem af, 390, 391.

paal, een verholde aanduiding voor Asjera in de bijbel, 392.

paal, de houten paal staat symbool voor de groene boom, 393.

paal, er mag geen houten paal naast een altaar van Jahwe staan, 400; er bestaat een afbeelding van een geschematiseerde houten paal (die lijkt op een soort menora, volgens Van Dale het symbool voor de staat Israël) uit Hebron, 400.

paal, bij de houten paal gebeurt van alles wat later niet meer mag, 404.

paal, op elke groene heuvel en onder elke groene boom hadden zij heilige stenen en heilige palen opgericht, 405, 409, 422.

paal, Mozes zet de genezende slang op een paal, 423.

paal, Manasse liet een beeld maken, een paal, 424.

paal, verbod op oprichten, 426, 467.

paard, 71, 105, 106, 115.

- in Anatolië, Amazones/priesteressen in Efese voeren acrobatische toeren te paard uit, 140.

- in Mespotamië, Inanna heeft geen zin in de herder en de nomade te paard, 249; uchtgoden maken gebruik van het weerlicht, de strijdswagen en het paard, 262.

- in Hierapolis, in de hof van de tempel van Atargatis grazen paarden, 269.

- in Kanaän, Asjera laat een ezel opzadelen, zij gaat niet te paard, het paard hoort voor de strijdswagen, 290 n. 36; ook Phoegat zadelt een ezel en geen paard, 292 n. 43.

- in Egypte zijn er tijdens de lente paardenspelen, 315.

- bij Indo-Europeanen worden de strijdwegens getrokken door paarden, 315; de Koerganvolkeren fokken vee en rijden paard, 490.

paardenstaart, in Catal Hüyük is dit de haardracht van jonge meisjes, 121; moeders dragen knot, 122.

paleis

- paleis in Japan, het paleis van Amaterasu wordt bevuild door haar broer, de stormgod, 11.
  - paleisrevolutie van Ebih tegen Inanna, 242.
  - paleis van koning Kret, is in mineur, 286.
  - paleis, Baäl wil een paleis, dus een positie als koningszoon/godenzoon en uiteindelijk als koning der goden en oppergod, 288, 290, 291.
- paleis, Asjera heeft een eigen paleis en woont niet in bij El, 290.

paleis, koning Danel bewoont een paleis, 292.

- paleis van Minos, 15, 305, 312, 317; paleis van Minos als dodenpaleis, 311; paleis van Minos ten onrechte als 'het' labyrint beschouwd, 311.

paleiscultuur op Kreta, alternatieve benaming en bijbehorende tijdsindeling voor androcentrische aanduiding *Minoïsche* beschaving met daarbij horende tijdsindeling, 306, 322 (zie ook appendix I, de chronologie).

Palestina, 379-380.

Palestina als niemandsland ingeklemd tussen het rijk van Egypte en dat der Hettieten, 365-366.

Pandora, 343.

Pandora of 'zij die alles geeft' (van Griekse 'pan' of alles en 'dorein' of geven), 344.

Pandora of 'zij die alles geeft' door Diodorus Siculus positief neergezet, 344.

Pandora of 'zij die alles geeft' door Hesiodus negatief neergezet als 'zij die alleen rampen geeft', 344.

Pandora, een joodse versie van de Griekse, 436.

Pandora, doos van, 344.

panter (zie leeuw(in) en luipaard en sacrale kleding)

panter, een maenade draagt een pantervel, 320, 231.

paradijs

paradijs als psychische toestand van eenheid bij Jung, 24 (zie eenheidsbewustzijn).

- paradijs, Noord-Afrika is een paradijs vanaf 7000 v. Chr., 73;

- paradijs in Oude steentijd als land van onbewuste mogelijkheden, 85.

- paradijs, Ebih's rijk is paradijs van eeuwige harmonie, 242.

- paradijs, in de koran, 299.

- paradijselijke omstandigheden van vrede en harmonie op Kreta, 310.

- paradijs in Griekenland, Elysium of paradijs, 332; Gaia's appelparadijs, 341; gouden tijd, 342; de mens en dus ook Pandora leefde ooit in paradijs, 344; Zeus maakt een

einde aan het paradijs, 344, 345; Zeus'schepping verschilt met die van Mami of Mama, 345.

- paradijs in Kanaän en Israël, ligt in de oeroceaan, 358; Adam en Eva worden uit het paradijs dat in

het oosten ligt, verjaagd, 360; palmboom met grote trossen vruchten van Zulumat of 'Duisternis' staat in een vruchtbare tuin, 370; de Shekina is de eerste keer uit het paradijs verbannen, de tweede keer uit de tempel toen die verwoest werd, 447.

paradijsverhalen (de latere) zijn gesitueerd in het oosten, 344, 483; hof van Eden ligt in het oosten, 360.

paradijsverhalen (de oudere) zijn gesitueerd in het westen, 28, 344 n. 117, 483.

paren van lichtwezens waaruit de hemelen zijn opgebouwd, 448, 449, 450, 451.

Parisienne, la, misplaatste en frivole naam voor de (hoge)priesteres van Gaia van Kreta, 310 (zie kleurenafbecdingen op internet-site).

Parmenides, Grieks dichter en filosoof die gang naar de onderwereld maakt en reist in het eigen onderbewuste, 320.

Parmenides ontmoet in de onderwereld 'de' godin, het blijkt Persephone de dochter van Demeter te zijn, 320.

parthogenetisch, het vrouwelijke scheidt en baart zonder tussenkomst van een mannelijke partner, 27.

partner(schap), 15, 17, 30, 31, 51, 52, 53, 54, 71, 76; in oude steentijd, 84, 135, 136, 138, 155, 156, 158, 163, 187, 190, 192, 196, 198, 202, 209, 217, 223, 238, 247, 249, 252, 255, 256, 263, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 276, 280, 295, 296, 297, 298, 299, 301, 315, 316, 318, 323, 333, 337, 339, 350, 361, 366, 367, 368, 372, 377, 383, 384, 387, 389, 391, 396, 397, 398, 401, 402, 404, 405, 406, 407, 410, 413, 414, 416, 418, 419, 428, 432, 433, 438, 443, 450, 451, 472, 484, 489.

Pasen als lentefeest, 485.

Pasen als feest van rouw, 485.

Pasiphaë, in de mythe is zij koningin en vrouw van koning Minos, hij is de zoon van koningsdochter Europa, 311.

Pasiphaë, koningin en moeder van prinses Ariadne, 313.

Pasiphaë, koningin en hogepriesteres van Kreta die jaarlijks met de stierkoning het heilig huwelijk aangaat, 311.

pater, de vader (archein) heerst (patriarchaat), 15.

Patmos, Grieks eiland waar gewoonten uit moederland overleven en tot op de dag van vandaag voortleven, 322.

patriarchaat, 15, 18, 19, 20, 25, 27, 30, 32, 85, 126, 136, 211, 305, 335, 337, 338, 342, 345, 382, 488, 489, 490, 491, 492, 494.

patriarchaat, het vaderland, het einde kondigt zich

- aan**, 34.
drieduizend jaar lang hebben opvattingen over superioriteit van de zaadcel boven de eikel stand gehouden, 352; het einde van het vaderland is in zicht, 319, 367, 352, 353.
- patristisch**, 18.
- Paulus** uit zich negatief over Artemis van Efese, 142.
Paulus spreekt over Christus en Sophia, 459.
- Pazardik**, ‘Dame’, ‘Vrouw’ of ‘Godin’ van Pazardik?, 147, 148.
- pelagus** (klassiek Grieks woord voor zee), 65.
- Pelasgen**, 65, 303, 325.
- Pelasgen** als intermediair voor cultuuroverdracht vanuit Afrika naar Kreta en Griekenland, 303.
- Pelasgische scheppingsmythe** (zie Eurynome), 325.
- Persephone**
naam van Korè in de onderwereld, haar partner heet Pluto, 331.
- Petrie, Flinders**, 179.
- Petrus**, 8, 9, 476.
- Philae in Zuid-Egypte, 173, 200, 201, 207, 208.
Philae, eiland in de Nijl en ‘parel van Egypte’, 200.
- Philo van Alexandrië**, 454.
Philo en het inferieure vrouwelijke, 454.
Philo en het superieure mannelijke, 454-455.
Philo herhaalt Aristoteles, 454.
Philo en neergang van de (lagere) ziel, 454.
- Pidraï** of dochter van de mist, godin uit Kanaän, een van de drie dochters van Baäl, 295.
- pilaarfigurines** van Asjera van Israël, 384, 385.
- Plato**, 352.
Plato en leer der emanaties of uit elkaar voortkomende lichtwezens, 352.
- platonisme**, 352.
- Plutarchus**, 192, 198, 201, 202, 204, 206, 222, 223, 224, 272, 330, 351.
- Pluto**, god van de onderwereld, 331.
- Phoegat** (zie mythen van Kanaän), 291-293.
- polariteit**, 486.
polariteit als tegenstrijdig principe in het vaderland, 486.
polariteit met complementariteit (aanvulling) en eenheid van polen in het moederland, 486.
- politieke agenda**, 31, 190.
- politieke macht**, 17, 190, 225.
- polyandrie**, 29, 30.
polyandrie Mesopotamië, 239, 480.
- polygynie**, 480.
- polytheïsme**, 81, 428.
- ‘**poppen**’, figurines zijn vermeende poppen, 160, 161, 162, 180 (zie **amuletten**, met name op 113).
- ‘**poppenhuis**’, tempelinventaris uit Oude Europa door archeologen ten onrechte zo genoemd, 160, 161.
161.
‘**poppenspel**’, 71.
‘**poppentheorie**’, zogenaamde ‘poppen’ zijn echt geen kinderspeelgoed maar hebben een sacrale functie, 180.
- Poseidon**, 303, 311, 328, 343.
Poseidon is van origine een god van de Libiërs, 303.
- postmodern**, 12, 19, 179.
- Potnia**, Grieks voor meesteres of heerseres, alternatieve naam voor Gaia van Kreta, 306.
- potten en aardewerk**, het bakken en beschilderen van potten en aardewerk is van origine een vrouwenkunst, 68, 76; vrouwen doen tal van uitvindingen en ontketenen ‘revoluties’, zoals o.a. pottenbakken, 84; vrouwenkunsten, 101; beschilderen van vazen later in klassieke Athene een typisch mannenberoep, 345.
- Praxagora**, tijdelijk leidster van volksvergadering in klucht van Aristophanes genaamd *Vrouwenpolitiek* uit 391 v. Chr., 343.
- prehistorie**, 12, 19, 31, 84, 100, 104, 179, 181 (zie **voorgeschiedenis**).
- priester (s)**, (zie **hogepriester**, hij is vaak in het gezelschap van priesters).
- priester in Malta, ‘de priester’ van Malta is waarschijnlijk vanwege de vulva-rand op de zoom van zijn/haar jurk een ‘priesteres’, 47, 48.
- priester in Anatolië, priesterschap gaat over van vader op zoon, 33, 81, 95, 127, de koning bij Hattiërs is de opperpriester, 135; Moeder kent priesters, 138; ‘galli’, 139; 155, 166.
- priester in Egypte, 170, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 196, 201, 205, 208, priesters gaan (voor)lezen en schrijven, 223.
- priester in Mesopotamië, 229, 233, 238; hogepriesteres en haar priesteressen zijn in Babylon vervangen door hogepriester en zijn priesters, 257, 258; de priester slaat de koning, 259; de koning stelt priesterschrijvers aan, zij schrijven de mythen op en herschrijven ze later, 262, 263.
- priester in Emar, 267.
- priester in Hierapolis, er zijn een hogepriester en 300 priesters, geen priesteressen, 270-275.
- priester in Kanaän, in Oegarit kent men een hogepriester en priesters; een van hen is de priester Oertenu, zijn bibliotheek die uit meer dan duizend kleitabletten bestaat, graaft men in 1927 op, 277.
- priester in Griekenland, priesters in Delphi schrijven de gestamelde boodschap van de pythia op en interpreteren het, 329.
- priester in Israël, na de ballingschap ontstaat

- theologische school van priesterschrijvers, 392; zij lezen en schrijven (de wet voor), 437; zij verbieden oude religie, 435.
- priesteres** (zie **hogepriesteres**, zij is vaak in het gezelschap van priesteressen)
- priesteres, 26, 32, figuren van de koningin/hogepriesteres en de priesteres vervagen, 34.
- priesteres op Malta, 44, 47, 48, 50, 54, 58, 59, 61, 63.
  - priesteres in Afrika, bij de Berbers, 69; priesteressen in Libië dragen wapens, 140.
  - priesteres bij de Khasi, 80, 81, 95.
  - priesteres in Anatolië, 120, 127, 134; koningin bij Hattiërs is opperpriesteres, 135; Moeder kent opperpriesteressen, 138; Artemis heeft in Efese 6000 priesteressen, 140, 144. - priesteressen in Oude Europa, 149; priesteressen dragen dierenmaskers, 152; 155, in seizoensdrama spelen priesteressen, 162, 163, 165, 168.
  - priesteres in Egypte vergezelt hogepriesteres bij Lucius, 172; zij maakt muziek, 183; zij danst krijgisdansen voor Neith, 192, 193; tempelpriesteressen, 197; 199, 206, 209; koninginnen van Dahomey zijn priesteressen, 210; koningin als (hoge)priesteres, 217, de priesteres in beeld, 217-222, 225.
  - priesteres in Mesopotamië, Inanna heeft het hogepriesterschap, 229; Enhedoeanna is hogepriesteres, 232; er is een slaapkamer in de tempeltoren, 233, 258; de stammoeder functioneert als priesteres, 236, 240, 251, 259.
  - hogepriesteres in Emar, 265.
  - priesteressen in Kreta 310, 311, 312, 313.
  - priesteressen in Griekenland, priesteressen van Hera te Argos volgen elkaar al sinds prehistorische tijden op, 334.
- priesteres van Athene Polias, zij is de opperpriesteres van de stad Athene die de gewijde voorwerpen van Eleusis naar Athene draagt, 340.
- priesteres in Israël, priesteressen vormen het dansend, zingend en toneelspelend gezelschap van de zingende hogepriesteres Sjoelamiet uit het bijbelboek het Hooglied, 369-377, priesteressen dansen de twee kampendans (krijgs- of zwaarddans) in twee groepen met Sjoelamiet die daartussen naakt een solo danst, 375; priesteres/ profetes in Israël is een soort vroedvrouw die vanuit de buik de vooroudergeesten naar boven brengt, 381; priesteres/ profetes in Israël kan in trance waanzinnig razen, 410; priesteres/ profetes in Midden-Oosten krijgt beelddromen, 381.
  - priesteres(en), hun aantal vermindert en zij verdwijnen, in Egypte, 220; in Mesopotamië, 259; in Israël, 392, 435, 481.
- primitief**, 25, 83, 162.
- primitief begin**, 11.
- privé-bezit**, 343, 389, 491.
- proces**, 25, 30, 31, 57, 85, 185, 190, 222, 255, 279, 318, 319; innerlijk proces, 320; 325, 328, 332, 342, 351, 352, 356, 386, 391, 437, 485, 486, 492.
- processie**, 57, 133, 220
- van Enhedoeanna, 233.
  - van Nammoe op vaas van Oeroek, 239; de processie naar de tempel buiten Babylon, 257; het gaat weer terug naar de tempel van Mardoek in de stad, 258; de koning loopt hand in hand met Mardoek, 263.
  - in Emar, 266.
  - op Tragliatella-vaas, 314.
  - tussen Eleusis en Athene en weer terug, 333; bij de Olympische vrouwenspelen, 335.
  - bij de dorpsgemeenschap in Israël voor seizoensfeesten op de hoogten, 403, 410.
- processieweg**
- vroeger in het antieke Babylon maar nu in Berlijn, 227; in Babylon, 257; terug over de weg naar de tempel van Mardoek in de stad, 258.
  - tussen Eleusis en Athene, bij eerste halte zijn er rituele grappen met ongekende vrijheid van meningsuiting voor vrouwen, 333.
- profeten van Baäl**, 420, Elia laat ze afslachten, 397.
- profeten van Asjera** 400 man/vrouw sterk, worden ongemoeid gelaten, waarschijnlijk gaat het om profetessen, 397.
- profetessen van Israël**
- dragen strikken om polsen en sluiers, 410.
  - profetessen die van Izebels tafel eten, 397, 420.
- proloog vierde evangelie**, 456.
- propoganda**, opschrijven van een mythe als propaganda vanuit een politieke agenda, 31; propaganda wordt tot ideologie en daarna tot theologie, 33, in Egypte lijkt mythe niet meer dan politieke propaganda van heersende machthebbers, 189.
- prostituees**
- in Mesopotamië, diverse soorten in tempel van Inanna, 247; Inanna ontfermt zich over een prostituee, 254.
  - tempelprostituees of tempelpriesteressen in Israël?, 407, 408; de dochter van een priester?, 408; de heren zoeken hun gezelschap, 409; tempelpriesteressen in de tempel te Jeruzalem, 424, 425.
  - Maria Magdalena wordt de beschermheilige van de prostituees, 465.

- in vaderland ontwikkelt zich een seks- en porno-industrie, 486.

prostitutie

prostitutie wordt pas in het vaderland uitgevonden, 28.

- in de oude steentijd, 'call-girl' Venus wordt met platte seks geassocieerd, 114.

- in Mesopotamië, Inanna zegt dat zij 'de kunst en de cultus van de prostitutie' van haar 'vader' heeft ontvangen, 230, 247.

- in Griekenland, de 'priesteres' binnen de tempel wordt in Korinthe tot 'hoer' buiten de tempel, 238.

- in Israël, 'tempelprostitutie' in Israël, 407; op tempelprostitutie komt na de ballingschap de doodstraf te staan, 438.

psyche

psyche, sjamanen zijn psychonauten, 20.

psyche, Jung en de psyche, 24.

psyche, bij ongesteldheid keert een vrouw zich in zichzelf en kan sjamaniseren en orakelen, later zal men zeggen dat ze hysterisch worden, 111.

psyche, Philo en de ziel, 454.

psychische periode

psychische, psychonauten, 20.

psychische perioden in het bewustzijn en de geschiedenis van de individuele en collectieve mens(heid), 24, met de kritiek hierop van feministen, 25.

psychologie, 13, 16; godsdienstpsychologie, 23; dieptepsychologie, 23; hersenonderzoek, 492.

psychonauten, sjamanen zijn psychonauten, 20, 114.

Punisch, 51.

Pythagoras

Pythagoras is de leider van de Italische mysterie-school, 321.

Pythagoras sjamaniseert wanneer hij zich in een speciaal hiervoor gebouwde ondergrondse kamer onder zijn huis terugtrekt, 329.

Pythagoras leert dat gezuiverde ziel contact kan leggen met de goden via dromen en visioenen, 329.

Pythagoras kent net als Socrates een balans tussen de waardering van het vrouwelijke en het mannelijke, 351.

Pythagoras, zijn leermeesteres is Themistoclea, zij is priesteres in Delphi (zie ook onder **Themistoclea**), 353 (verg. Socrates met de onderwijzende priesteres Diotima, 353).

Pythagoras onderwijst ook vrouwelijke leerling-filosofen als Chilonis, 353; de getalsverhouding van vrouwen met mannen: 17 tot 18 van de 235 leerlingen zijn vrouw, zij komen vaak uit Sparta, 353.

Pythagoras is een Griekse vrouwvriendelijke man, hij is een uitzondering, 353.

pythia, de, 328-330.

pythia, priesteres die orakel geeft en genoemd is naar de vrouwelijke draak Pytho uit Delphi, 328.

pythia, als sjamane, 329.

pythia, in Delphi is de pythia er eerder dan de later aangestelde priesters, 328.

pythia, in Delphi uit zij zich niet meer in poëzie maar in proza, 330.

pythia, in Delphi valt zij stil als gevolg van onderaardse verschuiving die einde maakt aan hallucinatie-verwekkende gassen op breukvlakken van aarde, 330.

pythia, in Delphi heeft zij volgens de heren filosofen of sofisten te weinig opleiding, 330.

pythia in Delphi orakelt, priesters helpen slechts, 329.

pythia raakt in trance door inademing damp uit aardspleet, 329.

pythia stamelt klanken uit die door priesters worden *opgeschreven* en geïnterpreteerd, 329.

pythia jong of ouder, draagt bruidskleding, 328.

pythia's moeten van priesters, na verkrachting van één van hen door een cliënt, vijftig jaar of ouder zijn, 328.

pythia's trouwen met god Apollo en blijven maagd, 328.

pythia's als bruiden van Apollo moeten aanvankelijk jong en maagdelijk zijn, 328.

Pytho, naam van **vrouwelijke draak** uit Delphi die haar naam aan streek rond Delphi en aan indringer en overweldigder Apollo Pythios schenkt, 328. Zij wordt gedood door zijn boog, 327.

Pytho of python negatieve omkering van vrouwelijke oergoden en aardegodinnen, 328.

Pytho of vrouwelijke draak is de vertegenwoordigster van Gaia, 328.

Q

Qala, steen van, 41, 42.

qayin of Kaïn betekent schepsel, creatuur, creatie, mensheid, 360, 368.

Qodesj of Asjera, heilige tuin van Qodesj, 390, 397; wordt wegvvertaald, 398.

Quispel, Gilles, 22, 465.

R

Rachel (zie aartsmoeders), 382, 406-407.

- Rachel, haar echtgenoot Jacob woont lang bij haar zuster Lea, haarzelf en haar familie in, beena-huwelijk, 381 n. 23, 382.
- Rachels overwegingen waarom zij de huisgoden meeneemt naar het vaderland, 382 (zij doet dit niet uit hoofde van de erfenis en zij heeft geen economisch motief).
- Rachel, haar graf, 406.
- Rachel 'steelt' in de ogen van de bewerker van de Genesis-tekst de huisgoden, 382.
- Rachels naam betekent vrouwelijk schaap of ooi, 406.
- Rachmay**, het meisje (Anat of baarmoeder), 294, 295, 300.
- Rahab**, zeeslang/monster in boek der Openbaring, 358.
- Ras Shamra**, Arabische naam voor 'venkelheuvel' of Oegarit (zie **Oegarit**).
- rationeel**, 12, 19, 20, 24, 253, 454, 493.
- Ratis**, 472.
- Rebecca** 381-382.
- Rebecca verlaat haar moederland en begeeft zich naar het vaderland, 381, 382.
- Rebecca verbreekt de gewoonte van het beena-huwelijk (381 n. 23) en gaat bij ouders van Isaäk wonen, 381.
- Rebecca, aartsmoeder, 382.
- Rebecca's moeder en broer (!) (zie **broer en zus, avunculaat en oom van moederskant**) krijgen van dienaar van Isaäk geschenken wanneer Rebecca wegtrekt, 382.
- rechterhand**, correspondeert met linkerhershelft, 222; 483 n. 29.
- rechterhershelft**, 483.
- rechterkant** van lichaam correspondeert met linkerhershelft, 483.
- rechts en links in balans in moederland**, 482, 483.
- Reeves Sanday, Peggy** antropologe die onderzoek deed naar de positie van vrouw in mythen en de positie van de vrouw in de maatschappij waar die mythe in gevormd werd, 212.
- reïncarnatie** (zie **geesten van voorouders, voorouderziel en ziel**), 27, 69, 71, 76, 113, 115.
- reiniging en wassing van het beeld van een godin (en een god)**
- bij een godin als Athene, 340.
  - bij de zwarte heilige der zigeuners genaamd Sara, 473.
- religie van de godin** (zie **oude religie**)
- Renaissance, de**, 11.
- Rennes**, houtsnede van, 467.
- respect** (dalend respect voor het vrouwelijke), 17, 18, 19, 21, 27, 32, 34, 45, 85, 103, 108, 134, 151, 152, 198, 210, 211, 213, 225, 239, 279, 283, 324, 343, 350, 359, 379, respectloos omgaan met natuur, 483.
- reuzen, Brammert en Ellert**, 41.
- reuzin**, 41, 42, 44, 54.
- revolutie(s)**, de vrouw doet tal van uitvindingen en ontkent innovaties of 'revoluties', 84; landbouwrevolutie, 489 (zie **potten en aardewerk en vrouwenkunsten**).
- Rhea**, 330.
- Rhea wordt uit wraak voor het afwijzen van het huwelijk tussen Hera en Zeus door haar eigen zoon Zeus verkracht, 331.
- Rhea van 'era' of aarde, 330.
- Rhea is met het oog op de slippertjes van Zeus tegen huwelijk van Hera met Zeus, 331.
- Rhea, haar symbolen en begeleidende dieren zijn de duif en de bergleeuw(in), 330.
- Rhea, alternatieve naam voor Gaia van Kreta, 306.
- rib** als symbool van moederlijk scheppende kracht in de bijbel, 361.
- rib**, Vrouwe van de Rib, Nin-ti of Leven (Eva), 361, 368 (zie **Nin-ti**).
- rib**, Eva slechts als voortkomend uit de rib of zijde van Adam, 363, 368.
- rite**, de rite als sleutel, 14-15.
- ritme**, dansritme, 483.
- rituele houding** (zie ook **standaardhouding**)
- rituele houding in Malta, 48; hand op buik, 49; diverse rituele houdingen van de naakte Ggantija, 63.
  - rituele houding in de oude steentijd, baren met hoofd van baby naar buiten komend is in de venuskunst van Grimaldi een internationaal geliefde rituele houding, 100.
  - rituele houding van Asjera van Israël, 401; aan het venster staan is rituele houding voor heilig huwelijksritueel, 420.
- rode oker** (zie onder **bloed**)
- rode oker is kleur van levengevend bloed (zie onder **scheppende godinnen en kleurencombinaties**)
- rode oker in Malta, 40, 45, 49, 57, 58, 61, 63.
  - rode oker in oude steentijd, 97, 98, 99, 107, 108, 110, 111, 116.
  - rode oker in Anatolië, graven in heiligdommen zijn overwegend vrouwelijk en met rode oker besprenkeld, 127, 134.
  - rode oker in het Oude Europa, 162, 163.
  - in Mesopotamië, graf van stammoeder uit 6500 v. Chr. is met rode oker bedekt, 236.
  - rode oker in Griekenland, 145 (bij Venus van Lerna).
- rode steen**, Atargatis draagt op haar hoofd een steen die een 'robijnlicht' verspreidt, 271.

Rolde, 39, 80.

roman 'de Gouden Ezel', 172.

Romantiek, de, 12.

romantiek de, verandert nu de held zich een vrouw kiest, 315.

romantiseren, 12, 14.

romantisch, 19; het romantische huwelijk, 283; het over de drempel sleuren van een tegenstribbelende vrouw wordt later tot een huwelijksritueel dat het toppunt van romantiek is, namelijk het over de drempel dragen van de nieuwe bruid; een gruwelijk historisch feit wordt overgoten met een romantisch sausje, 478.

ronde kamers, de tempel op Malta heeft ronde (en rode) kamers, 40.

rood (zie onder **kleurencombinatie**)

- rood in Malta, binnenmuren van tempels op Malta zijn rood, 40; de Sleeping Lady is rood, 45; men schildert een rood ei op de buik van de Figolli, 56.

- rood in oude steentijd, Venus van Laussel is rood geweest, 97; rood is de kleur van de levenskracht, 97.

- rood in Anatolië, godin van Anatolië draagt rood-zwarte-oranje mantel, 129; er is rode kraamkamer met rood geschilderd meubilair, 129, 134.

- rood in Oude Europa, Venus van Lerna is rood, 145; mini-tempel uit Cyprus is rood van binnen, 159.

- rood in Egypte, Osiris krijgt een felrood en geel gekleurd lente-gewaad aan en heeft zijn fallus geheven, 205; men schildert bloed op de deurposten, de deuropening wordt rood geschilderd, 479.

- rood in Mesopotamië, de vrouw uit het boek der Openbaring zit op een felrood gekleurd beest, 253.

- hogepriesteres in Emar krijgt bij huwelijk een roodwollen omslagdoek om, 266.

- rood in Kanaän, Phoegat schildert zich rood, 293.

- rood in Oud-Israël, beeldjes op huisaltaren zijn vaak rood (en wit) geschilderd, 402.

- rood in christendom, Maria is in haar vruchtbare fase rood, 463.

rood-wit (zie **kleurencombinatie rood-wit**), 334.

rood-wit-zwart (zie **kleurencombinatie rood-wit-zwart**), 334.

rotsschilderingen, 72, 73, 87; vrouw uit Jemen die kind baart, 101 n. 82; 109, 179.

Rousseau Jean Jacques, een van de eersten die stopt met negatief theoretiseren over het vrouwelijke, 353.

rouwen (zie **herfst** en **klaagvrouwen** en **offer**).

- rouwen in Egypte, Osiris wordt in stukken gesneden, 204 (verg. het graan dat wordt geslagen, 173, 291); Isis rouwt om Osiris, 202.

- rouwen in Mesopotamië, er zijn jammerklachten om Dumuzi en Tammoez, 255.

- rouwen in Kanaän, om de gestorven Adonis in Byblos, die later ten hemel vaart, 274; om de gestorven Baäl, 291, 294.

- rouwen in Kreta, om de prins der leliën, symbool van wedergeboorte, 318.

- rouwen in Griekenland om Korè, 331.

- rouwen in Israël, om Hadad-Rimmon in en buiten de vlakte van Megiddo, 414, 427; om het stierkalf Bet-Awen, 413; rouwen om de lievelingsgod van de vrouwen van Israël, 415; rouwmisbaar in Israël, 415.

- rouwen in christendom, tijdens het lijden van Jezus onder kruis en na zijn sterven, 467.

ruah, wind of adem, 458.

ruah, vrouwelijk Hebreeuws woord, het wordt in het Grieks vertaald in het onzijdige 'pneuma' en in het Latijn in het mannelijke 'spiritus', 458.

ruah als vrouwelijk beeld, 458.

Ruben als zoon en minnaar van Lea, 407, 465 (zie **liefdesappels**).

rustbed, 37, 45, 59, 381; verg. (mini)ligbed, op het huisaltaar in de binnenkamer staan beeldjes, een lamp en een mini-ligbed (zie **bed**).

S

s **Duyvels Kut**, (zie **Rolde**).

sacrale kleding (zie **gordel**, **kapsel**, **make up**, **net** en **netvormige kleding**, **oorkingen**, **sieraden** en **staart**)

- sacrale kleding in Malta, Ggantija spint en maakt kleding zelf (volgens de mythe) maar meestal loopt zij naakt, 42; priesteressen dragen jurk met vulva-rand, 47, 48; de borsten zijn bloot, 48, 63.

- sacrale rood-witte lange kleding wordt door de Khasi-vrouwen gedragen, 82.

- sacrale kleding in oude steentijd, Venus is naakt maar draagt soms een string (heupband, zie **gordel**), 90.

- sacrale kleding in Anatolië, priesteressen en priesters in Catal Hüyük en Hacilar dragen luipaardhuid en visnetachtige mazenjurken, 120-123, 127; priesters van Moeder lopen in vrouwenkleding, 139.

- sacrale kleding in het Oude Europa, godinnen en goden zijn (vrijwel) naakt, 154-158; priesteressen dragen seizoensmaskers en

- seizoenskleding, 163; de kleding priesters, 163.
- sacrale kleding van godin Libia en de Libische Athene bestaat uit een schort van geitenhuid en wapens, 340.
  - sacrale kleding in Egypte, de goddelijke en aardse dames lopen naakt of zijn gehuld in een dunne sluier, zij dragen visnetachtige jurken, 213.
  - sacrale kleding in Mesopotamië, de godin loopt in de lente en de zomer vaak naakt, 233; tempelpriesteressen volgen in deze seizoenen haar voorbeeld en lopen vaak naakt, 252; godinnen en priesteressen dragen soms een jurk met volannen, 233.
  - sacrale kleding van priesteressen in Kreta, 310.
  - sacrale kleding van Afrodite, visnet (zie **net** en **netachtige** kleding), 338.
- sacrale kleding/uitrusting van Griekse maenaden, pantervel, wapens als speren, dubbele bijlen en zwaarden en als muziekinstrument de trommel, 321.
- sacrale of rituele of cultische of heilige seks**, (zie **heilig huwelijk**)
- bij Hathor, 197.
  - bij Inanna, 252; in de huwelijkskamer in de tempeltoren, 253, 258 (zie **Herodotus**).
  - in Athene, 334; bij Afrodite in haar tempel te Korinthe, 338.
  - in het Hooglied, 375; in oud-Israël, 406-09; sacrale seks wordt in Israël niet betaald, 408; sacrale of cultische seks op de hoogten van Israël, 405; sacrale seks in de tempels van Israël, 425.
- Sahara**, 37, 65, 68, 70, 72, 73, 76, 179, 181.
- Saintes, Maries de la Mer, les**, 473.
- Saïs**, oude tempelstad in Egypte, 192, 193, 194, 211, 219, 293.
- Sakkara**, piramides van, 181.
- Salmeiat**, Kanaänitische oorlogsgodin, 370.
- Salomo**, koning van Israël rond 961 v. Chr., salomonsoordeel, 342; 358, 369, 371, 374, 376, 379, 395, 396, 415, 420, 421, 427, 444.
- Samuel**, 404, 405, 411, afbeelding op 426.
- Samuel als dodengeest in Endor, 411.
- Samuël de ziener, 404.
- Sappho** uit het dicht bij de Anatolische Amazoneculturen gelegen Griekse eiland Lesbos kan nog dichten en schrijven, 350 (zie onder **vrouwen**, ontwikkelde vrouwen).
- Sara**
- Sara als mogelijke dochter van Jezus en Maria Magdalena, 472.
- Sara betekent prinses of heerseres, 406.
- Sara als Egyptische dienstmaagd van Maria en Maria Magdalena in Frankrijk, 372.
- Sardinië**, 15, 75.
- Sargon van Akkad**, 232, 234, 240.
- Sarmaten**, afstammelingen van de Amazones, 140.
- Sarpanitu**, echtgenote van de stormgod in Babylonië, **Sarratu**, vrouw van de maangod in Babylonië, 406; naam van aartsmoeder Sara afkomstig uit Haran houdt mogelijk verband met naam van maangodin Sarratu, 406; Sarratu is een andere naam voor Ishtar, 406.
- Satan** of oude slang (Op. 20:2), 358 n. 27; heeft Lilith als vrouw, 412.
- satyr**, oversekste en dierlijke god met twee hoorns aan het voorhoofd, 320.
- Saul**, 379, 396, 404, 411, 419.
- Saul eerste koning van Israël rond 1025 v. Chr., 379.
- Saul in Endor, 411.
- schaal**, de pythia zit op een driepoot met schaal in de handen en drinkt eruit, 329 (zie **offer** met offerschalen horende bij tempelinventaris).
- schaamdriehoek**, 49, 145, 155, 180, 182, 384, 401.
- schaamspleet**, 68.
- schaamte in de zin van geslachtsdelen**
- in Israël bij Jesaja, 409.
  - schaamteloze beeltenissen (mogelijk fallusbeelden), 401.
  - de naakte Inanna toont ons haar 'schaamte', 247.
- schaken van vrouwen**, 29.
- Helena is koningin van Sparta en wordt -naar de mythe verhaalt- geschaakt door Paris, prins van Troje, 342.
  - schaken/roven en verkrachten van Europa, 310.
  - schaken van meisjes van Silo door stam van Benjamin, 405.
- (in Rome Sabijnse maagdenroof).
- Schemering, god(in)**, 283 (zie onder **Duisternis**).
- scheppende godinnen of moedergodinnen** bv Mami, Damalguna, Ninmah of Nin-ti of de anonieme 'baarmoeders', zij scheppen figurines van klei (aarde) en brengen levensbloed (vrucht dragend menstruatiebloed) erin, 237, 238, 344.
- schepper en schepping**, scheiding en onbereikbaar voor elkaar worden (scheiding van geest en stof, geest en natuur, geest en ziel met lichaam) o.i.v. Aristoteles, (zie onder **natuur** en **Aristoteles** als empirische en rationalistische wetenschapper), 352.
- scheppergoden uit het vaderland**
- scheppergoden mengen aarde (klei) met water, hun schepping 'verwatert' in vergelijking met het product van de scheppende godinnen, 344, 345, 348.
  - scheppergoden scheppen uit hun mond, 453 of dij of knie (staat voor fallus, vgl. Zeus en Dionysos,

- 319), vgl. Jahwe God die de mens uit het stof dat hij uit de aarde nam, boetseerde en hem de levensadem inblies (Gen 2:7). Daarna schiep hij Eva uit een rib van Adam, 363.
- scheppingsverhaal in Genesis**, de traditionele versie scheppingsverhaal in Genesis is later in de joodse, christelijke en islamitische traditie misbruikt om het vrouwelijke inferieur te maken en deze inferieuriteit theoretisch en filosofisch uit te bouwen, 365.
- Schliemann, Heinrich**, 15.
- scholing en onderwijs**, 32, 349.
- schriftloze volken, godsdiensten**, 20, 32.
- schrijven**
schrijven, schriftloze volken noteren (zie **notatiesystemen**)
- schrijven in Mesopotamië, mannen schrijven in opdracht van de koning, 262-263.
  - schrijven in Israël en India, meisjes mogen niet schrijven in het antieke en rabbijnse Israël en in het India der Brahmanen, 437, 446, 481.
  - schrijven in Griekenland, Athene vrouwen mogen niet leren schrijven omdat ze geen burgers zijn, 311, op vazen zie je ze bijna nooit schrijven, 350.
- schrijven, hellenisme, minder vrouwen dan mannen schrijven, schrijven wordt een mannenaangelegenheid, 221.
- schrijven, ontwikkelde vrouwen die nog wel kunnen schrijven komen uit het oostelijk Middellandse zeebekken, de Griekse eilanden en de Griekse steden aan de kusten van Anatolië, 350.
- schrijven, priesters in Delphi schrijven de gestamelde boodschap van Pythia op en interpreteren het, 329.
- schrijven, Sparta, vrouwen leren hier schrijven, zij vervangen in de samenleving de mannen, zij zijn in verband met oorlogvoeren vaak lang afwezig, 350.
- Schroer, Silvia**, 433.
- seks** (zie **sacrale seks**)
- seksbom**, 12, 98, 102, 337.
- seksslavinnen** te Bombay, 486.
- Semieten**, 304, 378, 490, 491.
- Semonides**, Griekse dichter uit 7^e eeuw v. Chr., laat Zeus vrouwen uit aarde, zee en dieren scheppen, het zijn allen plagen voor de mensheid. De vrouwen die door Zeus uit dieren als het zwijn, de ezel, de fret, de merrie en de aap geschapen worden, zijn voor de mensheid de grootste plagen, 348.
- Shekina**, 446-447.
Shekina als oerzee, als zee van oerlicht, 447.
Shekina als zichtbare en hoorbare manifestatie van God, 446.
Shekina huilt, 447.
Shekina in de Kabbala, 447.
Shekina twee keer verbannen, 447.
Shekina als wolk, 446.
Shekina-Matronit, 447.
- Sheol**, 359, 370.
sheol of onderwereld in de bijbel is de donkere diepte of baarmoeder, 359, 370.
sheol aanvankelijk positief ervaren, 359.
sheol en tehom komen door elkaar voor, 370.
sheol wordt later zwart gemaakt als de plaats van bloedzuigers, vampieren en demonen (Sp. 30:15-16), 359.
- Shlain, Leonard**, 492-493.
- Shmueli, Efraim**, 23.
- Shulmanitu**, naam van een Assyrische oorlogsgodin met een relatie met onderwereld, 370.
- sibilles of profetessen**, 421.
sibylle als spotnaam, 421.
- Sicilië**, 64, 76, 146.
- Sid**, 51, 52.
- sieraden**, 68, 76, 165, 199, 212, 214, 252, 255.
- priesteressen van Kreta, 310; vrouwen tooien het beeld van Athene met sieraden, 340; 382, 384.
- in Israël, het afpakken van sieraden wordt als straf toegepast, 409.
- Silo**, meisjes van Silo voeren reidansen uit, 405.
- Sinear**, godin krijgt enkele reis, 436.
- Sirius**, 173.
- sistrum**, 183, 195, 199, 219.
- sjamane(n)**, 20, 21.
sjamane(s), 20; Medea, 330.
- sjamaniseren**, vrouwen zijn specialisten in het sjamaniseren, 20.
- in het Verre Oosten sjamaniseren koninginnen, 80.
- het verband met menstruatie en de vermeende 'hysterie', 111.
- sjamaniseren als specialisme van Berber vrouwen in Afrika, 115.
- pythia in Delphi, 329; vrouwen sjamaniseren, 329; Pythagoras sjamaniseert, 329.
- sjamanistisch**, 19, 20, de sjamanistische kant van de kunst, 107; biseksuele en tantrische technieken hebben niets met geslachtsloosheid te maken, 152; 339.
- sjamanistische driedeling**, 20, 21.
- Sjoelamiet, priesteres in het Hooglied**, 369-377.
Sjoelamiet is zwart vgl. het donkere oerwater in baarmoeder, 370.
- Sjoelamiet, verband met Ishtar (Sjoemanitoe-Shulmanitu) en de zinsnede uit een Ishtar-tekst, 'Zijn linkerhand heeft hij onder het hoofd en

met zijn rechter houdt hij mij', 370.
 Sjoelamiet als haremvrouw, 446.
 Sjoelamiet en sheol, 370.
 Sjoemanitoe benaming van de Babylonische Ishtar, 370.
slapen (zie **bed**, **dromen**, **droomslaap** en **rustbed**).
slaapbanken
 - in Malta, (zie **Sleeping Lady**), 45.
 - in Afrika, 70.
 - in Anatolië, 126, 134.
slang, 21, 80.
 - in Anatolië, 115.
 - in het Oude Europa, 153, 160; slang als symbool voor overleden voorouders, 161.
 - in Egypte, 183; Isis vormt een heilige slang en overwint door slangenkracht, 186; 209; 245.
 - in Griekenland, 331.
 - in Israël, positief symbool in gnostische teksten, 366; Mozes gebruikt de slang positief om te genezen, 423.
slang, **oerslang**
 - in Mesopotamië, Nammoe als oerslang levend in oerwateren, 241; Inanna wordt de eerste slang of oerslang genoemd, 244.
 - in Kreta, slangen als symbool voor geesten van dode voorouders, 309.
slangen
 - in Malta, slangen leven in de slangenput in de onderaardse tempel genaamd het hypogeum, 58; ontwaken hier in februari uit de winterslaap, 58.
 - in Oude Europa, slangen worden verwerkt in kronen op maskers, 164.
 - in Egypte, twee slangen omvatten de ronde maanschijf, samen vormen zij de hoofdtooi van Isis zoals zij aan Lucius verschijnt, 172; de dubbele slang geldt als symbool van de navelstreng, 182; 245.
 - in Mesopotamië, verweven dubbele slangen op gebruiks- en kunstvoorwerpen, 252.
 - Asjera van Kanaän houdt slangen vast, 423, omhult zich met een slang, 364.
 - genezende werking van de twee slangen, zie aesculaap, 423 n. 21.
slangen-, **boom** en **vogelgodin**, 21, slang en vogel staan voor dood en leven, 165.
slangengodin
 - in Oude Europa, 161; de slangenvrouwen, 162.
 - in Anatolië, de gier- en slangengodin uit Anatolië, 182.
 - in Egypte, de gier- en cobra-godin uit Egypte, 182; slang komt uit de tooi op het voorhoofd van koninklijke personen, 182.
 - in Mesopotamië, slanke slangengodin/moeder met

slangenkind uit Ubaid, 235, 236; naakte godin uit het Midden Oosten houdt slangen vast, 247.
 - in Kanaän, Asjera van Kanaän en Oud- Israël (verbonden met de zee) draagt slang om haar hals, 295, 363, 364, 366, 384, 423.
 - in Kreta, Gaia van Kreta heeft slangen in haar hand, symbool voor overleden voorouders, 309, 320; slangengodin op huistaar in Kreta, 309; Athene is slangengodin, 339; Athene en de aegis, 340.
 - in Israël, Nechustan is de slangengodin in Israël, 423; is in de tempel te Jeruzalem vereerd, 423; koningin Nechusta naar slangengodin genoemd, 423.
slang en draak worden negatief gemaakt, moeten verslagen, 309.
 - worden tot chtonische godheden, de slechterikken, 309.
 - in Israël. draak en slang worden negatief gemaakt in Genesis, 358; 'oude slang' is Satan, 358; krijgt namen als Leviatan, Rahab en Tannin, het zijn zeemonsters en zeeslangen; Eva luistert naar de slang, 359, 360.
slangen- en drakendoder
 de populaire lucht- en zonnegod werpt met donder en bliksem en doodt graag draken en slangen, 262, 363.
 - Baäl en Anat hebben als vijanden Mot en zeegod Yamm, in de zee van Yamm leven de slang en de draak, 280, 286, 301.
 - Apollo doodt de vrouwelijke draak in Delphi, 328.
 - Jahwe doodt zeemonsters als de draak en de slang, 395; Koning Hizkia slaat de slang stuk, 423.
slangenhals, biseksuele, 152.
slangenhanger, hypogeum, 58.
slangenkind, gezoogd door slangenmoeder, 152, 161; slangenkind uit Ubaid, 235, 236.
slangenkracht, Isis overwint door slangenkracht, 186.
slangenlichaam, melkweg lijkt op een slangenlichaam, 244.
slangenpriesteres, op Kreta, 163; maenade draagt slang, 320.
slangenput, 58.
slangenvuur, 21, verweven dubbele slangen op gebruiks- en kunstvoorwerpen (Mesopotamië), 252.
Sleeping Lady of Malta, 37, 45, 58, 71.
sluier.
 - sluier, bij de Toeareg zijn de mannen gesluiert, 66.
 - sluier, Koebaba en Kybèlè dragen beiden een hoge hoed met daaruit een over de schouder vallende sluier, 137.
 - sluier, Egyptische godinnen dragen over het naakte

lichaam een doorzichtige sluier, 213-214.

- sluier, in Assyrië moet de vrouw zich sluieren wanneer zij buiten de deur gaat, 254.
- sluier, in het Hooglied wordt de sluier van de godin/hogepriesteres door de wachters afgerukt, 374.

sluiers binden om het hoofd van profetessen van Israël, 411.

- sluier in het vaderland, 480.

smijgende god (zie **rituele houding smijgende god**)
smijgende god, term uit kunstgeschiedenis, hiermee duidt men de standaardhouding van de overwinnende mannelijke lucht- en zonne-god aan, 30.

smijgende god, Baäl en Reshef, 285.

smijgende god, Zeus en anderen, 319, 323, 383, 402.

Socrates, 350.

Socrates als Griekse vrouwvriendelijke man, een uitzondering, 351.

Soemerie, 147, 148, 228, 234, 238, 239, 240, 252, 253, 254, 259, 261, 272, 282, 293, 368, 370, 381, 432.

Sophia, 440-463.

Sophia als dochter van God, 440, 442.

Sophia als duif, 460-462.

Sophia als boom in het boek der Wijsheid, 441.

Sophia als Geest, 458-459.

Sophia als joodse Isis, 445.

Sophia als lerares, wegbereidster en predikster, 444.

Sophia als naakte godin, 447.

Sophia als partner van God, 443.

Sophia als uitvoerster of troetelkind, 443.

Sophia als vogel, 460-462.

Sophia als zuster van God, 442.

Sophia en Isis, 444-445.

Sophia en Jezus, 457.

Sophia gaat op in begrippen als heilige geest, logos en Christus, 453, 455, 462-463.

Sophia, God de dochter in de gnosis, 449.

Sophia is bij Maria in de vorm van de duif, de heilige Geest, 460.

Sophia is Geest, 458.

Sophia leidt de geschiedenis, 441, 444.

Sophia sluit met Christus een heilig huwelijk, 449-450.

Sophia spreekt, 440-441.

Sophia stuurt haar hemelse zoon Christus of de Logos naar haar aardse zoon Jezus, 456.

Sophia, haar zoon neemt de bemiddelende taak van Sophia over, 457, 462.

Sophia als echtgenote van God, 443.

Sophia wordt bij Philo mannelijk, 454.

Sophia, de christelijke, 453-462.

Sophia, de gnostische, 447-451.

Sophia, de joodse, 440-451.

Sophia als de ziel van de mens die haar goddelijke afkomst vergeet, 449.

Sophia, het geheim van Sophia dat in christelijke mysteriën onderwezen wordt, 450.

Sophia, God de moeder in de gnosis spreekt in christendom door haar symbolen, het water, de duif en haar zonen, 462.

Sophia wordt tot de neutrale en saai 'wijsheid', 442.

Sophia- theologie, 462; wordt logos-theologie, 455.

Sophia, eigenschappen van Sophia gaan op de logos, Christus en Jezus over, 457.

Sovjet-ideologie, 18.

Sparta, 350.

Sparta, verschillen met Athene, 350.

specialisme van vrouwen (zie **orakel en orakelen en sjamaniseren**)

spin(klos)(spool)

- Asjera hanteert de spinklos, 289.
- spinspoelen, in graven te Varna, 165.
- Atargatis heeft een spinspoel in haar hand, 271.

staart (zie **gordel**)

- in oude steentijd, Venus draagt een string of staart, 89, 90, 92.
- in Anatolië, staarten van luipaardpuppies hangen langs het lichaam, 122, 134.
- dames uit Vinca dragen kleding met staart of achterschoot bezaaid met stippels, 165; er zijn heupbanden met staarten eraan, 165.
- in Kreta, ook Gaia van Kreta draagt kleding met een staart of achterschoot, 310.

staatsgod (en), 31, 32, 190, 379, 391, 395, 433, 434.

staatsgodsdienst, 33, 173, 175, 190, 209, 220; door centralisering blijven er in Mesopotamië één staatsgod en één koning over, 261; 309, 318; 379, 397, 419, 427.

stad Athene, antieke stad in Griekenland met een grote maar uiterst korte bloeiperiode tussen 480 en 323 v. Chr., 324.

stads- en staatvorming zijn funest voor vrouwen

- Egypte, 220-221.
- Mesopotamië, 240.
- Kanaän, 279, 295.
- Kreta, 309 n. 29, 318 n. 77 en n. 78.
- Griekenland, 348 n. 132.
- Israël, 379.

staetopygie of dik uitpuilend achterwerk (zie onder **billen, útstekende billen**)

staf, is penis van El, 282-283.

stammoeder, 28, 37, 54, 67, 68, 69, 78, 79, 80.

- in Anatolië, graf in Anatolië, 127, 128.
- in het Oude Europa, stammoeder in het Oude Europa, 150; onder tempel begraven, 161, 165.

- in Afrika, de Dahomey kennen stammoeders, 210.
- in Mesopotamië is de stammoeder begraven in het familie-mausoleum onder het huis, 235-236.
- in Israël, begraafplaatsen van stammoeders of aartsmoeders zijn ontmoetingsplaatsen, 406.
- statuetten**, 86, 160, 380.
- steen** als symbool voor oudste broer van de stammoeder (zie **menhir**)
- steen**, blinkende, 55.
- steen**, kubusvormig (zie **Kaäba**)
- steen**, een vrouw met een steen de tanden uit mond slaan bij de Griekse dichter Sermonides, 348 (zie onder **Sermonides** en **baksteen**).
- steen of dolmen** waarop man geofferd wordt (zie **manoffer**).
- steengroepen**, 78, 81.
- steenverering** in Arabië, 403-404.
- steenverering** in Israël, 403-404.
- stenen bewerkt met gezichten
- bij Gavrinis in Frankrijk en op Malta, 78 n. 6.
- bij de Khasi, 78.
- in Oud-Israël, 404.
- stenen als huizen van vooroudergeesten**, 404 (zie onder **geesten van voorouders**).
- stenigen** van mensen die in Oud-Israël andere goden dienen, 435.
- steniging**, 487.
- Stentinello**, 64.
- sterfelijke principe van de natuur wordt als mannelijk ervaren**, 30, 31, 81, 131, 154, 173, 198, 252, 262, 274, 289, 323, 326, 415, 416, 485.
- sterrenreligie**, van sterren- naar zonnereligie in het oude Egypte, 183; van lunair-cyclische naar solair-lineaire, 166.
- stier**, 30.
- stier in Malta, 53, 56 (ooit was er een stier (zie onder **zwarte stier**) op de rotswand van de prehistorische grot waar later het hypogeum werd gebouwd geschilderd. Deze is later door 'restaurateurs' weggehaald); stieroffer, 57.
- stier in de oude steentijd, 89, 115.
- stier in Anatolië, 117, 128, 129, 130, 131, 134; bij Moeder in Rome is er de bloeddooft met het bloed van een geofferde stier, 138; bij Mithras, 139; bij Artemis, 140.
- stier in het Oude Europa, 152, 153; stier als sterfelijk, mannelijk principe, 154; 158, 168.
- stier in Egypte, moedergodin heeft een stierkalf, 185; Amon wordt de stier van zijn moeder Noet genoemd, 188; vruchtbaarheidsgebruiken rond de stier in Memphis, 197; Isis als koe en Osiris als stier in de mythe van Isis en Osiris, 206.
- stier in Mesopotamië, Inanna in de hymne is de 'meesteres over de wilde stier', 244, in diezelfde hymne is zij de 'wilde stierenkoningin', 245; Inanna klaagt na dood van haar hemelstier, 247, 249; de stier wordt later met de storm- en zonnegod verbonden, 262; Ishtar en haar hemelstier verliezen van Gilgamesj, 263, 264.
- stier in Hierapolis, 269, 270, 271, 272, 274.
- stier in Kanaän, 'het rijk van de Stier, van zijn vader' (zo typeert El zijn eigen rijk bij 'zijn zoon', koning Kret), 284; omzetting naar vadertaal, 284; 'de stier, zijn vader El', 286; 'de stier El, mijn vader', 288; 'zo wilde zij (Asjera) de stier El, de goedgemutste, bekoren', 289; 'tenzij ... de affectie van de Stier (El) u kan opwinden', 290; 295, 300.
- stier in Kreta, 305; Zeus als witte (zonne)stier bij Europa, 310; stierkoning, 311; stiermonster, 312, 313, 315.
- stier in Israël, waterbekken of 'de zee' door stieren ondersteund, 358; stierheiligdommen op hoogten, 379; El is ook in Israël een stiergod, die een steeds zonniger karakter krijgt, 394; offerstier door Elia in brand gestoken, 397; op de hoogten staan naast de heilige paal stieren, 405; stiergoden komen overal voor, 410 n. 39; stiergoden zijn Baäl Hadad, El, Baäl, Jahwe en Adonis, 413.
- stier in moederland, 480; stierenvechten in vaderland, 480.
- stier**, **Apisstier**, vruchtbaarheidsgebruiken rond de Apisstier, 197, 274.
- stierenvechten** als veruiterlijkte folklore van een ouder vruchtbaarheidsritueel, 315.
- stiergevechten en stierenvechten** (zie **stieroffer**, **stierspelen** en **stierverering**)
- stierkalf**
- stierkalf, gouden op zuil op Malta, 42; Tanit en Hera met kalveren, 43.
- stierkalf, Egypte, moedergodin heeft een stierkalf, 185, (zie onder stier als 'zoon van de moeder'), 209.
- stierkalf, Mesopotamië, 252, 256, Marboek is stierkalf van de stormgod, 262.
- stierkalf in Israël, 405, 406; gouden kalf in Sinaï, 410; stierkalf van Bet-Awen, 413.
- stieroffer**
- stieroffer, in de herfst in Malta, 53, 57, 81; overal heeft het mens- man- en stieroffer deel uitgemaakt van de herfstrituelen, 81.
- stieroffer bij de Berbers, 79; komt internationaal voor, 80, 82.
- stieroffer, in Anatolië, aan Kybèlè wordt een stier geofferd, 139.

stieroffer, aan Artemis van Efese worden de testikels van geofferde stieren op haar kleed bevestigd, 140.

- stieroffer, in Egypte gaat manoffer (op graf van Osiris/Horus) over in stieroffer, 198.
- stieroffer in Kreta, 311; Minos had stier moeten offeren, 311; koningsoffer gaat tijdens herfstrituelen over in stieroffer, 314; mensenoffers gaan aanvankelijk aan stierspelen vooraf, 314, 315.
- stieroffer in Griekenland, in Eleusis zijn er tijdens de herfstfeesten eerst stierspelen, daarna worden de stieren geofferd, 333; aan Hera wordt na de vrouwenspelen een os geofferd, 334.
- stieroffer in Israël, er wordt een stier geofferd door de profeten van Baäl en Asjera en ook door Elia, 397; rouwen om stierkalf dat geofferd wordt, 413; Jahwe eist dier- en stieroffers, 415.

stierspelen in Egypte, Mesopotamië en Kreta, 252, 315 (zie onder **stieverering**).

stierspelen op Kreta, sacrale functie tijdens lente- en herfstfeesten, 315.

stierspelen en acrobatie op Kreta van jongens én meisjes, 317.

stierspelen in Eleusis met offer daarna, 333.

stieverering op Kreta, in Egypte en Mesopotamië, 252, 315.

stier als 'zoon van zijn moeder', titel komt internationaal voor als erenaam voor Jahwe, Osiris, El, Baäl e.a., 30; stierkalf vaak 'Heer' genoemd, 43; Amon wordt 'stier van zijn moeder' Noet genoemd, 188; partners van Noet, Hathor en Isis worden 'stieren van hun moeder' genoemd, 190; Geb wordt 'stier van Noet' genoemd, 199.

storm- en weergod

- stormgod, broer van Amaterasu, 11, stormgod ontwikkelt zich van jaargod tot een 'met donder en bliksem smijgende' god, 30.
- stormgod in Anatolië, Teshub. partner van Koebaba verandert van vruchtbaarheidsgod en jaargod in stormgod, 136.
- stormgod in Mesopotamië, dezelfde ontwikkeling zie je bij Baäl en Mardoek, 189; Jahwe en Amon zijn goden van de wind en de adem, 189 n. 37; Mardoek is het stierkalf van de stormgod, 262, 264; de stier wordt nu met de zonne- en stormgod verbonden, 262; met de stormgod maakt de held zijn entree, 264.
- in Emar regeert de stormgod, 265; de hogepriesteres gaat een huwelijk met hem aan, 265-269.
- Atargatis is slechts de partner van de stormgod, terwijl het ooit andersom was: de jaargod was de

partner van de godin, 276.

- stormgod in Kanaän, stormgod Baäl is in opkomst, 279; hij maakt carrière, 280; stormgod Baäl wordt vernederd, 280, 301, 302.
- stormgoden in Israël zijn Baäl en Hadad, 395; hun collega Jahwe is ook een stormgod, hij verslaat zeemonsters en de slang, 395; Jahwe is ook een zonnegod, 395; Hadad als stormgod, 414.
- stormgod in het naschrift, volgens Gimbutas nemen Semieten de stormgod mee, 490; ontwikkeling van vruchtbaarheids- en jaargod naar luchtweer- storm- en zonnegod, 490.

Strabo, Griekse schrijver.

Strabo telt zesduizend priesteressen in Efese, 140.

Strabo beschrijft het bezoek van Alexander de Grote aan het orakel, 220; ziet zangeressen niet meer als priesteressen, 220.

Strabo beschrijft matri-locaal huwelijk en avunculaat op Kreta, 321.

Strabo over 'tempelhoeren' -hij bedoelt tempelpriesteressen- te Korinthe (bevestigd door Pindarus), 338.

strikken binden om polsen van profetessen van Israël, 410.

string, Venus draagt een string, 89,

90; 'stringevolutie', 90; 99, in Anatolië, 121.

sycomore of vijgenboom, symbool voor de godin van Israël, 196, 389.

Syene in Egypte, 432, 433, 438.

symbolen van de verborgen Moeder bij de

Arabieren: de Kaäba, de steen, de wassende maan, paradijs met de boom e.a., 299, 301.

symbolische antropologie, 13, 104 (zie **antropologie**).

symbolische (waarde, betekenis etc), 23, 51, 53, 55;

symbolische bewustzijn, 104; symbolische voorwerpen, 149; symbolische uitdrukking, 182; symbolische oerheuvel, 184; symbolische parallellen, 385; symbolische zin, 367; symbolische beelden in dromen, 381; symbolische betekenis van het mensenoffer, 416, 418; de slang heeft aanvankelijk een positieve symbolische waarde, 423; symbolische wedergeboorte in de gnostiek, 449; symbolisch bewustzijn, 493.

symbolische drie in een, slang-boom-vogel, 21; 'twin ladies' met kleindochter in Malta, 61; de driehoek, 61.

symbool, oersymbool is de letter M van baren (zie M), 8; 10, 11, 13, 21, 35, 42, 46, 51, 54, 55, 56, 57, 61, 62, 66, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 98, 101, 102, 103, 104, 106, 108, 110, 115, 128, 131, 133, 137, 138, 139, 158, 161, 182, 183, 185, 188, 190, 194, 196, 203, 204, 206, 207, 209, 222, 237, 246, 251, 252, 256,

259, 262, 263, 266, 270, 273, 274, 275, 285, 289, 296, 298, 299, 301, 311, 312, 314, 321, 323, 328, 329, 332, 337, 340, 347, 358, 359, 366, 367, 368, 370, 371, 384, 389, 390, 393, 399, 401, 402, 403, 405, 406, 457, 461, 462, 464, 470, 473, 479, 480, 481, 483, 485.

symboolkunde, 13.

symbooltaal, 15, 45, 54, 109, 110, 124, 131, 133, 235, 381, 406, 407, 413, 423, 449, 455, 470, 473, 483.

symposium, wetenschappelijk symposium in Malta, 46, 47.

Symposium geschrift van de hand van Plato, 350.

synagoge, 437, 445, 446.

synagoge van Dura Europos, 447, 458, 459.

Syrië, 15, 26, 30, 159, 206, 228, 235, 254, 260, 264, 265, 269, 270, (As)syrië 271, 273, 274, 275, 277, 284, 304, 337, de syriër 351, 365, (As)syrië 379, 376, (As)syrië 379, 382, 383, 395, 396, 406, 429, 430, (As)syrië 431, 447, 448, 458, 490, (As)syrië, 491.

T

Takama, dienaars van stammoeder Tin Hinan, 67.

Tallai of dochter van de regenbuien en dauw, godin uit Kanaän, een van de drie dochters van Baäl, 296.

Tammoez, 158, 225, 253, 255, 316; vruchtbaarheidsgod die in de tempel Jeruzalem beweend wordt, 337; 413, 427; 476.

Tammoez of Adonis (zie *Adonistuinen*) en stiergoden als Hadad, El, Baäl en Jahwe, 316, 413.

Tanit, Fenicische en Punische godin, populair bij de Carthagers, 50, 51, 53 (zie **godin van Libië**, 53).

Tannin, zeeslang, 358.

tao, 24, 493.

Tarzan, 27.

'Tarzan-denken', 49, 83, 95, 104.

Tassili, 72, 73, 179.

tegenpolen, 35.

tegenschrift, 224, 225, 264, 268, 275, 276, 300, 323, 354, 402, 427, 437, 451, 452.

tegenspeler of duivel, 359 (zie onder **duivel**).

tegenstanders van Mohammed zijn godinnen-vereerders, 299.

Tehom of diepte (van Tiamat, zee) of oerzee, 356, 358, 359, 367, 370.

tempels van Malta

tempel van Ggantija te Gozo, een eiland iets ten noorden van Malta, 43, 61.

tempel van Hagar Qim in Malta, 48, 56, 62.

tempel, het hypogeum, de ondergrondse tempel van Hal Saflieni horende bij het bovengrondse

tempelcomplex van Tarxien, 55, 56, 57, 58, 61, 161.

tempel van Mnajdra op Malta, 40, 55, 58, 59.

tempel van Tal-Qadi in Malta waar een 'hemelkaart' gevonden is, 55.

tempel van Tarxien, bovengronds tempelcomplex op Malta, 43, 47, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 163.

tempel, Xaghra-steenkring in Malta, 57.

tempel van Oer, in Mesopotamië, 232-233.

tempel van Oer, erfopvolging van hogepriesteressen/prinsessen, 233.

tempel van Oer, in 1922 opgegraven, 233.

tempel van Oer, ronde plaat gevonden bij het huis van de hogepriesteres waarop Enhedoeanna staat afgebeeld, 233.

tempel van Oer, ronde plaat met levensboom en tempeltoren, 233.

tempel van Oer, slaapkamer voor heilig huwelijk op bovenste verdieping, 233.

tempel van Oer, vrouwenvertrekken, 233.

tempels, Parta-tempels, in het Oude Europa, 158.

tempel van Tel Arad, 333.

tempel als baarmoeder, 478.

tempel als kraamkliniek, 58, 161.

tempel als oerheuvel (zie oerheuvel).

tempel als oerheuvel in de bijbel, 358.

tempel als symbool van oorspronkelijke eenheid, verbinding tussen hemel en aarde, miniatuur van universum in de bijbel, 358.

tempelbouwers, 54, 56, 62, 64, 72, 74.

tempelbouwsters, 55, 61, 63, 72, 76.

tempelhoeren

- tempelhoeren in Korinthe, 338.

- tempelhoeren of hierodules in de tempel te Jeruzalem, 424, 425.

tempelpriesteressen

- in Egypte, 197.

- in Korinthe, 338.

- in Israël:

tempelpriesteressen worden tempelprostituees genoemd, 407.

tempelpriesteressen zijn mogelijk dochters uit de priesterfamilies, 408, 417.

tempelpriesteressen in de tempel van Jeruzalem, 424; mannen of vrouwen?, 425.

tempelpriesteressen als heilige weefsters, 425, 227.

tempelpriesteressen moeten na de ballingschap in Israël verbrand worden (Lev. 21:9), 435.

tempelpriesteressen worden in het vaderland hoeren en heksen, 480.

tempeltoren, Kaäba, 143, 298.

tempeltorens met slaapkamers in de top uit de oudheid (Thebe in Egypte, Lycië)

tempelkamer met huwelijksbed, in Oer, 233; elders bij Herodotus, 258.

terebint, altijd groene boom, symbool van godin van Israël, 389, 441.

theogonie

- theogonie in Egypte, uit kosmogonie ontstaat theogonie, 182, 189.
- van de priesters van de zon met het negental uit Heliopolis, 184.
- met het achttal van de priesters uit Hermopolis, 187.
- van theogonie tot theologie bij de priesters van Memphis, 187.
- de theogonie van Amon van de priesters van Thebe, 188.
- theogonie of 'de schepping en afstamming der goden' van de hand van de Griekse schrijver Hesiodus, 304, 326.
- theogonie van Hesiodus beschrijft vier generaties goddelijke vrouwen, 326.
- theogonie van Hesiodus beschrijft Zeus als kind van de vierde generatie, 327.
- theogonie, de bijbel als theogonie, 356, 359, 367.

theologie, 240, 242, 256, 262.

theologie, 23, 33, 54.

- in Egypte, 182, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 209, 225.
- bij Inanna van theologie tot theologie, 240, 242, de koning geeft opdracht tot het ontwikkelen en schrijven van een theologie, 262.
- in de bijbel wordt een ideologie tot theologie, 480.

themis of aardheuvel of hoop aarde die men ophoogt als aanduiding voor het graf van dode en als zetel van de wijsheid, groei en wedergeboorte, 327.

Themis, dochter van de Griekse Gaia wordt belast met het geven van orakels, zie stamboom op 326, 327.

Themistoclea, priesteres in Delphi en leermeesteres van Pythagoras, 353.

Theophilus, deze christelijke bisschop van Alexandrië beveelt de grote bibliotheek van Alexandrië in de as te leggen, 353.

theotokos, 469.

Theseus koningszoon en held uit Athene, dodert van het stiermonster de Minotaurus, 313-316.

Thesmoforia, ritueel vrouwenfeest; Atheens herfstfeest alleen voor vrouwen, waarbij vrouwen bij hoge uitzondering's nachts hun huis verlaten, 346.

Thomas van Aquino, 352.

Thompson William Irving, 489.

thuisgekomen, 476.

thuisgekomen, in je Zelf, 35, 476.

thuisland, 35, 148, 277.

tien maanmaanden van zwangerschap bij Venus van Laussel, 98.

tijd(en), gouden tijd, 35, 83, 84, 85, 326, 341, 344, 345.

gouden tijden bij Hesiodus, 341.

gouden tijden waarin mensen als goden leefden, 341.

tijden, ijzeren tijden, 33, 83, 263, 264, 345.

tijdsbeleving, 20.

Tin Hinan, stammoeder, 67, 68.

Tiryns, 15.

Toeareg of 'de van God verlatenen', 65, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 76, 77.

Toeareg-kruis, 68, 70.

Toet-ank-amon, Egyptische farao, 189, 199, 215.

tora als richtlijn, 437; tora van richtlijn naar vastliggende wet, 437, het wettisch' worden, 437, 445.

Tora of Vrouwe Wet, van Vrouwe Wet tot de wet, 445.

Tora als kabod of glorie, 446.

tovenares, 20 (zie **heks**, **sibille** en **sjamaniseren**)

- Isis met Lucius bij Apuleios, 263.
- Ishtar in Babylon, 263.
- Circe in Griekenland, 263.
- Medea, sjamane en 'slechte' heks, 330.

traditie (zie **esoterische**, **innerlijke** en **mondelijke, orale**)

traditie, krijgt vrouwonvriendelijk karakter, 30, 33, 241, 301, 330, 364, 412, 421, 423, 450, 452.

traditie, joodse, christelijke en islamitische denkers bouwen voort op vrouwonvriendelijke denkkader van Griekse filosofen, 352, 353, 359.

traditie, spanning tussen gedachtegoed van de grondlegger en de traditie die hierop voortbouwt, 365, 486.

traditie, monojahwisme als ideologie waar de latere traditie op voortbouwt, 386.

traditie, orthodoxe traditie, 464, 465, 466, 467; oosters-orthodoxe, 468; jezelf de vrijheid geven om vrijelijk met symbolen door traditie overgeleverd, om te gaan, 23, 469; 472.

traditionele, archeologen (zie **archeologie**, **traditionele**)

traditionele wetenschap, 28, 33, 44.

traditionele (godsdienst) wetenschap, 81, 277, 359, 360, 361, 366, 367, 368, 374, 420. **traditionele kruisbeeld**, 466.

Tragiatella, vaas van, 313, 314, 315.

trance, 69, 329, 410.

trance van Griekse pythia (zie **pythia**).

Triton-meer in Libië, 192, 193, 211, 338, 339.

Trobianders, 27.

Truia of Troie op vaas van Tragiatella uit achtste eeuw v. Chr. uit Italië, 314.

Troja-burchten komen internationaal voor, 312.
Trojaanse oorlog, 136, 342.
Troje, 15, 136, 164.
 lentedans, 312, 336.
Troje-burchten, 314.
trommel, 57, 160, 161, 321,
 trommel, muziekinstrument speciaal voor vrouwen,
 57.
 trommel, bespeeld door Griekse maenaden of
 priesteressen, 321.
troon, de letterlijke troon, 42, 80; zij troont.
 - troon in Oude Europa, 134; hij zit op lagere troon
 dan zij, 153; 154, 156, 157, 158, minitroontjes, 162.
 - troon in Syrië, de hogepriesteres in Emar bestijgt de
 troon, 266.
 - troon in Kanaän, Asjera zit op een troon, 295.
 - troon in Griekenland, Hera met de gouden troon,
 333, 334; Athene zetelt op een troon, 340.
 - troon in Israël, Asjera zit op een troon die op een
 scherf van een kruik staat afgebeeld, 399;
 Nechusta moet van haar troon afdalen, 424.
 - troon bij christenen, Maria troont minder hoog,
 208, Wijsheid troont naast God van de vaders,
 443; Maria en Sophia zitten op troon, 466;
 Maria zit op troon in de 'Vierge Ouvrante', 469;
 Maria troont naast Christus als Koningin van de
 Hemel, 470.
troon, figuurlijk als koningschap
 - troon in Egypte, Isis is de troon, 171; 206, 207;
 troonsopvolging in Egypte vindt plaats via de
 vrouwelijke lijn, 214, 215.
 - troon in Mesopotamië, in hymne zegt Inanna: 'hij
 gaf mij de troon van het koningschap' en 'hij gaf
 mij de hoge troon', 219; de hogepriesteres
 verklaart de koning voor een jaar de troon
 waardig, 251; de zuster van Inanna heeft in de
 onderwereld een troon, 255; Dumuzi komt niet
 van troon af, 255; Mardoek krijgt een troon van
 de andere goden, 260.
 - troon in Kanaän, Kret dreigt door een van zijn
 zonen van de troon afgestoten te worden, 284;
 Asjera zoekt prins en zij bestijgen de troon,
 285.
trouw, trouw testen, 41; jalousie komt bij Berbers niet
 voor, 66; men blijft elkaar trouw, 66.
trouwen, mannen trouwen bij vrouwen in, 17, 28,
 126, 150, 151, 168, 299 (zie onder **Rachel** en
Rebecca bij het **beena-huwelijk**); later trouwt
 vrouw van buitenaf in een haar vreemde
 gemeenschap in, 29.
 trouwen, het vrouwelijke met het mannelijke laten
 trouwen, 21.
 trouwen, slangen trouwen, 21; is God getrouwd?, 26;

in het moederland trouwen koninginnen soms
 met een vreemdeling, 29, 31; Berbers zien geen
 noodzaak om vroeg te trouwen, 66.

tuin

tuin, heilige tuin van Qodesj of Asjera, 390.
 tuin, heilige tuin van Asjera, 390.
 tuin der Hesperiden of het gouden appelparadijs, 341.
 tuinbouw, 28, 75, 84, 489.
tuinen, de eerste, 28, 482.
tweeheid (zie **vrouwelijke tweeheid**).
twin ladies, 61.
twintigste eeuw, 83.

U

u-motief, 45, 59 (zie **omega-symbool**).
Ucko Peter, cijfers en criteria van kunst in Egypte,
 179, 180 en Kreta, 307.
**uiteenrijten, in stukken rijten van mannelijke
 sterfelijke principe**
 - Attis 138 n. 18; vlas- en korengod van Oude Europa,
 158; verg. Osiris en Tammoez, 158.
 - het graan of Osiris slaan, 173; het verdwijnen van de
 gewassen in de herfst heeft te maken met
 rouwen om Osiris, hij symboliseert de stervende
 natuur, 205; Osiris wordt als het graan op de
 dorsvloer geslagen, 206; Djedpilaar als
 korenmoeder, 206; Osiris als het uitgezaaide
 graan, 222; het mannelijke wisselt van het
 cyclische en veranderlijke naar het eeuwige, 223.
 - Mot wordt gemalen en geplant zoals in Egypte
 Osiris als het graan geslagen wordt, 291 (zie ook
 onder jaargod en Zeus van Kreta).
uiterlijke (technologie), 20, 21, 217, 320, 346, 483.
uitlaadklep voor vrouwen, 381, 483.
universele, 114, 208, 352, 413, 437.
'universele' goden, Jahwe, God en Allah hebben sterk
 mannelijk karakter, 30.
Uriyahu de rijke, 400.

V

vaas van Tragliatella uit achtste eeuw v. Chr. uit
 Italië, 313, 315.
vaasschildering op Griekse vazen, 345-346, 348.
 vaasschildering, een op de twintig betreft de
 overwinning van de Grieken op de Amazones,
 141, 346, 347 (zie **Amazones**).
 vaasschilderingen, Griekse, door mannen vervaardigd
 met meer dan dertig afgebeelde bezigheden van
 vrouwen, 345.

- vaasschilderingen, de wereld van de Griekse vrouw uit de hogere standen speelt zich binnenshuis af, 346.
- vaasschilderingen, Griekse, tonen geen affectie, er zijn nauwelijks moeders met kinderen, er is geen affectie tussen man en vrouw, 346.
- vaasschilderingen, vrouwen brengen grafgiften, 346.
- vader**
- vader, de sociale, 27.
- vader, de biologische, 27; de biologische rol van de vader begrijpen, 29; de man wil zeker weten dat hij de biologische vader van zijn kind/zoon is, 481.
- Vader, God de vader**, 9, 26, 31, 389, 446, 449, 450, 451, 455, 459, 462, 465, 469, 474.
- vadergod, de**
- vadergod, scheidt door het woord in het boek Wijsheid, 453.
- vadergoden**
- vadergoden scheppen anders dan moedergodinnen (zie onder **scheppergoden**)
- vadergoden scheppen door de adem of het woord, 453.
- vaderland, einde van het**, 34.
- vaderland**, 15, 18, 19, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35; het eren van het beeld wordt in het vaderland verboden, 115; 136, 145, 152, 181, 211, 224, 306, 316, 319, 321, 324, 341, 351, 361, 366, 378-487.
- vaders zijn meer op de buitenwereld gericht**, 484 (zie onder **innerlijke en uiterlijke**).
- vaders maken samenleving grootschalig** (mechanisch, technologisch, hiërarchisch en commercieel), 482.
- vadertaal**, 484.
- vagevuur of voorgeborchte**, 483, 484 (zie **onderwereld en hel**).
- valkuil**, 29, 31.
- vampieren**, 359; zijn vaak vrouwelijk, 411 (zie **demonen**).
- van Venus tot Madonna**, 15, 26.
- Varna** in Bulgarije, 164, 165.
- vazen, Griekse**, 141, 345, 346, 350.
- veehoeden**, 29 (zie **herder**).
- veld**, vruchtbaar, 294-295 (zie **akker**).
- veld op subatomair niveau**, 484.
- Venus**
- Venus impudique of onzedige Venus, 92.
- Venus in de Sahara, 67, 68.
- Venus in het graf, 67.
- Venus met de hoorn of de Venus van Laussel, 96, 98, 101.
- Venus met de kap uit Brassempouy, 87, 88.
- Venus of Fanny van Galgenberg, 87, 88.
- Venus van Chauvet, 87, 88.
- Venus van Geldrop, 91, 93.
- Venus van Lerna, 145.
- Venus van Lespugue, 89, 90, 91.
- Venus van Malta, 45.
- Venus van Willendorf, 91, 93.
- Venus, de jonge of witte**, in Malta, 59, 61; in de oude steentijd, 110-111; in Anatolië, 121.
- Venus, de volle en vruchtbare of rode**, in Malta, 59, 61; in de oude steentijd, 111-113; in Anatolië, 122.
- Venus, de oudere of zwarte**, in de oude steentijd, 61, 113; in Anatolië, afbeelding op 122.
- Venusbeeldje(s)**, 12, 13, 14, 26, 38, 87, 110, 113, 114, 115, 345.
- Venuskunst**, 84, 94, 100, 102, 103, 111, 115, 148.
- Venussen van Angles-sur l' Anglin** of de drie gratiën, 89, 90.
- Venussen als mobiele en kleine kunst**, 86.
- Venussen van de rotskunst**, 86.
- verandering in klimaat (zie **klimaatverandering en ijstijd(en)**)
- verborgen Moeder**, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 30, 158, 178, 182, 183, 191, 194, 196, 199, 235, 237, 271, 275, 277, 299, 300, 301, 306, 331, 356, 366, 378, 379, 380, 382, 387, 388, 391, 393, 403, 405, 406, 440, 453, 461, 462, 472, 473, 483, 491.
- verdedigende muren, (geen)**
- in culturen voorafgaande aan de Koergan-invasies, 29.
- geen wapens in graven, 29 n. 8.
- in Malta, 61-62.
- in het Oude Europa hebben de steden geen muren (zie **vrede**) 146 n. 3.
- in het Oude Europa vullen na 3500 v. Chr. de mannengraven zich met wapens, 165 n. 92; Indo-Europeanen hebben een andere cultuur, 165 n. 95; bouwen dikke muren en vestingsteden, 166 n. 96; hun vrouwen worden levend met de overleden clanleider begraven, 166 n. 97.
- in Egypte militariseert de samenleving, 220.
- in Mesopotamië militariseert de samenleving. Er is pas stedevoorming onder de Soemeriërs, 236, er is een maatschappij met koning aan het hoofd vanaf 2700 v. Chr., 239 n. 25; komst van Indo-Europese stammen vanuit Akkad, 240 n. 30; de mensen voelen zich niet meer veilig en vluchten van onbeschermden dorpen naar ommuurde steden, 240.
- in Kreta is er vrede, 310 n. 40 en n. 41.
- Griekenland, invasies van Indo-Europeanen, 305; Doriërs dringen binnen, 322.

verminking (zie **vrouw en verminking**)

verstand, 24, 25, 116, 277, 339, 369, 444, 459, 492.

vertalingen, tekortkomingen Nederlandse vertalingen (zie **Nederland(se)**).

vescica piscis, symbool van vis en vulva, 328.

Vierge Ouvrante, 469.

Vinca, oude stad in Servië, 145, 147, 151, 153, 154, 155, 158, 159, 163, 164, 167.

vioolvormige figurines, zeer vroege figurines uit Kreta, 307; op de Cycladen, 307 (er zijn er ook in Anatolië gevonden, ze zijn niet in tekst en notenapparaat opgenomen).

virgo intacta, 478.

vis als godinnensymbool (zie **net en diktyon en netvormige kleding**)

- vis verbonden met oerwateren, 479.

- vis verbonden met derde niveau van onderbewuste in slang(vis), boom en vogelgodin, 21 (zie onder slang).

- vis en godin uit steentijd, 115.

- vis in Anatolië, vissen in de vijver van Atargatis blijven leven bij 'Hera' maar gaan dood bij 'Zeus', 275; visvijvers van Atargatis wemelen van vissen, met sieraden behangen, 337.

- vis in Egypte (zie **netvormige kleding**).

- vis in Kanaän, dienaar van Asjera wordt 'visser' van Meesteres Asjera van de zee genoemd, 289; verbinding met visrijke oerwateren, 289; dienaar werpt net uit om vissen te vangen, 289; Asjera serveert haar kinderen een vismaaltijd, 289; Phoegat vangt een vis, 293.

- vis in Griekenland, Delphi betekent dolfijn, vis en baarmoeder, 328; Afrodite draagt als jurk een visnet, 338.

vleugel, slang krijgt vleugels, bewustzijn krijgt vleugels, 21, 116, 485 (verg. geleverde slang bij Indianen-culturen).

- in Egypte, giervleugels, 183, 209; Noet in haar doodsaspect heeft vleugels, 184; Isis wappert met haar vleugels en brengt Osiris tot leven, 204.

- in Mesopotamië, naakte godin staat op gevleugeld dier, 248.

- in Kanaän heeft moedergodin op bedpaneel vier vleugels, 285.

- in Israël is Lilith een gevleugelde vrouwelijke demon, 412; twee vrouwen met vleugels vervoeren de efa naar Babylon, hun vleugels lijken op die van een ooievaar, 436; Geest in de synagoge te Dura Europos wordt afgebeeld als gevleugeld vrouwelijk wezen, 459.

voedselverzamelaar(s), 28, 86, 95, 148.

voedselverzamelaarster, Jane als stoere voedselverzamelaarster, 27; vrouwen als

volwaardige jagers en vissers, 95.

voelen, 24, 25, 240, 'ik zal jou laten voelen als was je een koning, 251, 252, Maria als het menselijke en meevoelende gezicht van de godheid, 470.

voetbinden in China, 487.

vogel als symbool

vogel, slang-, boom- en vogel-godin, 21; slangen met vleugels van vogel, 21 (zie **vleugel**), 116.

- vogel in oude steentijd, sommigen menen dat Venus van Lespugue een vogelgodin is, 89, 152; vogel wordt twee keer geboren, 101; op botten staan allerlei soorten vogels afgebeeld, 107; godin van Afrika met struisvogels, 109; 115; driegelede wereld van Venus, 116.

- vogel in Anatolië, godinnen hebben vogelachtige gezichten, 121, vogelkenmerken, 133.

- vogel in Oude Europa, watervogel toont bisexualisme in lange fallische hals, 152; godin van Vinca met vogelkind, 154; 'poppen' met het lichaam van een vogel, 160; figurine, hogepriesteres, met vogelhoofd, 162; vogelmasker met veren, 164; leven door vogel gesymboliseerd, 165; excarnatie-riten waarbij doden door vogels ontvleesd worden, 168.

- vogel in Egypte, godinnen met vogelkoppen, 179 (zie **vleugel**).

- vogel in Mesopotamië, 'Inanna bouwt nest van een vogel', 247.

- vogel in Kanaän, Kathirat of het derde aspect van de godin worden als zwaluwen of vogels voorgesteld, 280; El roostert een vogel, 282; Anat vliegt als vogel naar Baäl die daarna herschepen wordt, 294;

vogelgodin; godinnen worden als zwanen (of kraanvogels) in de koranverzen voorgesteld, later gaan deze verzen als de 'duivelsverzen' de geschiedenis in, 298.

- vogel in Griekenland, Zeus overmeestert Hera als koekoek (zie **Hera en haar symbolen**), 334; Athene heeft de vogel en de slang als symbolen, 339.

- vogel in Israël, Asjera-figurines hebben vogelgezicht, 385; zeven demonen in Egyptische volksgodsdienst lijken op de kraanvogels uit de duivelsverzen, 412.

- vogel in christendom, woord als vogel, 456; God de moeder spreekt door de vogel, 461 (zie ook onder **duif**).

volksgodsdienst, 33, 190, 221, 225, 381, 400, 412, 482.

volksverhalen, 22, 41, 42.

volksverhuizing, 132, 494 (zie **ijstijd(en)**).

voor- en achterschoot (zie **staart en gordel**)

voorgeschiedenis, 12, 24, 31, 179, 281 (zie **prehistorie**).

voorhuid, 479.

voormoeder, 69, 71, 76, 79, 80, 81, 94, 126, 134, 177, 192, 241, 242, 275, 417.

voormoedersteen, 81 (zie **steenverering**).

voorouder als latere heilige, in islam maar ook in christendom (in Afrika, zie II, 2 n. 43), 71.

vooroudergeesten (zie **geesten van voorouders**)

voorouderstenen op hoogten in Israël, 403, 404.

voorouderverering op de hoogten in Israël, 403, 404, 405.

voorouderziel, 27, 69, 76, 113.

voorvader, 81, 126, 134, 192, 406, 415, 417, 430.

vrede, 35, 85.

- in het Oude Europa, 146 n. 3; vrede is voorbij, 166 n. 95 en n. 96.
- in Egypte, Isis heerst over oorlog en vrede, 177.
- in Mesopotamië, 242, 246.
- in Kanaän herstelt Anat de vrede, 288.
- in Kreta is vrede, 310 n. 40, 323.
- in Griekenland waren er gouden tijden, 341.
- in christendom, 461, 468.

vreemdeling, 29, 39, 253.

vrijheidsbeperkingen van vrouwen, 487.

vrouw

vrouw des huizes, 14, 380.

vrouw en relatie met dodencultus, in Griekenland bestaat de relatie tot op de dag van vandaag, 151, 330 n. 29, 484 (zie **dodencultus** en **huis- en familiecultus**).

vrouw en genezen, Kret's jongste dochter en zijn vrouw Hoerrai genezen de zieke koning Kret, 286 (zie **kliniek**).

vrouw als lid van het zwakke geslacht, 28, 29, 94, 95, 96.

vrouw en verminking (zie **lijfstraffen vrouwen**).

vrouw moet man worden voor mens te worden, 454.

vrouw omkleed met de zon baart zoon, 470; vrouw omkleed met de zon, de maan onder haar voeten, 470.

vrouw trouwt in bij man en familie van man (zie **trouwen**)

vrouw en man in Egypte, balans in oude tijden, 216.

vrouwbeeld, negatief vrouwbeeld, 33.

Vrouwe

Vrouwe van Athene, 52.

Vrouwe van Eden of Edin of Vrouwe van de boom des Levens, 362.

Vrouwe van het Labyrint, 52.

Vrouwe van het schiereiland (Tas Silg op Malta), 52, 54.

Vrouwe van Afrika, 109.

Vrouwe, aanspreektitel voor goddelijke Vrouwe, 52.

vrouwelijke

vrouwelijke als eeuwig principe, 485; omkering naar vrouwelijke als het onbestendige en vergankelijke principe bij Plutarchus, 223, 485.

vrouwelijke drieheid, 61, 63, 89, 113, 120, 131, 134, 154, 168, 299, 300, 301, 412, 469, 485.

vrouwelijke idolen (zie **idol(s)** en **idolen**)

vrouwelijke in bijbel weggeschreven, 360, 392, 393 (zie **Nederlandse**).

vrouwelijke wetenschappers, 19.

vrouwen

vrouwen (ingekrast) van Roche-de-Lalinde, 89.

vrouwen oefenen functies uit in (gnostische) (oer)kerken, 450.

vrouwen rouwen onder het kruis van Jezus, 467.

vrouwen tonen hun emotie, 484.

vrouwen van Athene drievoudig gestraft na de verkiezing van Athene tot stadsgodin, 343.

vrouwen van Gönnersdorf uit de oude steentijd, 89.

vrouwen, ontwikkelde vrouwen die kunnen schrijven komen uit het oostelijk Middellandse zeebekken, de Griekse eilanden en de Griekse steden aan de kusten van Anatolië, (zie onder **Aspasia van Milete** en **Sappho**), 350.

vrouwen, Pelagische vrouwen die Egyptische mysteriewijsheid leren en naar Griekenland overbrengen, 219 n. 51, 332 n. 49 (zie **Herodotus**).

vrouwen, rouwende vrouwen als getuigen van de overwinning in het oosterse christendom, 467.

vrouwen-ploegen, 28.

vrouwenbeeldjes, 14, 16, 37, 38, 45, 48, 86, 90, 92, 109, 119, 121, 127, 132, 160, 180, 307, 308, 380, 385, 401 (zie **Venusbeeldjes**).

vrouwenbesnijdenis als latere initiatie-rite voor mannen, 479.

vrouwenbesnijdenis, 479.

vrouwenbesnijdenis als initiatie-rite voor vrouwen, 479.

vrouwengevangenis of gynecaeum, vrouwen worden in Griekenland in speciale vrouwenvertrekken 'opgesloten', 349.

vrouwengraf, 14.

vrouwengraven, zijn in Lengyel- en LBK- culturen met rijke grafgiften gevuld, 149 n. 23.

vrouwenkunsten, bakken en beschilderen van aardewerk, maken van sieraden, weven van kleden, beschilderen van muren, snijden van beelden en het bakken van brood, koeken en cakes in speciale vormen (zie onder '**revoluties**' of innovaties).

Vrouwenpolitiek, klucht van Aristophanes waarin vrouwen mannenkleding aandoen, baarden op plakken, de volksvergadering betreden en de

leiding van de staat eisen, 343.

vrouwenroof (zie **schaken van vrouwen**).

vrouwenverminking, infibulatie, 479.

vrouwonvriendelijk

- vrouwonvriendelijkheid bij intellectuele mannen binnen de filosofie als Plutarchus, bij Lucianus, bij Hippocrates, bij Aristoteles (zie onder **Plutarchus, Lucianus, Hippocrates, Semonides en Aristoteles**).
- vrouwonvriendelijkheid van filosofen, vanuit biologische inferioriteit wordt sociale en juridische minderwaardigheid afgeleid, 351, 353.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, voorbeelden: discrimineren, isoleren, slechte huisvesting, niet naar buiten mogen, slechtere voeding krijgen dan jongens, geen onderwijs genieten, jong en in slechte conditie sterven in het kraambed, veelvuldig gedwongen worden te baren, moeder moet dochter doden wanneer de vader geen dochter wenst, levensverwachting van vrouwen is veel lager dan die van mannen, vrouwen lijden onder een hard leven, 349.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, doden of te vondeling leggen van meisjesbaby's (ook door rijken i.v.m. erfenis van zonen), 348.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, ontkenning van het moederschap, moeder is slechts verpleegster van embryo, vader baart, een kind heeft een vader en geen moeder (zie onder **Aristoteles**), 351.
- vrouwonvriendelijkheid in Kreta en Griekenland, stads- en staatvorming zijn funest voor vrouwen, 309 n. 29; 318 n. 77 en n. 78; 348 n. 132.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, vader huwelijkt meisje heel jong uit waardoor zij niet bij de moeder opgroeit maar in het gezin van haar toekomstige echtgenoot. De vader draagt dan niet meer de zware zorg haar maagdelijkheid te bewaken en te garanderen, 349.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, vader verkoopt dochter als slavin, 348.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, vrouwen krijgen in de Griekse steden geen burgerrecht, 324, 343.
- vrouwonvriendelijkheid in Griekenland, zeer jong meisje trouwt met oudere echtgenoot (meer dan twee keer zo oud), 349.
- vrouwonvriendelijkheid in het 'beschaafde' Griekenland bij dichters als Homerus, 347, Hesiodus, 344 en Semonides, 348; zie ook 324, 326.

vruchtbaarheid

vruchtbaarheid verhuld aanwezig in Genesis, 382.

vruchtbaarheid, 8, 41, 45, 47, 50, 51, 53, 55, 56, 69, 76, 77, 80, 89, 90, 108, 111, 115, 116, 134, 141, 155, 173, 174, 177, 188, 190, 205, 251, 263, 266, 267, 268, 280, 281, 287, 296, 307, 334, 335, 336, 370, 371, 381, 382, 388, 389, 391, 401, 402, 404, 407, 412, 444, 463, 473, 480, 482.

vruchtbaarheidsbeeldje, 13, 113, 114, 169, 183, 199, 209, 401, 468, 481.

Vruchtbaarheidsceremonie, van waterdragen, 283.

vruchtbaarheidsidolen, 114.

vruchtbaarheidsrituelen, 41, 65, 71, 134, 197, 252, 273, 321, 479.

vruchtbaarheids'cultus', 46, 81, 351.

vruchtbaarheidscyclus, 99, 268, 281, 289, 292, 311, 401, 448 (zie **jaarcyclus**).

vruchtbaarheidsgod, 137, 197, 300, 399, 413, 416, 467, 490.

vruchtbaarheidsgordel, 103, 168; bij Atargatis, 271, 275 (zie **gordel**).

vruchtbaarheidsgrappen, 133, 197 (zie **grappen en grollen**).

vruchtbaarheidssymbolen, 46, 401, 482.

vruchtbaarheidsfeesten in Egypte, 197.

'vruchtbaarheidsmagie', 102.

vruchtbaarheidsreligie/godsdiens, het internationale karakter, 52; 134, 222, 225, 249, 273, 410, 414, 415, 418.

'vruchtbaarheidsyndroom', 46.

vruchtdragende tuin in bijbelboek Genesis (zie **tuin**).

vruchtdragende tuin in bijbelboek Genesis met boom des Levens in het midden en boom van de kennis van goed en kwaad daarnaast, 362.

vulva, 45, 46, 47, 48, 49, 56, 59, 61, 63, 85, 86, 87, 98, 100, 103, 108, 109, 110, 115, 121, 124, 131, 153, 179, 183, 204, 249, 251, 328, 479.

vulva als schaamheuvel, 479.

vulva en yoni als heilig ervaren, 479.

vuur, door het vuur laten gaan, 415.

vuur- of lampenfestival, te Saïs, 193; te Jeruzalem, 429; feest wordt overal in Egypte en Syrië gevierd, 429 n.1.

W

waakbewustzijn, 20.

water als symbool, 72, 80.

- water in Egypte, Noen als oerwater, 171, 174, 176, 184, 185, 187, 190; Isis en het water, 174, 176, 177; Isis zegt: 'ik bracht eilanden vanuit de diepten aan het licht', 177, 184; slang als waterweg, 182; Noet en het oerwater, 192; Osiris en het water,

- 205, Isis kiest een eiland in het water van de Seine, 208.
- water in Mesopotamië, Nammoe leeft als oerslang in de oerwateren, 241, 259; Mami verdeelt de wateren, 344; Dumuzi is als de sla door het water geplant, 249; de hoer van Babylon zit aan de vele wateren, 253; Inanna moet gered worden met levenswater, 255; men zeilt weg over Tiamat (de oergodin van de wateren), 263; meer in Hierapolis als oerwater, 274, 275.
  - water in Kanaän, Yamm symboliseert oerwateren, 280; El put water, 281, Asjera heeft verbinding met water, 283, 289; ceremonie van het waterdragen, 283; Anat put water, 288; Asjera wast kleding in zee, 289, 299.
  - water in Griekenland, Delphi en het oerwater, 328; water uit bron in Delphi, 329; Afrodite en de oerwateren, 337; Hephaistos vermengt aarde met water, 345.
  - water in Israël, het oerwater in Psalmen, 357; God scheidt de wateren, 358; waterbekken bij tempel, 358; tehom is oerwater, 359, 370; Sjoelamiet is een fontein van levend water, 371, zij zit in tuin waar water naar beneden stroomt, 377; zegen van de diepten, 388; meisjes gingen water putten, 404; Sophia heeft verbinding met oerwater, zij is een waterloop, 441; Shekina staat in de wateren, 447; het woord zweeft boven de wateren, 456.
  - water in christendom, doop van Jezus, 460; 479.
- waterbekken** bij tempel van Salomo te Jeruzalem wordt ondersteund door twaalf stieren, 358.
- waterbekkens** bij de ingang van tempels symboliseren de barende oerwateren, de kosmische vrouwelijke baarmoeder, 358.
- waterdragen als vruchtbaarheidsritueel**, 283.
- wedergeboorte**, II, 12, 21, 24, 32, 34, 60, 61, 63, 69, 77, 78, 79, 80, 86, 113, 114, 115, 128, 137, 138, 139, 193, 198, 206, 207, 255, 280, 292, 294, 309, 311, 312, 313, 314, 318, 323, 332, 333, 336, 363, 423, 449, 451, 463, 467, 475, 483.
- wedstrijden als lente-rituelen**, bij de Berbers, 71; in Kreta en elders, 312.
- weduwenverbranding**, 166; in India, 487.
- weefsel**, 15, 491.
- weefsters**, 425.
- weergod**, 26, 176, 189, 272, 297, 300, 363, 365, 383, 463.
- wegstation in de Sinai** met graffiti en afbeeldingen, 398, 399.
- wekenfeest**, 405.
- wereldbeeld**, westerse cultuur belast met onevenwichtig gods-, mens- en wereldbeeld, 225, 486.
- wereldboom**, 21.
- wespentaille**, 48, 49.
- wetenschappelijk denken 13^e eeuw** (zie onder **Thomas van Aquino**).
- wettisch**, 437.
- weven, gewaden weven voor de godin in de tempel te Jeruzalem**, 425.
- weven van kleding voor de godin (Athene)**, onder het weven wordt ergezongen en er worden verhalen verteld en overgedragen (mondelijke overlevering), in het kleed worden mythologische motieven verwerkt, 340.
- wijsheidsleraar**, 22, 457.
- Wilber, Ken** 493.
- Winter, Urs** bracht iconografie van de naakte godin in het Midden-Oosten in beeld, 483.
- winterzonnewende, 55, 61, 484.
- wit** (zie onder **kleurencombinatie rood-wit en rood-wit-zwart**)
- wit in oude steentijd, witte Venus, 61.
  - wit in Anatolië, witte mazen jurk in Hacilar, 123; muren worden in de lente fris wit gesausd in Catal Hüyük, 126; 134; Koebaba heeft witte fase, 136; Arabische godinnen worden o.a. in witte stenen vereerd, 143, 275; 'priesters' in Hierapolis dragen jurken die helemaal wit zijn, 273; Arabische godinnen vereerd in witte steen, 275; Allat vereerd in witte steen, 296, 299; Mohammed verwijdt witte steen uit Kaäba maar laat zwarte steen staan, 299.
  - wit in het Oude Europa, witte fase van de maan en van maangodinnen, 154; beeldjes met witte lijnen, 163; jurken met witte mazen ook bij priesteressen in het Oude Europa, 163; wit marmeren figurine in graf, 165.
  - wit in Egypte, vijgenboom scheidt witte vloeistof af, 196.
  - wit in Kreta en Griekenland, wit in combinatie met rood en zwart bij kleding van Gaia, 310, 323; Zeus als sneeuw witte stier, 310; moderne 'priesteressen' van Hera in Olympia, die figureren in toneelstuk voor Olympische spelen, dragen lange witte gewaden, 335.
  - wit in Israël, combinatie rood-wit-zwart in Hooglied, 372, 377; pilaarfigurines met witte kalk, 384, 402.
  - wit in christendom, Maria in witte fase, 463.
- wo-man** (de vrouw van de man) vgl. Nederlandse 'mannin(e)', 360.
- wolkenruiter**, 287, 288, 292, 296.
- Woolley, Leonard**, 15.
- woord wordt vlees**, 456.

woorddromen 381 (zie dromen).
Wyatt, Nicholas theoloog, 359.

Y

Yamm, 280, 358, 437.
yin-yang, 24, 85, 360.
yogische, 20.
yoni, 479.

Z

zaad

zaad, de patriarchale opvatting dat de zaadcel superieur aan de eikel en de man superieur aan de vrouw is, 352.
zaad, antieke patriarchale opvatting dat wanneer zwak zaad van de vader bij een zwakke moeder komt, er een meisje verwekt wordt, 351 (zie **vrouwonvriendelijkheid in Griekenland**).
zaaigraan, 56.
Zacharias, profeet, 414, 427, 436, 467.
Zacharias, profeet en de efa, de joodse Pandora, 436.
zaden, 53, 56, 58, 61.
Zandee, 186.
Zebbug-cultuur in Malta, 75.
zee in symbolische zin (zie **(oer)water**).
zeedieren (zie **zeeslang**).
Zeeland, 16.
zeegod, Yamm, 280, 286.
zeemonsters (zie **monster**).
zeemonsters in de bijbel, zeeslang of Leviatan en de draak (zie **draak**), 358,
Jahwe verslaat zeemonsters als de draak en de slang, 358, 367.
zeeslang
zeeslang heeft in de bijbel diverse namen, Leviatan, Rahab en Tannin, ook wel zeemonsters (zie **zeemonster**) genoemd, 358, 367.
zeeslang, Yamm als zeeslang, 437 (zie ook **Nammoe** als oerslang van de oerwateren, 241).
Zelf (zie **thuiskomen**).
Zeus van de Olympus en de oudere jaargod Zeus van Kreta, 316-319.
Zeus (de Olympische) komt tegen Kronos in opstand, 327, 339.
Zeus (de Olympische) neemt orakelfunctie van Griekse Gaia en dochter Themis over, 327.
Zeus baart met Metis of Wijsheid in zijn buik hun beider dochter Athene uit het *hoofd* (het verstand), 339.

Zeus, de aegis dragende of geitenhuid dragende, roofde de aegis (borstplaat van geitenhuid) van Athene toen hij het vaderschap opeiste, 340.
Zeus en Dionysos, Zeus protegeert zijn zoon Dionysos, de positie van de moeder degradeert, 321.
Zeus is broer en echtgenoot van Hera, 326, 327, 333-334
Zeus is op Kreta een sterfelijke jaargod, 316.
Zeus maakt van de van oorsprong goddelijke mensen en oergoden, demonen, 342, 345.
Zeus overmeestert Hera als koekoek (zie **Hera en haar symbolen**), 334.
Zeus overweldigt Metis, godin van de wijsheid, maakt haar zwanger en slokt haar op, 339.
Zeus straft de mensen met een door goden geknede vrouw naar de aarde te zenden, 344.
Zeus van de Olympus heeft het eeuwige leven en is geen jaargod, die ieder jaar sterft, 318.
Zeus van de Olympus heerst, 318-319; hij heeft de macht, 335.
Zeus van de Olympus is een regengever en wolkenverzamelaar, donderaar en bliksemer, 318-319.
Zeus van de Olympus is een weer- en hemelgod die met donder en bliksem slingert, 319.
Zeus van de Olympus woont op het vasteland op de top van een hoge berg, 318.
Zeus van de Olympus, kleding, hij draagt een helm en een wapen (invloed van de militarisering in de bronstijd), 319.
Zeus van Kreta en Hera sluiten ieder jaar een heilig huwelijk, 318.
Zeus van Kreta en Zeus van de Olympus, tegenstellingen, 316-319.
Zeus van Kreta groeit op temidden van de *herders* en is woonachtig op de berg Ida, 316.
Zeus van Kreta is kind van Rhea en Kronos en partner van Rhea of Gaia of Hera van Kreta, 316.
Zeus van Kreta is op Kreta baby en kind, hij sterft op Kreta en wordt hier wedergeboren, 316-318.
Zeus van Kreta wordt door Rhea uit angst voor Kronos op Kreta verborgen gehouden, 316.
Zeus van Kreta wordt volgens Hesiodus uit Rhea *in een grot* op Kreta geboren, 316.
Zeus van Kreta, kleding, hij gaat gekleed in dierenvellen en loopt vrij naakt, 319.
Zeus verbant oudere goden naar gebieden onder en in de aarde, 309, 327, 342.
Zeus verdeelt de macht onder twee broers en zichzelf, zijn zusters krijgen niets, 342.
Zeus, zoon van Rhea, verandert zich in een slang en

verkracht zijn eigen moeder, 331.

zeven magere jaren, zeven vette jaren in Kanaän, het zijn langere vruchtbaarheidsperiodes, de magere, 282; de vette, 283 n. 18.

ziel, 21.

- ziel bij de Berbers in Afrika en de Khasi in India, voorouderziel, 69, 71, 76, 77.
- ziel in oude steentijd, 83; onbewuste ziel trekt de wijde wereld in, 85; symbool voor ziel is yin-yang-teken, 85; de geschiedenis van de ziel toont aan dat vanuit een man-vrouwelijk begin de ziel het eerst de vrouwelijke kant ontwikkelt, 85; houten churinga's of schilden zijn 'huizen' of containers voor zielen van ongeborenen, 109; de ziel leeft diep in de grot bij de steen, 109; betekenis van zig-zag-lijnen, 109 n. 38; 114; onderwereld als wereld van de ziel, 116.
- ziel in Egypte, beeld als huis voor de ziel van de god(in), 175; ziel van Osiris strijkt neer, 208; bij Plutarchus is materie geen ziellose massa, 223.
- ziel in Griekenland, Pythagoras over de gezuiverde ziel die open staat voor dromen en visioenen, 329; vrouwen zijn specialisten in de omgang met dodenzielen, 329; Diotima over de ziel, 350; Thomas van Aquino scheidt geest van stof, geest van natuur en geest van ziel en lichaam, 352; de ondergang van de ziel bij Aristoteles, de ziel is geen uitstraling van god (meer), 353.
- ziel in Israël, Hooglied: 'jij die mijn ziele mint', 372; bezielde steen, 404, 433; Wijsheid treedt binnen in heilige zielen, 444; bij de kabbala verbindt de individuele ziel zich met de universele geest in een heilig huwelijk, 447; Sophia de dochter staat in gnosis symbool voor de ziel, 449; de Verhandeling over de ziel, 449; 451 ziel en geest verwekken samen het innerlijke kind, 451.
- ziel in christendom, Philo en de ziel, 454.
- ziel in het moeder- en vaderland, vrouwen vormen en kneden met de hand en met hart en ziel, 481, 489; verschil in ervaring van de ziel in moeder- en vaderland, 485.

ziel als rationeel principe bij Aristoteles, 353.

ziel, haar ondergang, het in negatieve zin theoretiseren over de ziel zal tot de 17^e eeuw (en nog veel later) populair blijven, 353.

zon, tempels in Malta als observatoria van sterren, maan en zon, 55.

zonen

zoon als erfgenaam van de vader, 27, 30, bij priesters, 33; koning Kret wenst een zoon, 284, 481.

zonen krijgen in het vaderland een harde opvoeding, 484 n. 39.

zonen van Asjera, de zeventig zonen van Asjera, 295

n. 50; in mythe heeft zij '77 kinderen en 88', 293; Baäl hoort niet tot haar zonen, 281.

zonen van de heks (Israël) bij Jesaja (Jes. 57:8), 409.

zonen van de heks, gebroed van echtbrekers en hoeren, 409.

zonen van de moeder, benaming voor het stierkalf of de jaargod van moedergodin, 154.

'**zonen van de stier**', 30, 252, 262, (zie stier en stierkalf).

zonnecultus van de farao, 176.

zonnegod

- zonnegod in Japan, broer van Amaterasu is weergod en zonnegod, 11.
- zonnegod in Anatolië, Teshub uit Anatolië is zonnegod, 136.
- zonnegod in Egypte, Atoem in Egypte is zonnegod, 171; Re is zonnegod, 174; Re vaart op boot en wordt door Noet elke morgen uitgespuugd en elke avond ingeslikt, 183, 194; Sjoë wordt later Re, 185; Atoem wordt Re, 185; in theologie van Heliopolis worden oudere goden onder de jonge en nieuwe zonnegod geplaatst, 186; in Memphis krijgt de zonnegod de naam Ptah, 187; in Thebe wordt Amon tot Re, 188; Noet is de moeder van zonnegod Re, 192; farao is de vervanger van de zonnegod op aarde, 194; Hathor wordt een met vader Re, de zonneschijf, 196; een cobra richt zich op via het hoofd van de zonnegod, 196.
- zonnegod in Mesopotamië, Oetoe is zonnegod, 228; de zonnegod vindt dat zijn zuster Inanna aan de man moet worden gebracht, 248; jonge goden die gaan overwinnen zijn stormgoden en zonnegoden, 262; Mardoek betekent stier van de zonnegod, 262; in het vrouwenhuis van de zonnegod Samas in Sippar leven vele naditoe of braakliggenden, 267; maagdelijkheid raakt in de mode bij zonne- en stormgoden en hun aanhangers in het vaderland, 268.
- zonnegod in Israël, jaargod El krijgt een steeds zonniger karakter, hij wordt een zonnegod, 395.

zonnegodin

- zonnegodin in Japan, Amaterasu, 11.
- zonnegodin in Anatolië, Koebaba wordt zonnegodin wanneer Teshub zich in Anatolië tot zonnegod transformeert, ontwikkeling van hoofdgodin tot echtgenote van... 136.
- zonnegodin in Kanaän, moedergodin met Hathorkapsel en maanhoorns heeft ook zonneschijf, 285.
- zonnegodin op Kreta, de (maan)stier wordt een zonnestier, die de priesteres van Gaia van Kreta tot zijn slachtoffer maakt, terwijl hij daarvoor zelf door de priesteres/godin geofferd werd, 311.

- zonnegodin in Israël, Koningin van de Hemel krijgt o.i.v. de opkomst van storm- en zonnegoden een hemelser (en zonniger) karakter, 463, 485.
- zonnereligie**, 183, 184.
- zonnestad**, Heliopolis, 184.
- zonnestier** op Kreta, 311.
- Zoroaster**, 491.
- Zuid-Limburg**, 28 (zie **Elsloo**, 150).
- Zulumat** of Duisternis godin met als symbool palmboom in vruchtbare tuin, 370.
- Zulumat of Duisternis, Kanaänitische godin van duisternis én vruchtbaarheid, 370.
- zwakke geslacht**, 28, 29, 94, 95, 96.
- zwanen en kraanvogels** staan symbool voor Arabische godinnen (zie onder **vogel**).
- zwanger** (zie **baarmoeder** en (**hoog**)**zwanger zijn**).
- zwanger van rivieren en winden (zie **parthogenetisch**), 27 n. 3, Isis als koningin van rivieren, winden en de zee, 176.
- zware heupen** (zie **dik zijn**).
- zwart**
- zwart als symbool (zie onder **kleurencombinatie rood-wit-zwart**).
- zwart in Malta, in grotten uit oude steentijd zijn zwarte handafdrukken gevonden (zwart van zwarte oker), 46, zwarte Venus in de donkere maanfase, 61.
- zwart in India, de Khasi offeren na manoffer een zwarte stier, 79 (zie in relatie tot India Kali, 471 en Sara der zigeuners, 473).
- zwart in oude steentijd, Venus wordt in zwarte inkt/oker op rotsen geschilderd, 86; b.v. Venus van Chauvet, 87; Venus van Lespugue is gehouwen uit zwarte mammoettand, 89, 91; meisjes uit Rusland dragen een zwarte lange vruchtbaarheidsstaart, 90; met zwarte oker je hand omlijnen en een afdruk maken aan de ingang van de grot, 109; handafdrukken in prehistorische grotten, 483; menstrueren bij zwarte maan, III; zwart symboliseert de leegte bij de zwarte Venus, 113.
- zwart in Anatolië, soms zijn de haren zwart gemaakt, 121; ogen zijn zwart omlijnd, 121; kleurencombinatie rood-zwart-oranje, 129; Koebaba heeft zwarte fase, 136; Moeder gaat als zwarte steen naar Rome, 139; de Amazones vereren Artemis in Efese als zwarte steen, 140; Artemis van Efese is zwart, 141, 143 (melaina); Griekse Artemis is zwart, 336; Maria heeft haar zwarte kant in de zwarte Madonna, 143, 453, 471; Kybèlè als zwarte steen, 143; Kaäba is zwart, 143; 144-145; zwarte steen wordt vereerd, 275; Kaäba heeft een zwarte steen in een van de muren ingemetseld, 297, 299, 301, 404.
- zwart in het Oude Europa, zwarte maan, 154; zwarte voor- en achterschoten in Vinca, 163 (verg. zwarte staarten als vruchtbaarheidssymbool in Rusland).
- zwart in Egypte, Isis krijgt als vergulde koe een zwart rouwkleed omgehangen, 205.
- zwart in Mesopotamië, Inanna zegt: 'hij gaf mij het zwarte kleed', 229.
- zwart in Kreta en Griekenland, Gaia draagt o.a. zwart, 310, 323; de Griekse Artemis is zwart, 336; Athene heeft iets met een zwarte slang, 339.
- zwart in Israël, Sjoelamiet is zwart, 370, 371, zwart als de tenten van Kedar, 371, 372; haar jaargod is ook gedeeltelijk (raven)zwart, 372 (zie kleurencombinatie **rood-wit-zwart**), 377; pilaarfigurines hebben o.a. zwarte verf (zie kleurencombinatie **rood-wit-zwart**), 384.
- zwart in christendom, Maria heeft haar zwarte kant in de zwarte Madonna, 143, 453, 463, 464, 468, 471, 472; Sara is zwart, 473.
- zwart in moeder- en vaderland, zwart respectievelijk als positief 485 en negatief 485.
- zwartmaken**, van vrouwelijke symbolen in vaderland, 357, 359, 367, 393, 412.
- zwarte oker**
- zwart in oude steentijd, Venus wordt in zwarte oker op rotsen geschilderd, 86; b.v. Venus van Chauvet, 87; zwart in Malta, in grotten uit oude steentijd zijn zwarte handafdrukken gevonden (zwart van zwarte oker); een zwarte stier in zwarte oker uit de oude steentijd werd door 'restaurateurs' uit het Hypogeum verwijderd (niet in tekst opgenomen).
- zwarte stier**, de Khasi offeren later in plaats van een man een zwarte stier, 79; een met zwarte oker geschilderde, dus zwarte stier uit de oude steentijd werd verwijderd uit Hypogeum, 56 (niet opgenomen in tekst).
- zwart-wit foto's**, vrouwelijke kunst werd in het verleden vaak afgebeeld in lelijke zwart-witfoto's, 16.
- zwarte godinnen**, Venus van Lespugue, Venus van Chauvet, Isis (met zwarte mantel), Inanna, Koebaba, Kybèlè, Artemis van Efese, Griekse Artemis, Athene, (Afrodite Melaina niet in tekst vermeld), Zulumat, Sjoelamiet, Maria als de Zwarte Madonna, Kali en Sara, de Egyptische en alle andere (maan)godinnen in hun zwarte en donkere fase (zie onder **zwart**).